

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2012–2014

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Marcela Malušová

Činnost kurátora pro mládež z pohledu delikventní mládeže

Praha 2014

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Lubomír Bajcura Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED STUDIES

2012–2014

DIPLOMA THESIS

Marcela Malůšová

**The Youth Committee's Activity From The Delinquent Point
Of View**

Prague 2014

Diploma Thesis Work Supervisor:

PaedDr. Lubomír Bajcura Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 4. 3. 2014

Marcela Malůšová.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat p. prof. PaedDr. Lubomíru Bacurovi, Ph.D., za vedení mé diplomové práce a cenné rady. Poděkování patří také celé mé rodině, která mi v době mého studia byla velkou oporou a mým kolegyním z práce, jejichž konzultací a rad si nesmírně vážím.

Anotace

Diplomová práce se zabývá činností kurátora pro mládež v rámci sociálně právní ochrany dětí obce s rozšířenou působností. Seznamuje se zaměřením sociálně právní ochrany dětí a sociální kurately. Zabývá se problematikou soudobé mládeže a dětí s výčtem odborných zařízení. Trestní řízení vedená proti mládeži a možnosti uložených opatření. Teoretické poznatky jsou využity v praktické části.

Klíčová slova

Mladistvý, návykové látky, opatření, požadavky na vzdělání, problematika soudobé mládeže, provinění, sociální kuratela, trestní zodpovědnost.

Annotation

The thesis deals with the youth committee's activity within the scope of social and legal protection of children in a municipality with extended authority. It familiarizes with specialization of social and legal protection of children and social guardianship. It is concerned with the problems of current youth and children together with the list of specialized facilities. Criminal proceedings against the youth and possibilities of measures. Theoretical knowledge is used in practical part.

Key words

Juvenile, addictive substances, measure, education requirements, problems of current youth, criminal offense, social guardianship, criminal liability.

Obsah

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ	11
1.1 Zaměření sociálně právní ochrany dětí	11
1.2 Opatření dle zákona o rodině.....	12
2 SOCIÁLNÍ KURATELA	13
2.1 Náplň práce kurátora pro mládež.....	13
2.2 Požadavky na vzdělání	14
3 PROBLEMATIKA SOUDOBÉ MLÁDEŽE A DĚTÍ	16
3.1 Záškoláctví.....	16
3.2 Závislost na návykových látkách.....	17
3.3 Výchovné problémy	19
3.4 Poruchy chování	20
4 ODBORNÁ ZAŘÍZENÍ	22
4.1 Střediska výchovné péče	22
4.2 Dětské psychiatrické léčebny	23
4.3 Detoxikační jednotky	24
4.4 Dětský diagnostický ústav a diagnostický ústav pro mládež	25
5 Prevence kriminality dětí a mládeže	26
6 UPLATŇOVÁNÍ ZÁKONA O SOUDNICTVÍ NAD MLÁDEŽÍ	28
6.1 Trestní zodpovědnost	28
6.2 Provinění, čin jinak trestný.....	28
6.3 Opatření výchovná, ochranná a trestní.....	29
6.4 Opatření ukládána dětem mladším 15 let.....	34
PRAKTICKÁ ČÁST	35
7 ORGANIZACE A PRŮBĚH VÝZKUMU	35
7.1 Cíl, metodika a respondenti průzkumu	36
7.2 Zaměření otázek v řízeném rozhovoru.....	38
7.3 Sestavení případových studií	40

7.3.1 Případová studie č. 1 – respondent A.....	41
7.3.2 Případová studie č. 2 – respondent B.....	42
7.3.3 Případová studie č. 3 – respondent C.....	46
7.3.4 Případová studie č. 4 – respondentka D.....	47
7.3.5 Případová studie č. 5 – respondentka E.....	50
7.3.6 Případová studie č. 6 – respondent F.....	53
7.3.7 Případová studie č. 7 – respondent G.....	55
7.3.8 Případová studie č. 8 – respondentka H.....	56
7.4 Presentace poznatků z rozhovorů.....	59
7.5 Shrnutí poznatků a doporučení pro praxi.....	68
ZÁVĚR.....	72
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	74
Seznam použitých českých zdrojů.....	74
Seznam použitých zahraničních zdrojů.....	76
Seznam použitých internetových zdrojů.....	76
Seznam ostatních zdrojů.....	76
SEZNAM ZKRATEK.....	77
SEZNAM PŘÍLOH.....	77
PŘÍLOHY.....	I

ÚVOD

Děti. Toužíme po nich, povídáme si s nimi, ještě nenarozenými, když hladíme těhotenská břicha. Nemůžeme se dočkat dne, až dítě opustí lůno své matky a my je obejmeme ve svém náručí. První krůčky, slova, až po zvládání socializace v předškolním zařízení. Dlouho očekávaný první den ve škole. Životní mezníky, plné očekávání, ale i úskalí, kterými s našimi dětmi procházíme. Z médií, tisku, internetu často slyšíme o problémech nejen soudobé mládeže, ale už i dětí. Výchovné problémy, šikana, návykové látky, trestná činnost. Informace, které přijímáme. Ano, děje se to, ale doufáme, že nás se to přímo nedotkne. Průběh puberty většina rodičů prožívá s obrovskými obavami, kdy doufají, že právě to jejich dítě, to nesnadné období, zvládne bez vážnějších problémů, které by mohly ovlivnit fungování rodiny, či vývoj dítěte jako takový, ať už v oblasti mezilidských vztahů, tak dalšího začleňování do společnosti a s tím souvisejícího vývoje jejich osobnosti do budoucna.

Ve své diplomové práci se autorka zabývá činností kurátora pro mládež, který je v každodenním styku s ohroženými dětmi. Povědomí o sociální kuratele není příliš veliké. Sama autorka této práce přiznává, že před nástupem na tuto pozici, měla o výkonu svého budoucího zaměstnání pouze zkrácené a kusé informace. S nimi se pojila spousta předsudků a obav. V teoretické části se proto seznámíme s hlavní náplní práce sociálně-právní ochrany dětí, nejčastějšími výchovnými problémy u dětí a se základním popisem školských poradenských zařízení. V oblasti trestné činnosti s opatřeními ukládanými nezletilým dětem a mladistvým.

Často si my dospělí klademe otázku, co je za tím? Čím to je, že dnešní mládež je jiná, než tomu bylo za našeho dětství? Možná jsme my jako děti měli více dohledu, možná jen více pozornosti našich rodičů. Nebo jen s námi, dětmi, trávili naši rodiče mnohem více času? Nebo jsou nyní v období dospělosti naše vzpomínky na vlastní pubertu zkrácené a zastíněné již našimi životními zkušenostmi? Je to na rozsáhlou diskuzi, dle toho, jak to každý individuálně vnímá, jaká je jeho vlastní zkušenost. Je pravdou, že v dnešní době jsou rodiče často velmi pracovně vytíženi, mnohdy se vrací domů ve večerních hodinách. Mnozí nemají přehled o aktivitách svých dětí, neznají jejich nejbližší přátele. Tyto děti nestrádají v uspokojování svých materiálních potřeb, dostávají drahé dárky, mají nejnovější mobily, elektroniku, což ovšem neznamená, že

jsou tím naplněny jejich veškeré potřeby. Opět jsme u jejich nekontrolovaného trávení volného času. Zde si můžeme položit otázku, zda zahrnování dětí dárky na úkor trávení společného, volného času s dětmi není spíše pohodlností samotných rodičů a jednoduchou výmluvou, že taková je dnes doba. Tedy na jedné straně rodiny s existenčními problémy, nezaměstnanost, problémy s alkoholem či jinými návykovými látkami. Ovšem na straně druhé rodiny materiálně zabezpečené, navenek tzv. „fungující“, ale spojovat je mohou stejné výchovné problémy svých dětí, se kterými se následně zabývá kurátor pro mládež.

Setkáváme se s problémy s respektováním autorit ve škole, ale i rodičů. Velmi častým problémem je záškoláctví a to mnohdy i záškoláctví kryté rodiči. U žáků základních škol přibývá případů prvního kontaktu s návykovou látkou. S tím se pojí první střety se zákonem. Děti mnohdy netuší, že pouhé nabídnutí cigarety marihuany svému spolužákovi je trestným činem. Absolutně nepřijímají informaci, že právě marihuana je mnohdy pouze přestupní stanicí k tvrdším návykovým látkám. Přibývá agrese mezi dětmi. Šikana, kyberšikana nebo sebepoškozování u dětí. Setkáváme se se závažnějšími proviněními mládeže, jako jsou loupeže, krádeže, ublížení na zdraví.

V praktické části diplomové práce pomocí kvalitativního výzkumu hledáme odpověď na hlavní výzkumnou otázku: „Jak vnímá delikventní mládež činnost kurátora pro mládež?“

TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ

1.1 Zaměření sociálně právní ochrany dětí

Sociálně-právní ochranu dětí zajišťují obce a kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí a další fyzické a právnické osoby s pověřením k výkonu sociálně-právní ochrany. Následně popisované zaměření této ochrany je stanoveno Zákonem o sociálně právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů (dále jen „SPOD“):

Sociálně právní ochrana dětí se zaměřuje zejména na děti:

- jejichž rodiče zemřeli, jejichž rodiče si neplní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti nebo nevykonávají či zneužívají práva, která plynou z jejich rodičovské zodpovědnosti;
- které jsou svěřeny do péče jiné fyzické osoby, v případě, že si tato neplní povinnosti plynoucí ze svěřeni dítěte do výchovy;
- které vedou zahálčivý nebo nemravný život, a to zejména které si neplní povinnou školní docházku, které nepracují nebo požívají alkohol či jiné návykové látky;
- ohrožené závislostí a děti živící se prostitucí;
- páchající trestnou činností a přestupky a to i děti mladší 15 let. Taktéž děti, na kterých byl trestný čin spáchán;
- utíkající z domova;
- opakovaně umístěované do zařízení zajišťujícího nepřetržitou péči;
- ohrožované násilím mezi rodiči a také děti, které jsou žadateli o azyl odloučené od svých rodičů.

Ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, kdy předním hlediskem je zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči, s přihlédnutím i k širšímu sociálnímu prostředí dítěte. (zákon SPOD)

1.2 Opatření dle zákona o rodině

Jak uvádí zákon o rodině č. 94/1963 Sb. v § 43, může soud uložit výchovná opatření dle zákona o SPOD, neučiní-li tak orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“). Dodržování výchovného opatření sleduje soud za součinnosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Novelizace zákona SPOD je účinná od 1. 1. 2013 a upravila uložení výchovných opatření orgány sociálně-právní ochrany dětí. Dle § 13 může obecní úřad s rozšířenou působností napomenout rodiče, případně jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, stanovit dohled nad výchovou, uložit omezení, které bude bránit působení škodlivých vlivů na výchovu dítěte. Tzn. zakázat určité činnosti či účast na nevhodných akcích. Z praxe se může konkrétně jednat o zákaz účasti na sportovních utkáních u mladistvého, který patří do „tvrdého“ jádra fotbalových fanoušků, s tím souvisí jeho výchovné problémy v rodině a často trestná činnost. Posledním opatřením dle tohoto paragrafu daného zákona, může být povinnost využít poradenské pomoci či uložení povinnosti účastnit se setkání s mediátorem.

V případě, že uložená opatření nevedla k nápravě, může být dle daného zákona § 13a zákona o SPOD soudem dítě odejmuto z rodiny a dítěti může být nařízen pobyt ve středisku výchovné péče, v zařízení poskytujícím okamžitou pomoc nebo v zařízení poskytovatele zdravotnických služeb, a to nejdéle na dobu 3 měsíců. Může se jednat o pobyt v dětské psychiatrické léčebně za účelem provedení diagnostiky a stanovení podrobnější diagnózy u dítěte. U uložení výchovných opatření musí být vždy splněna podmínka, že to vyžaduje zájem dítěte. Tato doba pobytu může být soudem prodloužena až na 6 měsíců v případě, že si rodiče či jiné osoby zodpovědné za výchovu prokazatelně upravují poměry, aby si poté mohli dítě opět převzít do své osobní péče.

V souvislosti s výchovnými problémy dětí a mladistvých souvisí uložení ústavní výchovy, kterou může soud uložit na základě § 14 daného zákona. Toto opatření je poslední v řadě, kdy již byly vyčerpány veškeré možnosti, které by mohly situaci napravit, či zlepšit.

Popisované situace byly limitované legislativou platnou do konce roku 2013, kdy se daného týkal Zákon o rodině. Autorka této práce se vyhnula legislativní složitosti s nástupem Občanského zákoníku platného od 1. 1. 2014.

2 SOCIÁLNÍ KURATELA

Opatření směřující k odstranění, zmírnění nebo zamezení prohlubování či opakování poruch psychického, fyzického a sociálního vývoje dítěte zabezpečuje sociální kuratela, jak uvádí § 31, odst. 2 zákona o SPOD. Sociální kuratelu vykonává kurátor pro děti a mládež, zaměstnanec obce s rozšířenou působností.

Kurátor pro mládež je jednou z pomáhajících profesí. Tato osobnost by měla být vlídná, klidná, vyrovnaná a empatická. Tento jedinec by měl být zapálený pro svou profesi, svou práci by měl mít rád. Při vzdělávání těchto jedinců však chybí vzdělávání ve směru, jak zvládat stres a krizové situace. Dále pak, jak komunikovat ve skupině a jak předcházet vyhoření. Pro pomáhající profese chybí vypracovaná koncepce, která by reagovala na zátěže, které práce přináší (Géringová, 2011).

Jak uvádí Matoušek (2003), práva a povinnosti sociálního pracovníka jsou definována zejména právním systémem, dále pak pramení z požadavků zaměstnavatele a standard závazných pro tuto pomáhající profesi. Sociální pracovník zasahuje do života svých klientů. Jeho právo zasahovat by mělo být legitimní. Je důležité dodržovat pravidla, která jeho klientům zajišťují ochranu.

2.1 Náplň práce kurátora pro mládež

Úkolem kurátora pro mládež je zabývat se dětmi z nefunkčních rodin, dětmi, které vedou zahálčivý život, či život nemravný. V péči kurátora pro mládež jsou dále děti, které si řádně neplní povinnou školní docházku, požívají alkohol či jiné návykové látky, páchají trestnou činností, utíkají z domova nebo na kterých byl trestný čin spáchán (Matoušek, 2005).

Zákon o SPOD specifikuje, čím se sociální kuratela zabývá, výčet je obsažen v § 32, odst. 4. Kurátor provádí analýzu v oblasti sociálně patologických jevů u dětí a mládeže a navrhuje preventivní opatření. Účastní se přestupkového řízení a trestního řízení vedeného proti mladistvým a řízení o činech jinak trestných u dětí mladších 15 let. Pravidelně navštěvuje děti s nařízenou ústavní a ochrannou výchovou, mladistvých (pojmy „dítě“ a „mladistvý“ je definován v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže ve věkových limitech 0–15 a 15–18 let) vzatých do vazby a ve výkonu odnětí svobody. Také navštěvuje rodiče těchto mladistvých. Spolupracuje s probační a mediační

službou. Pomáhá dětem propuštěným z ústavní či ochranné výchovy, z výkonu trestu odnětí svobody, se začleněním do jejich rodinného a sociálního prostředí. Pomáhá mladistvým i po dovršení zletilosti a to zejména u těch, jimž byla hranice zletilosti prodloužena do věku 19 let.

Při řešení mnohdy problematických situací dětí a mládeže by mělo být dané řešení jak z hlediska přítomnosti, dalšího vývoje dítěte a pro jeho budoucnost optimální a měla by mu být dána přednost, i v případě, že je časově či finančně náročnější (Matoušek, 2003).

Novelizací zákona o SPOD je uložena povinnost vyhodnocovat situaci dítěte a na základě vyhodnocení sestavovat individuální plán ochrany dítěte. Další novinkou je pořádání případových konferencí, které jsou v určitých případech ze zákona povinné. Zkušenosti z praxe z případových konferencí svolávané sociální kuratelou, autorka této práce hodnotí ve většině případů pozitivně. Je pravdou, že příprava je časově náročnější, stále chybí zkušenosti s jejich konáním. Každou následnou konferencí se učíme. Setkání odborníků však může v daných případech vnést nové skutečnosti, nové pohledy, které pomáhají v hledání co nejoptimálnějšího řešení daného problému pro dítě.

Kurátor pro mládež by měl mít zdravou míru empatie, umět navázat kontakt s dětmi a mládeží. Géringová (2011) hovoří o důležitosti empatie v pomáhajících profesích, která je prakticky zapojena do empatického rozhovoru.

„Je to takový způsob komunikace s klientem, kdy se snažíme o skutečnou pomoc spíše než o kontrolu. Snažíme se klienta skutečně vyslechnout bez unáhleného doporučujícího nebo hodnotícího komentáře.“ (Géringová, 2011, s. 75)

2.2 Požadavky na vzdělání

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů má zakotveny předpoklady pro výkon sociálního pracovníka v § 110. Sociální pracovník musí být způsobilý k právním úkonům a bezúhonný. Také je zapotřebí zdravotní a odborná způsobilost, jak zákon uvádí. Zdravotní způsobilost je zajištěna praktickým lékařem a to na základě lékařského posudku o zdravotní způsobilosti. Dostáváme se k odborné způsobilosti, která je zakotvena v odst. 4 § 110, kde máme čtyři možnosti podmínky dosaženého vzdělání.

V prvním případě musí být splněno vyšší odborné vzdělání (akreditované dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů) a to v oborech zaměřených na sociální práci a pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost.

Druhým je vysokoškolské vzdělání, a to bakalářské, magisterské nebo doktorské, zaměřené na sociální práci nebo politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo, speciální pedagogiku (akreditované jak je uvedeno výše).

Třetí možností je absolvování akreditovaných kurzů, a to v oblastech, jak již bylo zmíněno v prvních dvou možnostech. Tyto kurzy musí být v rozsahu nejméně 200 hodin a sociální pracovník musí mít splněnou praxi v rozpětí pěti let. Jedinec, který má dosažené vysokoškolské vzdělání, které však není v oblasti, jak uvádíme ve dvou prvních případech.

Poslední možností je absolvování akreditovaných kurzů, v oblastech, jak jsme již výše zmínili. V celkovém rozsahu nejméně 200 hodin a splněnou praxí v rozsahu deseti let při výkonu sociálního pracovníka. Podmínkou je střední vzdělání s maturitou, se složenou zkouškou v oboru sociálně právním, s ukončením studia nejpozději ke dni 31. 12. 1998.

3 PROBLEMATIKA SOUDOBÉ MLÁDEŽE A DĚTÍ

3.1 Záškoláctví

Jedná se o úmyslné zameškání školní docházky, zejména bez vědomí rodičů. Záškoláctví lze dělit do dvou skupin a to záškoláctví impulzivního charakteru a záškoláctví účelové. U impulzivního typu dítě předem neplánuje, že do školy nepůjde. Odejde v průběhu vyučování, nepromyšleně. Může trvat i několik dní, dokud rodiče záškoláctví neodhalí. Ve své absenci ve škole dítě pokračuje, jelikož se bojí svěřit svým rodičům, bojí se následků, které to pro ně bude mít. Případy, kdy se dítě chce vyhnout písemné práci či zkoušení, patří mezi záškoláctví účelové. Příčinami záškoláctví může být negativní vztah ke škole, vliv rodinného prostředí, trávení volného času a vliv party.

Jedná se zejména o žáky menším nadáním, kdy mají s učením problémy, jsou káráni, mnohdy i zesměšňováni. Tento negativní vztah si může utvořit dítě již při nástupu do školy, pokud je nevyzrálé. Má problém s podřízením se školnímu řádu, špatně snáší odloučení se od rodičů. Na druhou stranu se může jednat o děti s mimořádným nadáním. V jejich chování se objevují určité zvláštnosti. Mohou nadměrně doplňovat vyučujícího ve výuce, jelikož výuku vnímají jako nudnou. Často vyrušují. Do další skupiny dětí můžeme zařadit děti, které mají problém s vysokými nároky na žáky ve škole. Jedná se zejména o žáky víceletých gymnázií či výběrových tříd. Často se stává, že jsou v těchto třídách děti ne pro své mimořádné nadání, ale pro prestiž svých rodičů. Ve škole se necítí dobře, mnohdy se nesnaží o dosažení lepších výsledků ve škole, často rezignují. Dochází ke změně chování, jež může ústít v klasickou poruchu chování. Negativní postoj ke škole může být také způsobem školní fobie. Děti cítí nepřiměřený strach až úzkost z různých předmětů či osob ve školním prostředí. Takový žák má pocit, že ať udělá cokoli, stejně bude hodnocen nespravedlivě. Často se objevuje ve spojení s šikanou. (Martínek, 2009)

Matoušek (2011, s. 75) uvádí, že už na prvním stupni základních škol vznikají ve třídách podskupinky asociálních part, kdy jejich vzniku napomáhá učitel, který zřetelně preferuje či zatracuje některé děti. Ať už známkováním, hodnocením dětí před jejich rodiči či oznámením orgánu péče o dítě nebo policejním orgánům. Tato segregace méně nadaných, může mít podobu pouhých poznámek při vyučování nebo přehlížení iniciativy těchto dětí.

Rodina má výrazný podíl na utváření osobnosti, je nejdůležitějším faktorem, který na dítě působí a to od nejranějšího dětství. Přehnaná péče, vysoké nároky rodičů, ale i nezáměr o děti a jejich školní prospěch. Způsob výchovy ovlivňuje sociální postavení rodičů, věk, vzdělání a soužití rodičů (Martínek, 2009).

„Většina výzkumů ukazuje, že základ jakéhokoliv patologického chování (a tudíž i záškoláctví) je třeba hledat v rodině.“ (Martínek, 2009, s. 99)

Poslední příčinou je vliv party a trávení volného času. Vznikají vrstevnické party, jejichž členové mají určitý způsob vyjadřování, poslouchají stejný hudební styl, mají stejný postoj k záškoláctví. Záškoláctví u svého žáka by jeho pedagog neměl chápat jen jako jevovou stránku, t.j. jednání, které mu jeho práci komplikuje, ale jako složitou součást projevů osobnosti zvláštního jedince, který není schopen řešit své problémy adekvátním způsobem (Martínek, 2009).

V praxi se autorka této práce často setkává se záškoláctvím krytým. Jedná se zejména o děti ze sociálně slabších rodin. Rodiče mnohdy ponechávají děti doma a absenci sami omlouvají. Kurátor pro mládež poté ve spolupráci se školou a dětskými pediatry přistupuje k opatření zamezujícímu tomuto záškoláctví. Jsou stanovena pravidla při omlouvání absence dětí navštěvujících základní školy, kdy veškerá absence těchto dětí je omlouvána pouze lékařem. Mnozí rodiče mají problém s dodržováním školního řádu ve způsobu omlouvání dítěte. Nejsou schopni řádně dítě do stanovených 3 dnů od počátku nemoci omluvit, dále pak doložit škole omluvenku okamžitě po ukončení absence. Mnohdy dítěti vzniká neomluvená absence vlivem nezodpovědnosti jeho vlastních rodičů.

3.2 Závislost na návykových látkách

Ve srovnání s 80. lety narostlo užívání měkkých a tvrdých drog. U nezletilých bylo v této době hlavní formou konzumace čichání těkavých látek. V letech 90. vzrostla četnost formy kouření a intravenózní aplikace. Hygienická služba ČR v říjnu 1995 odhadla počet osob závislých na návykových látkách v počtu 200 tisíc osob. Nejčastěji užívanou návykovou látkou byl pervitin, poté heroin a marihuana. Závislí jedinci si prostředky na drogu zajišťují krádežemi, žebráním a prostitucí (Macek, 1999).

„Kriminalizace uživatelů drog problémy postižených lidí ani společnosti neřeší, ale násobí. (Tím nemluvíme proti postihu dealerů a výrobců). Uživatel však potřebuje

především léčení. Trestní postihování závislých lidí jen za to, že užívali drogu – aniž se dopustili jiné trestné činnosti -, je neracionální, neefektivní a nehumánní.“ (Matoušek, 2011, s. 87)

Pro uživatele návykových látek existují u nás terénní programy, které jsou realizovány přímo na místech, kde se tito lidé pohybují. Pracovníci předávají informace ohledně rizik s užíváním, o možnostech snižování dávek, o dostupných programech a léčbě. Probíhá výměna jehel a stříkaček, zdarma se předávají kondomy, dezinfekční prostředky. Podobné služby nabízí nízkoprahová kontaktní centra. Jsou zde podmínky pro dlouhodobou práci s klienty, s potravinovým a hygienickým servisem. Pracovníci mohou hodnotit aktuální stav svých klientů a motivovat je k léčbě. V případě, že se rozhodnou pro léčbu, vyberou vhodnou léčbu a zprostředkují nástup. Další možností je ambulantní léčba a to různými zařízeními od krizových center až po centra poradenská. Existují denní stacionáře skládající se z individuální, skupinové a rodinné terapie, kdy se klienti denně vrací domů. Dalšími jsou detoxikační jednotky, ve kterých dochází ke zbavení organismu návykové látky a k minimalizování odvykacích symptomů. Detoxikace probíhá zpravidla v průběhu 5 až 10 dní. Tato je vyžadována ve většině zařízení, která poskytují dlouhodobou léčbu, do níž závislý nastupuje ihned po ukončení detoxikace. Pobytová léčba probíhá v psychiatrických léčebnách. Tato je v rozsahu 3–6 měsíců. Střednědobou a dlouhodobou pobytovou léčbu poskytují terapeutické komunity. Jedná se o pobyt v rozsahu 6-18 měsíců. Probíhá individuální poradenství, pracovní, sociální a rodinná terapie. Následná péče a prevence před návratem k užívání návykových látek je poskytována ve specializovaných doléčovacích centrech. Tento program je po dobu 6-12 měsíců. Součástí může být nabídka chráněného bydlení či práce v chráněných dílnách. Existují substituční programy uživatelům drog opiátového typu. Pokud se uživatel návykových látek dostal do konfliktu se zákonem, je zde dosud ojedinělá služba a to právní poradna (Matoušek, 2005).

Autorka této práce si dovoluje poukázat na skutečnost, že stále chybí možnosti k řešení závislosti na návykových látkách u dětí a mladistvých z pohledu práce kurátora pro mládež. Nástup k léčbě těchto nezletilých je stále na jejich dobrovolnosti. Pokud nespáchají provinění či čin jinak trestný pod vlivem návykové látky, není možnost nařídit léčení. Pro rodiče těchto dětí je pomoc kurátora pro mládež mnohdy poslední nadějí při řešení situace. Mnohé z těchto dětí mají nařízenou ústavní výchovu. Při

nástupu do diagnostického ústavu opět již při nástupu k detoxikaci narážíme na rozhodnutí dítěte, zda toto podstoupí či nikoliv.

3.3 Výchovné problémy

Jak uvádí Martínek (2009) v souvislosti s agresivním chováním a kriminalitou dětí a mládeže souvisejí poruchy chování – ADHD, opoziční porucha, lhaní, krádeže, záškoláctví, útěky a toulky a porucha chování s protispolečenskými rysy. U dítěte s ADHD jsou tři základní znaky v projevu, a to hyperaktivita, či hypoaktivita, nepřiměřený stupeň pozornosti a impulzivita. Při diagnostice tohoto syndromu je podstatné, zda trvají soustavně po delší dobu než 6 měsíců, zda se projevovaly již před vstupem do školy a je jejich výskyt výrazně častější než u ostatních dětí stejného věku. U dětí mezi druhým a třetím rokem věku je normální opoziční chování. Pokud však přetrvává do období školní docházky, lze je označit jako druh poruchy chování.

Macek (1999) se zabývá problémovým chováním a rizikovým vývojem u adolescentů. Mezi nejčastější oblasti problémového chování adolescentů zahrnuje následujících 6 oblastí:

„Predelikventní chování a páchání trestné činnosti, agrese, násilí, šikana a týrání (včetně rasové nesnášenlivosti a diskriminace některých skupin), užívání drog (včetně alkoholu a kouření), sexuální rizikové chování (včetně předčasného mateřství a rodičovství), poruchy příjmu potravy a sebevražedné pokusy a dokonané sebevraždy.“
(s. 97)

Je třeba si uvědomit, že neřešené obtíže se neprojevují jen v narušení duševní činnosti člověka, jeho vztahu k sociálnímu okolí a vlastnímu životu. Mohou být jednou z příčin vzniku psychosomatických obtíží. Dlouhodobé a opakované působení stresu, potlačovaného vzteku či pocitů méněcennosti může narušit psychickou rovnováhu a mohou pak vzniknout orgánová postižení nebo funkční defekty (Jedlička, Klíma, Kořa, Němec, Pilař, 2004).

Matoušek (2011) poukazuje na vliv médií ve vztahu ke zvyšující se agresi u dětí. Již děti v předškolních zařízeních se dle vzoru svých kreslených hrdinů identifikují s agresivními prvky chování známého z televizních pořadů, zvyšují agresivitu vůči ostatním dětem ale i hračkám. V televizních pořadech se setkáváme s násilím a jeho zlehčováním, vulgárním zobrazováním sexu nebo agresivitou vůči různým skupinám.

Jak uvádí Kunák (2007) k nejvýznamnějším prostředkům prevence patří zejména výchova v rodině, působení školy a mimoškolní aktivity.

Při řešení výchovných problémů u dětí základních škol spolupracuje autorka této práce se střediskem výchovné péče, se sociálně – aktivizační službou a nízkoprahovým zařízením, které naštěstí v regionu výkonu jejího zaměstnání fungují. Sociálně-aktivizační služba v našem regionu nabízí programy pro rodiny s dětmi, jako je doučování, volnočasové aktivity nebo Program 5P, kdy dobrovolník tráví s nezletilým dítětem volný čas, nahrazuje mu kamaráda. Při záškoláctví se nám osvědčil krátkodobý doprovod pracovníka do školy. Střediska výchovné péče se budeme zabývat v samostatné kapitole.

3.4 Poruchy chování

Stále častěji se dočítáme z psychologických vyšetření a zpráv dětských psychiatrů, že se u dítěte projevuje porucha chování. Jak uvádí Nývltová (2008), o poruchách chování hovoříme tehdy, kdy dítě porušuje sociální normy, ve věku, kdy by již dané mělo být schopno chápat.

„Pojem poruchy chování konkrétně zahrnují chování, které se vyznačuje těmito rysy:

- *Agresivita vůči zvířatům*
- *Destrukce majetku*
- *Krádeže a podvody*
- *Vážné porušování pravidel a zákonem stanovených povinností“*

(Nývltová, 2008, s. 137)

Jedná se zejména o krutost k lidem, ale i ke zvířatům. Agresivní chování verbální i neverbální. Záměrné poškozování majetku. Lhaní, krádeže, za účelem získání prospěchu. Co se týče posledního rysy, spadá do daného zejména záškoláctví a útěky z domova či ústavního zařízení.

Jako vědomé nežádoucí projevy chování s negativní odchylkou od normy popisuje poruchy chování Kaleja (2011). Dále uvádí, že mohou vést až ke kriminalitě a delikvenci.

Mezi příčiny poruch chování řadí Kaleja (2011, s. 36) *„osobnostní charakteristiky a genetické dispozice, oslabení nebo poruchy CNS, úroveň inteligence,*

vlivy sociálního rodinného prostředí, subdeprivační a deprivační zkušenosti dítěte, subkultury a vrstevnické sociální prostředí, minoritní sociální skupiny a životní prostředí a jeho vliv na vývoj člověka.“

Porucha chování vyžaduje, aby charakter daného chování byl trvalý. Tudíž některé kriminální činy nemusí znamenat, že se u jedince jedná o poruchu chování. *„Porucha chování se často sdružuje s nepříznivým psychosociálním prostředím, včetně neuspokojivých vztahů v rodině a selhávání ve škole.*“ (Psychiatrické centrum, 1992, s. 232) Jak dále zdroj uvádí, stanovit tuto diagnózu se nedoporučuje, pokud příznaky netrvají minimálně po dobu šesti měsíců. Jako první jsou zmíněny poruchy chování vůči rodině. Jedná se zejména o agresivní chování nikoliv pouze opoziční či vzdorovité. Pro danou diagnózu nejsou dostačující pouze velmi narušené vztahy ve vztahu rodič – dítě. Mohou to být krádeže majetku či peněz z domova. Dalšími podklady pro tuto diagnózu mohou být ničení cenného majetku, rozbíjení hraček nebo násilí vůči rodině. Další z poruch chování je uvedena nesocializovaná porucha chování. Jedná se o kombinaci trvalého agresivního chování a velmi narušeným vztahem daného jedince vůči ostatním dětem. Jedince provázejí narušené vztahy s vrstevníky, kdy není oblíben a je vrstevníky odmítán. Charakteristickým chováním pro danou poruchu jsou násilnosti, vyšší množství rvaček, výbušnost a vydírání až tyranizování slabších jedinců. Následnou poruchou je socializovaná porucha chování. Jedná se o trvale agresivní chování u jedince, který je však dobře začleněn do skupiny vrstevníků. Tento jedinec má navázány vztahy se svými vrstevníky i trvalá přátelství, jeho neadekvátní chování se většinou projevuje mimo danou skupinu vrstevníků. Většinou má daný jedinec narušené vztahy s dospělými, ale není to podmínkou. Porucha opozičního vzdoru spadá také do poruch chování. Vyskytuje se u dětí v rozpětí do devíti či do deseti let. Chování je vzdorovité, neposlušné či provokativní. Nevyskytuje se vážnější agresivní chování. Tyto děti se většinou vzpírají požadavkům a pravidlům dospělých a mohou mít sklony k úmyslnému ubližování druhým. *„Klíčovým rozlišením od jiných poruch chování je nepřítomnost chování, porušujícího zákony a základní práva druhých, jakým je krádež, surovost, týrání, znásilňování a ničení.*“ (s. 236)

4 ODBORNÁ ZAŘÍZENÍ

4.1 Střediska výchovné péče

Programů středisek výchovné péče se účastní děti a mládež, podmínkou je dobrovolnost. Jedná se o škálu nejrůznějších problémů u dětí. Může jít o výchovné problémy, závislosti u dětí nebo děti v krizových situacích atp. Střediska nabízejí svou pomoc dětem a mládeži ve věkovém rozpětí 10 – 26 let (Matoušek, Matoušková, 2011).

Péče je ambulantní, či celodenní, v závažnějších případech jsou umístěni do střediska až na 2 měsíce. Také 2měsíční pobyt je dobrovolný. Po ukončení pobytu se s klienty dále pracuje podle individuálního výchovně vzdělávacího plánu. Pokud nadále přetrvávají asociální projevy chování, může být soudně nařízena ústavní výchova (Jedlička, Klíma, Kořa, Němec, Pilař, 2004).

„Dětem i rodičům nabízí středisko tyto služby a programy:

- krizová pomoc (telefonická nebo v přímém kontaktu s klientem, případně s jeho rodinou),*
- terapeutické programy individuální a skupinové (arteterapie, rodinná terapie, posilování rodiny nácvikem komunikačních dovedností pomocí videa, skupinová psychoterapie),*
- kluby a diskotéky,*
- zájmové kroužky (zejména sportovní a kulturní, včetně besed se známými osobnostmi),*
- doučovací programy pro klienty,*
- pracovní poradenství, přímá pomoc při umísťování klienta do školy nebo do zaměstnání,*
- víkendové pobyty klientů v přírodě (včetně tzv. zátěžových programů),*
- prázdninové akce pro klienty,*
- nabídka prostoru a zařízení pro vlastní akce klientů (např. zkušebny s aparaturou pro zkoušky hudebních skupin).*
- osvětové akce pro školy (týkající se drog, alkoholismu, hráčství, šíření AIDS, trávení volného času, orientace v sociálních záležitostech),*
- úpravy střediska a jeho okolí,*
- terénní sociální práce.“ (Matoušek, Matoušková, 2011, s. 197)*

Pro rozhodnutí soudů, policie a orgánů sociálně-právní ochrany dětí zpracovává středisko výchovné péče na jejich vyžádání odborné posudky. Dále zpracovává podklady potřebné pro rozhodnutí o nařízení ústavní nebo ochranné výchovy. Spolupracuje na zpracování plánů aktivit prevence sociálně-patologických jevů a drogových závislostí, přičemž realizaci těchto plánů také koordinuje (Jedlička, Klíma, Kořa, Němec, Pilař, 2004).

Jak uvádí Kaleja (2011) střediska výchovné péče zabezpečují preventivně výchovnou péči u nás. Preventivně výchovnou péči ve školských zařízeních vymezuje zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

Se středisky výchovné péče kurátor pro mládež velmi úzce spolupracuje. Hledáme společná řešení výchovných problémů nezletilých dětí, nerespektování autorit, různých typů závislostí. Velmi kladné jsou výsledky práce středisek výchovné péče s celými třídními kolektivy základních škol při řešení problémů mezi žáky v rámci jednoho třídního kolektivu. Při 2měsíčních pobytech dětí ve středisku opět narážíme na dobrovolnost podstoupení tohoto pobytu dítětem. Pro mnohé rodiče je úhrada 2měsíčního pobytu finančně náročná. Pro rodiny v hmotné nouzi je možnost vyřízení mimořádně okamžité pomoci na úhradu tohoto pobytu na úřadu práce. Nyní očekáváme zahájení denního stacionáře ve středisku výchovné péče v našem regionu, který bude pro rodiče finančně dostupnější. Rodič finančně zajistí pouze stravu během dne.

4.2 Dětské psychiatrické léčebny

Výchovné problémy u dětí mohou být způsobeny také psychiatrickým onemocněním. Tyto děti se mohou ocitnout v dětských psychiatrických léčebnách. V regionu, ve kterém působí autorka této práce, odkazují rodiče těchto dětí zejména na dětskou psychiatrickou léčebnu Velká Bíteš a Opařany. V souvislosti se závislostí na návykových látkách k detoxikaci na psychiatrickou léčebnu v Brně. Tyto jsou pro rodiče dětí našeho regionu nejdostupnější.

Dětská psychiatrická léčebna Velká Bíteš má kapacitu 50 lůžek pro děti od 3 do 18 let. Provádí diagnostiku a terapii psychiatrických poruch u dětí. Věnují se tam zejména léčbě poruch chování, problémovým uživatelům psychoaktivních látek nebo

dětem se specifickými poruchami učení. Diagnostický pobyt je v délce jednoho měsíce a léčebný pobyt průměrně na 3 měsíce. S dětmi pracuje tým odborníků pod vedením primáře a to psychologové, lékaři, všeobecné sestry a zdravotně sociální pracovnice. Dětem je zajištěna školní docházka, která je v rozpětí 20 hodin týdně. Děti se splněnou povinnou, základní, školní docházkou jsou vyučovány dle individuálního studijního plánu. Děti jsou v odpoledních hodinách a o víkendech rozděleny do skupin, ve kterých probíhají programy. V rámci terapie se podílejí na úklidu na pokojích, ale i v okolí budovy. Pokud to psychický stav dětí dovolí, mohou pobývat i venku. Sezónně navštěvují bazén, na hřišti si mohou zahrát fotbal nebo volejbal. Na zahradě jsou průlezky se skluzavkou. K dispozici je posilovna, tělocvična a relaxační místnost s kulečnickem. Ve velké herně probíhá arteterapie, jóga a modelářství. V malé herně je k dispozici počítač a stůl na stolní tenis. Děti mohou navštěvovat knihovnu nebo výtvarnou dílnu s keramickou pecí. V prostorách budovy se nachází cvičná kuchyňka. Děti mohou pečovat o morčátka, akvarijní rybičky a vodní želvy. (www.dpn-velkabites.cz)

Dětská psychiatrická léčebna Opařany je největší dětskou psychiatrickou léčebnou v České republice. Zabývá se duševními poruchami dětí ve věku od 3 do 18 let. Délka léčení není určena a je závislá na průběhu léčby. Kapacita zařízení je 150 lůžek pro děti, 15 akutních standardních a 135 lůžek následné péče. Oddělení jsou rozdělena dle věku. 1. oddělení je určeno pro předškolní, mladší a starší věk. 2. oddělení pro děti staršího školního a adolescentního věku. Obě oddělení jsou pro chlapce i dívky. Poslední oddělení je určeno pro děti staršího školního a adolescentního věku s duševní poruchou či duševním onemocněním v kombinaci s mentální retardací. Je určeno pro chlapce. Součástí je základní škola při dětské psychiatrické nemocnici. (www.dpnoparany.cz)

4.3 Detoxikační jednotky

V České republice jsme měli donedávna pouze jednu detoxikační stanici pro děti do 18 let a to v Praze v nemocnici Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. V současné době je možná detoxikace dětí a mladistvých také v Psychiatrické nemocnici v Brně-Černovicích. Pacienti jsou přijímáni pouze dobrovolně. Detoxikace probíhá přibližně 14 dní, maximálně 1 měsíc. Pacient je v úplné izolaci. Nejsou možné

návštěvy ani vycházky. Telefonický kontakt je možný pouze pod dohledem ošetřujícího personálu. Jednou týdně probíhá psychoterapeutická skupina s psychologem. Probíhají individuální pohovory s lékařem a psychologem. Na detoxikaci by měla bez přerušení navázat ústavní léčba. Samotná detoxikace není vlastní léčbou. Stojí pouze na počátku léčebného procesu. Spočívá ve změně vzorů chování a myšlení. Je ideální mít již před nástupem k detoxikaci domluvenou léčbu v terapeutické komunitě nebo léčebně.

Pacienti se musí řídit pravidly, jejichž porušení vede k okamžitému disciplinárnímu propuštění. Není dovolena žádná agrese, sexuální kontakty ani drogy. Na oddělení je 13 lůžek. (www.pnbrno.cz/oddeleni/stanice-detoxikacni/)

4.4 Dětský diagnostický ústav a diagnostický ústav pro mládež

V České republice máme osm diagnostických ústavů pro děti a pro mladistvé čtyři. Pobyt v diagnostických ústavech může být dobrovolný nebo je nařízen soudně. Dobrovolné pobyty se vyskytují ojediněle, kdy se jedná o trojstrannou dohodu mezi vedoucím zařízení, rodiči a samotným svěřencem. Při přijetí je první v pořadí kontakt svěřence se sociální pracovníci, která provádí kontrolu potřebných dokladů k přijetí do zařízení. Další kontaktovanou osobou je psycholog, který zakládá dekurz, jehož prvním záznamem je souhrn vstupního pohovoru, který je zaměřen na období před nástupem do zařízení. Poté vyhodnotí věrohodnost klienta a snaží se odhadnout, jak se bude v novém prostředí adaptovat (Matoušek, 2011).

Diagnostický ústav provádí u svých klientů komplexní speciálně pedagogické, psychologické a sociální vyšetření, na základě jejichž výsledků jsou klienti dále rozmisťováni do dětských domovů či výchovných ústavů (Jedlička, Klíma, Kořa, Němec, Pilař, 2004).

Na konci pobytu vypracovává vychovatel konečný závěr, v němž téměř vždy navrhuje přemístění klienta k dlouhodobému pobytu v ústavním zařízení. Do jakého výchovného ústavu bude svěřenec přemístěn, ovlivňuje zejména fakt, zda má zájem studovat, či zda již má započato studium a v jakém oboru (Matoušek, 2011).

5 Prevence kriminality dětí a mládeže

V praxi se setkáváme s častým hodnocením dětí umístěných ve výchovných zařízeních, že jsou pouze v „přestupních stanicích“ před nástupem k výkonu trestu. Je důležité zmínit se o prevenci kriminality dětí a mládeže a vysvětlit si pojem delikvence a jeho příčin.

Suchý (1972) hovoří o prevenci obecné, která směřuje k optimální úpravě poměrů a životní situace mládeže. Speciální prevence se zaměřuje na určité skupiny mládeže, ohrožené a narušené. Jedná se zejména o děti z rozvrácených a neúplných rodin, rodin alkoholiků nebo o mládež s psychickými poruchami, která je disponovanější k trestné činnosti.

Matoušek (2011) do preventivních opatření jako cílovou skupinu dětí uvádí:

„Hyperaktivní děti, děti selhávající ve škole, děti s poruchami chování, děti zneužívané a týrané v rodinách, děti z dysfunkčních rodin, děti z čtvrtí, kde je vysoká úroveň kriminality, děti z rodin žijících pod hranicí životního minima, děti z rodin, v nichž chybí otec, děti s predelikventním chováním, populace všech rodičů v komunitě, populace všech občanů státu aj.“ (s. 263)

Matoušek (2011) dále rozděluje principy a ukázky preventivních programů do pěti skupin:

„Předškolní programy pro děti, programy určené rodičům, programy vázané na školu, vrstevnické programy a komunitní programy.“ (s. 264)

Další velmi důležitou otázkou jsou příčiny kriminality. Suchý (1972) řadí mezi příčiny kriminality mládeže vliv rodiny, prostředí v místě bydliště, kdy právě lhostejnost a nezájem širokého okolí o závadové chování dětí a mládeže může vést k jejich morálnímu narušení. Také vzdělání a celková kulturní úroveň dětí může mít přímý vztah k jejich delikvenci.

Vágnerová (2004) jako příčiny vzniku delikventního chování uvádí vrozené dispozice, vlivy prostředí a situační faktory. Co se týče vlivů prostředí, je zmíněn vliv rodiny, vliv školy a vrstevníků. Negativní zkušenost jedince z dětství, týrání či zneužívání, citové strádání nebo kriminalita rodičů vytváří předpoklad, že dojde k rozvoji nežádoucích vzorců chování. Již v průběhu dětství se v anamnéze pachatelů trestných činů vyskytují signály neschopnosti respektování běžných norem chování.

Riziko také zvyšuje příslušnost k partě s asociálními znaky chování. „*Situační faktory mohou být spouštěčem kriminálního chování, důležitá je např. dostupnost cíle, pocit snadnosti, nepřítomnost nikoho dalšího, opilost, která ovlivní ovládání.*“ (s. 810)

Značný význam pro vznik kriminálního jednání mají vrozené dispozice. Tyto dispozice mohou vzniknout na bázi prenatálního poškození CNS nebo jsou dány geneticky. „*Konkrétní trestný čin je vždycky třeba chápat jako aktuální souhrn vnitřních faktorů a vnějších okolností. V krajním případě může být určující jen jeden z uvedených faktorů. Člověk se může ocitnout v kritické situaci, kdy vnější faktory do značné míry ovlivní jeho reakci.*“ (s. 808)

Pojem delikvence vysvětluje Vykopalová (2002) jako mravní narušení. Tito jedinci mají malou schopnost naučit se reagovat adekvátně na situace. Nejsou schopni spojit tresty s chováním, se kterými mají zkušenost. „*...opakovaně provádějí činnost, která je v rozporu s předpisy a zákony.*“ (s. 18)

„*Delikventní chování je tedy nutné vnímat jako výsledek vzájemného působení jedince a vnějšího prostředí.*“ (Jedlička, Klíma, Kořa, Němec, Pilař, 2004, s. 325)

Vágnerová (2004) popisuje nápadnosti chování pachatelů trestných činů, pro něhož je typická bezohlednost, asertivnost až agresivita při prosazování vlastních cílů. Nemají zábrany, čato mají sklon reagovat impulzivně s absencí schopnosti sebeovládání. „*Důsledkem tohoto přístupu je zvýšená pravděpodobnost opakování trestné činnosti.*“ (s. 813)

Je potřeba vysvětlit další z pojmů a to vnímání neboli percepce. Jak uvádí Vágnerová (2004): „*Prostřednictvím vnímání (percepce) člověk poznává své okolí, diferencuje známé a neznámé podněty či situace a na základě těchto informací se ve svém prostředí (i v sobě samém) orientuje. Vnímání je spojeno s rozeznáváním percipovaných podnětů na základě minulé zkušenosti. Podílejí se na něm všechny poznávací procesy...*“ (s. 63)

6 UPLATŇOVÁNÍ ZÁKONA O SOUDNICTVÍ NAD MLÁDEŽÍ

6.1 Trestní zodpovědnost

Jak uvádí trestní zákon, je hranice trestní zodpovědnosti naplněna po dovršení 15 let věku. V rámci trestního řízení používáme k označení těchto osob pojmu mladiství.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. (dále jen zákon o soudnictví) dále specifikuje trestní zodpovědnost mladistvých, ten pokud v době spáchání činu nebyl schopen vzhledem ke své rozumové a mravní vyspělosti rozpoznat nebezpečnost daného činu pro společnost a ovládnout své jednání, není za tento čin trestně zodpovědný. V takovýchto případech lze použít taková opatření jako u dětí mladších 15 let.

Suchý (1972) uvádí, že delikventními dětmi jsou často děti se sníženým intelektem, tedy žáci zvláštních škol. Většinou se dopouští deliktů pod vlivem ostatních vrstevníků. Nebezpečnějších činů se většinou dopouštějí inteligentnější děti, jejichž činy jsou promyšlenější a mnohdy předem připravené.

6.2 Provinění, čin jinak trestný

Při páchání trestné činnosti dětí a mladistvých se užívá pojmů provinění a čin jinak trestný. Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá proviněním. Spáchá-li trestný čin osoba mladší 15 let, hovoříme o činu jinak trestném (Štern, 2010).

Než uvedeme jednotlivá opatření, je třeba zmínit, že lze také od uložení trestního opatření upustit. Jedná se o případy, kdy bylo spácháno provinění menší nebezpečnosti, byla projevena lítost nad daným činem a snaha po jeho nápravě. Také, pokud samotné projednání před soudem pro mládež postačí k jeho nápravě. Při upuštění může být vyřízeno napomenutím mladistvého.

Již v přípravném trestním řízení může být státním zastupitelstvím podmíněně zastaveno trestní stíhání mladistvého dle zákona č. 141/1961 Sb. Trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů, za splnění podmínky doznání se k činu, nahrazení škody a projevení lítosti nad spáchaným činem. V daném rozhodnutí se stanovuje zkušební doba, která může být u mladistvých osob stanovena až na 3 léta.

Černíková (2008) uvádí, za jakých podmínek může být použito podmíněné zastavení trestního stíhání:

- „*souhlas obviněného s tímto postupem;*
 - *doznání obviněného;*
 - *trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let;*
 - *náhrada škody způsobená trestným činem, popř. uzavření dohody o její náhradě či jiné potřebné opatření (uložení částky do soudní úschovy, poskytnutí potřebné součinnosti pojišťovně);*
 - *osoba pachatele, jeho dosavadní život a okolnosti případu umožňují tento postup“.*
- (s. 191)

Po uplynutí zkušební doby vydává státní zastupitelství rozhodnutí o osvědčení. Pokud mladistvý ve zkušební době žil řádným životem, vysloví soud, že se osvědčil.

6.3 Opatření výchovná, ochranná a trestní

Tato opatření jsou ukládána dle zákona o soudnictví. Jak uvádí Štern (2010) podstatou daného zákona není potrestání, ale začlenění těchto dětí do společenského, rodinného a sociálního prostředí. Účelem je obnovení narušených společenských vztahů. Důraz je kladen na převýchovu a preventivní působení na tyto děti, aby se vyvarovaly dalšího protiprávního jednání.

Výchovnými opatřeními jsou:

- dohled probačního úředníka;
- probační program;
- výchovné povinnosti;
- výchovná omezení;
- napomenutí s výstrahou.

Pokud uložené výchovné opatření nelze splnit, nelze uložit žádnou sankci. Výchovná opatření lze kombinovat s trestními opatřeními.

Dohled probačního úředníka spočívá zejména ve sledování a kontrole chování mladistvého. Jedná se o odborné vedení, aby do budoucna mladistvý vedl řádný život.

Jak uvádí Matoušek (2011) vznikl tento institut novelizací trestního zákona a trestního řádu a to v následujících případech:

- „*podmíněné upuštění od potrestání s dohledem,*
- *podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem,*
- *podmíněné propuštění s dohledem,*
- *náhrada vazby dohledem.*“ (s. 183)

V praxi se setkáváme se s případy, kdy děti okradou své příbuzné. V těchto případech při uložení dohledu probačního úředníka, může tento zajistit mediaci mezi rodinným příslušníkem a dítětem ke zlepšení vzájemných vztahů. Tyto bývají mnohdy daným činem velmi narušené.

Probační programy jsou určeny zejména pro drogově závislé, pro pachatele s opakovanou trestnou činností, ale i pro prvopachatele. Problémem je, že na daný program musí klient čekat nebo program neproběhne z důvodu nedostatku klientů nebo jejich nevhodného výběru (Štern, 2010).

Jak z praxe vyplývá, ne všechna střediska probační a mediační služby mají probační programy.

Při uložení výchovné povinnosti může soud uložit:

- aby mladistvý bydlel s rodičem či jinou osobou odpovědnou za jeho výchovu;
- aby zaplatil přiměřenou peněžitou částku ať už v hotovosti nebo ve splátkách. Částku určí soud a tato je využita na pomoc obětem trestné činnosti;
- aby vykonal společensky prospěšnou činnost. Tato je v maximálním rozsahu 60 hodin celkem.
- aby usiloval o vyrovnání s poškozeným;
- aby se podrobil léčení závislosti na návykových látkách;
- aby se podrobil vhodnému programu sociálního výcviku, psychologickému poradenství, terapeutickému programu, vzdělávacímu, doškolovacímu, rekvalifikačnímu nebo jinému vhodnému programu k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého. Tento není probačním programem. Může se jednat o pobyt ve střediscích výchovné péče.

Jak uvádí Štern (2010) společensky prospěšná činnost je vykonávána nejlépe ve prospěch konkrétně poškozené instituce či komunity. Tato povinnost má zejména

výchovný vliv a na vykonávajícího působí preventivně. V neposlední řadě má také materiální přínos.

Výchovná omezení mohou pachateli ukládat povinnosti:

- aby nenavštěvoval určité akce, zařízení či jiné nevhodné prostředí. Může se jednat o restaurační zařízení, účast na sportovních utkáních.
- aby se nestýkal s určitými osobami;
- aby se nezdržoval na určitém místě;
- aby nepřecheovával předměty, které by mohly sloužit k páčání dalších provinění;
- aby nežíval návykové látky;
- aby se neúčastnil hazardních her;
- aby bez předchozího ohlášení probačnímu úředníkovi neměnil svůj pobyt nebo neměl bezdůvodně své zaměstnání.

V praxi se autorka této práce setkala s uložením výchovného omezení, aby se mladistvý neúčastnil sportovních utkání. Důvodem byla trestná činnost mladistvého ve spojitosti s fanděním na fotbalových utkáních. V dalším případě bylo uloženo, aby mladistvý nenavštěvoval restaurační zařízení, jelikož se vyskytl problém s požíváním alkoholu ve spojitosti s trestnou činností. Z praxe vyplývá, že chybí dostatečná kontrola nad plněním těchto uložených opatření.

Napomenout s výstrahou může soud pro mládež nebo v přípravném řízení státní zástupce. Mladistvý je upozorněn na konkrétní důsledky, které mu hrozí, pokud by do budoucna páchal další trestnou činnost. Napomenutí s výstrahou může být přenecháno zákonnému zástupci, škole, které je mladistvý žákem, nebo výchovnému zařízení, ve kterém je případně umístěn. O výsledku jsou povinni vyrozumět soud pro mládež nebo státní zastupitelství.

Ochrannými opatřeními jsou:

- ochranné léčení;
- zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty;
- ochranná výchova.

„Ukládáním a výkonem ochranných opatření se sleduje hlavně prevence. Proto do popředí vystupuje složka léčebná, terapeutická, výchovná a zabezpečovací.

Konečným cílem je odstranění nebo snížení nebezpečí dalšího porušování nebo ohrožování zájmů chráněných trestněprávními zákony. Dalším účelem je i léčení a izolace osob nepříčetných nebo se zmenšenou přičetností. Potřeba uložení ochranných opatření a jejich intenzita proto není určována stupněm společenské nebezpečnosti činu pro společnost, ale především potřebou léčení, výchovy a izolace.“ (Černíková, 2008, s. 157)

U pachatelů, jejichž pobyt na svobodě je nebezpečný, a to pachatelů s duševní poruchou při spáchání činu trestně nezodpovědných nebo se zmenšenou přičetností, kteří spáchali čin pod vlivem alkoholu či omamných látek, může soud uložit ochranné léčení. Vykonává se v léčebných ústavech, po dobu, dokud to vyžaduje její účel. Kromě ústavního léčení lze nařídít léčení ambulantní (Suchý, 1972).

Ukončení ochranného léčení ambulantního nebo propuštění z ochranného léčení ústavního je na základě odborného posudku rozhodnutím soudu. Pokud již pominulo nebezpečí tohoto jedince pro okolí (Černíková, 2008).

Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty se vztahuje na majetek či věc, která byla ke spáchání trestného činu určena či použita nebo byla získána trestným činem či odměnou za jeho spáchání (Černíková, 2008).

Ochranná výchova je definována trestním zákonem a má účel preventivní. Také má izolovat a resocializovat jedince, který se dopustil společensky nebezpečného činu. Může být uložena v občansko-soudním řízení dětem v rozmezí od 12 do 15 let, při spáchání činu, pro který umožňuje trestní zákon u osob právně odpovědných stíhání výjimečným trestem. U osob mladších 15 let při spáchání činu, který je při právní odpovědnosti trestným činem. V řízení trestním lze toto ochranné opatření uložit pouze osobám mladistvým, starším 15 let. Toto opatření lze ukládat pouze osobám do 18 let. Ve výjimečných případech může být prodloužena do 19 let (Matoušek, 2011).

Jak uvádí zákon o soudnictví, ochranná výchova může být uložena, pokud není o výchovu mladistvého náležitě postaráno a tento nedostatek nelze odstranit v jeho rodině. Při zanedbání jeho dosavadní výchovy, a pokud jeho dosavadní prostředí neposkytuje záruku jeho náležité výchovy.

Ochranná výchova není trestem a, na rozdíl od trestu odnětí svobody, trvá, dokud to vyžaduje její účel. Soudem může být uložena jen tehdy, bylo-li upuštěno od

potrestání mladistvého a o jeho výchovu není řádně postaráno a má se za to, že zajistí nápravu mladistvého lépe než trest (Suchý, 1972).

V rámci trestního řízení se ochranná výchova ukládá, jak uvádí Kaleja (2011), pokud splní lépe svůj účel než uložení trestu odnětí svobody. Pokud se mladistvý s uloženou ochrannou výchovou bude i nadále řádně chovat, může soud ochrannou výchovu přeměnit na ústavní. Pokud dané mladistvý neplní, může soud přeměnit ochranou výchovu zpět na výchovu ústavní (Gojová, 2009).

Rieger (2009) hovoří o odloučení jedince od rodiny do tří institucí a to léčebny, ústavu a detenčního ústavu. Tyto instituce slouží k ochraně odloučeného jedince před pokračující trestnou činností, jeho nemocí nebo sociálně-patologickým prostředím. Uvádí, co by měla danému jedinci zajistit.

„Tento prostor by měl být „vřelý a rozumějící“, současně kritický, realistický a zásadně důsledný. Pravidla musí být pevná, srozumitelná a důsledně vymáhaná...“
(Rieger, 2009, s. 14)

Trestními opatřeními jsou:

- obecně prospěšné práce a to v maximální výši 200 hodin;
- peněžité opatření;
- peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu;
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty;
- zákaz činnosti a to až na 5 let. Nelze uložit v případě, že by bránilo mladistvému při přípravě na jeho budoucí povolání.
- vyhoštění;
- domácí vězení;
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce;
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu;
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, kdy dohled vykonává probační a mediační služba;
- odnětí svobody nepodmíněné.

Při stanovení zkušební doby se tato stanoví až na tři léta.

Štern (2010) hovoří o trestním opatření - domácí vězení. Již v přípravném řízení se zjišťuje, zda je dané opatření pro mladistvého vhodné, zejména s ohledem na jeho

rodinnou, osobní a bytovou situaci. Mladistvý písemně slíbí, že bude spolupracovat, že se bude na své adrese zdržovat v daném čase. Kontrolu nad dodržováním provádí probační a mediační služba, která provádí namátkové kontroly o víkendech a v nočních hodinách. Aby bylo dané opatření úspěšné, je zapotřebí spolupráce rodiny, zejména omezení prázdninových pobytů atp.

6.4 Opatření ukládána dětem mladším 15 let

Vymezením trestního zákoníku není dítě do věku 15 let trestně zodpovědné. V tomto případě trestní řízení, pokud již bylo zahájeno, musí být pro nedostatek věku zastaveno.

Štern (2010) uvádí, že u dětí mladších 15 let se řízení zahajuje návrhem státního zástupce, může být zahájeno také bez tohoto návrhu. Projednání dané věci probíhá před soudem pro mládež. Tento může uložit opatření potřebná k jeho nápravě a to zejména na základě předchozího pedagogicko-psychologického vyšetření. Při ukládání opatření se přihlíží k věku dítěte, dbá se na výchovné působení na dítě a sleduje se preventivní účinek uložených opatření.

Dle zákona o soudnictví § 91 jsou účastníky řízení o uložení opatření nezletilému dítěti, mladšímu 15 let věku, nezletilé dítě, příslušný orgán sociálně právní ochrany dětí, zákonní zástupci dítěte nebo osoby pečující, tzn., kterým bylo nezletilé dítě soudem svěřeno do péče. V případě, že podalo návrh státní zastupitelství, bude také účastníkem daného řízení. Soud pro mládež nezletilému dítěti ustanoví opatrovníka – advokáta. Advokát vykonává svá opatření až do skončení řízení, a to bez ohledu dne dovršení zletilosti. V praxi to znamená, že i když dítě v průběhu řízení dosáhne zletilosti, jeho zájmy bude i nadále hájit advokát.

Dětem mladších 15 let může soud pro mládež uložit výchovnou povinnost a omezení, napomenutí s výstrahou, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče, dohled probačního úředníka, ochrannou výchovu a dále pak ochranné léčení. Opatření jsou obsažena v § 93 zákona o soudnictví. Řízení před soudem je výchovného charakteru, účelem jednání je zapůsobit na nezletilé dítě, aby se z projednávaného ponaučilo a do budoucna se již závadového jednání nedopouštělo.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 ORGANIZACE A PRŮBĚH VÝZKUMU

Autorka této práce vychází z osobní zkušenosti získané z pracovní pozice kurátorky pro mládež na úseku sociálně-právní ochrany dětí. Výzkumný vzorek osob byl zvolen prostřednictvím záměrného výběru, jenž nám umožňuje vytyčení kritérií, která korespondují s oblastí zájmu našeho problému a je předpokladem vyskytujících se sledovaných procesů (Silverman, 2005). Pro účely kvalitativního výzkumu se vzorkem výzkumu stali respondenti, které autorka této práce osobně zná, neboť se s nimi pravidelně setkává při řešení jejich životní situace.

Výzkumný vzorek byl tvořen 8 respondenty, z toho byli čtyři mladiství a čtyři respondenti byli v době výzkumu již zletilí. Dá se konstatovat, že bylo provedeno tzv. kritériální vzorkování, neboť do výzkumného vzorku byli záměrně vybráni mladiství, kteří mají osobní zkušenost s protiprávní činností a v minulém období i současnosti byli v kontaktu s kurátory pro mládež v rámci oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Při výběru výzkumného vzorku nebyla uplatněna žádná jiná specifika, jako je např. vzdělání. Kritéria pro účast ve výzkumu byla jasně stanovena a dá se dle Patoona (1990, in Hendl, 2005) konstatovat, že výzkumný vzorek splňoval kritériální vzorkování. Vzhledem k tomu, že v sociálním systému pracuje autorka této práce mnoho let, kontakty s respondenty byly zprostředkovány osobně a to u většiny až s půl ročním předstihem, kdy projevíli ochotu ke spolupráci. Před zahájením samotného výzkumu došlo k osobnímu setkání, při němž byl výzkum autorky této práce respondentům představen. Dále byli seznámeni s cílem výzkumu a za jakým účelem bude prováděn. Byla zdůrazněna dobrovolnost, zachování etiky výzkumu, mlčenlivost o sdělených informacích a ujištění o jejich anonymitě. Individuálně byli respondenti seznámeni s průběhem našeho rozhovoru, s nahráváním na záznamové zařízení a s případnými poznámkami do notesu. Oslovení respondenti s účastí ve výzkumu souhlasili a následně se do výzkumu aktivně zapojili.

Trestná činnost mladistvých je velmi citlivým tématem. V zájmu ochrany respondentů není uvedena konkrétní obec s rozšířenou působností, kde byl tento výzkum vykonáván. Uvedením daného by nebyla zajištěna jejich ochrana, zvýšila by se

pravděpodobnost, že dojde k porušení anonymity, jelikož mladistvých s trestnou činností není tak velký počet a indicie uvedené v této práci by mohly být adresné. Jednalo se o sociální kuratelu, oddělení sociálně právní ochrany dětí Zlínského kraje. Podklady k výzkumu jsou uloženy v archívu autorky této diplomové práce.

Pro zachování anonymity respondentů jsou tito označeni písmeny A–H.

7.1 Cíl, metodika a respondenti průzkumu

Diplomová práce je zaměřena na oblast sociálně právní ochrany dětí, především na činnost kurátora pro mládež.

Cílem teoretické části je bližší seznámení a vysvětlení pojmů vztahujících se k výzkumu a shrnutí poznatků dané problematiky.

Byla zvolena metoda výzkumného procesu a samotný popis výzkumu, který byl využit pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky této práce, která zní: „Jak vnímá delikventní mládež činnost kurátora pro mládež?“

Nejprve je definována metoda prováděného výzkumu, která je následně charakterizována. Poté je zdůvodněna výzkumná strategie, která je nezbytná pro realizaci výzkumu a zodpovězení dílčích výzkumných otázek:

- „Jaký byl první kontakt s kurátorem z pohledu mladistvých s opakovanou trestnou činností s kurátorem pro mládež?“ Jejich očekávání, vlastní popis setkání a následně vnímání.
- „Jak vnímají činnost kurátora pro mládež s odstupem času, konkrétně v době prováděného výzkumu? Zpětný náhled, podněty ke zlepšení.

Pomocí těchto dílčích výzkumných otázek bude zodpovězena hlavní výzkumná otázka. Nedílnou součástí výzkumu byl samostatný sběr dat a volba výzkumného vzorku, které jsou podrobně popsány v předchozí kapitole.

K zodpovězení cíle této práce byla zvolena kvalitativní metoda sběru, která představuje proces hledání porozumění založené na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách (Hendl, 2005).

Jedinečnost kvalitativního výzkumu nespočívá v absenci samotných čísel, ale umožňuje nám získání velkého množství informací. Získané informace nejsou výsledkem velkého počtu respondentů, ale naopak mohou se týkat jen malého počtu dotazovaných. Získané informace umožňují analyzovat námi zkoumané téma do hloubky, protože jsou konkrétnější a podrobnější. Na počátku je určení základní výzkumné otázky a z nich plynoucí dílčí výzkumné otázky. V průběhu výzkumu lze doplňovat otázky, což činí výzkum pružnější. V průběhu celého výzkumu nevznikají pouze výzkumné otázky, ale i hypotézy a nová rozhodnutí jak pokračovat při sběru dat (Hendl, 2005). Tento postup využívá logiku induktivního postupu. „*Kvalitativní výzkum používá induktivní formy vědeckých metod, hloubkové studium jednotlivých případů, nejrůznější formy rozhovorů a kvalitativní pozorování. Kvalitativní výzkum je orientován na explorování a probíhá nejčastěji v přirozených podmínkách sociálního prostředí. Plán výzkumu má pružný charakter. To znamená, že plán výzkumu se z daného základu rozvíjí, proměňuje a přizpůsobuje podle okolností a dosud získaných výsledků.*“ (Hendl, 2005, s. 63)

Kozoň (2009) uvádí: „*Kvalitativní výzkum do popředí klade význam zachycení informací, které není možné statisticky vyjádřit, protože v deskriptivním záběru výzkumu je jedinečnost objektu a celková výzkumná situace...*“ (s. 19)

Samotná osobnost výzkumníka hraje velkou roli při realizaci kvalitativního výzkumu. Při realizaci samotného výzkumu se výzkumník a zkoumaná osoba stávají rovnocennými partnery (Disman, 2002).

Ve výzkumu byly využity kvalitativní strategie, konkrétně polostandardizované rozhovory s osmi respondenty, kteří byli v péči tří kurátorů pro mládež v rámci jednoho oddělení sociálně-právní ochrany dětí obce s rozšířenou působností, se kterými v rámci prevence a kriminality mládeže byla aplikována sociální práce. Hned v úvodu se vyskytl problém s pořizováním nahrávky rozhovorů. Všichni respondenti byli seznámeni s účelem pořízení nahrávek, jak již bylo výše uvedeno, byla jim zaručena anonymita. Jeden z respondentů i přesto nahrávání odmítl. Obával se zejména zachování své anonymity, kdy by ho mohl někdo z jeho okolí poznat. Jeho postoj byl respektován a v průběhu rozhovoru byly ručně zaznamenávány poznámky, z nichž byl poté vytvořen záznam daného rozhovoru. U ostatních respondentů byla při nahrávání rozhovoru cítit nervozita a napětí. Tato vymizela po vypnutí nahrávacího zařízení. Většina respondentů

pokračovala v rozhovoru, který se jevil více bezprostředním a uvolněným. Rozhovory byly nahrávány na diktafon a mobilní telefon. Před realizací samotného výzkumu byla respondentům dána možnost volby místa uskutečnění rozhovoru. Všichni respondenti vyjádřili souhlas s provedením rozhovoru v prostorách úřadu, jelikož je jim dané prostředí známé a dostupné. Taktéž byli dotázáni, jak by si přáli být osloveni. Shodně uvedli, že si přejí, aby jim autorka i nadále tykala, cítí se tak lépe a uvolněněji. Termín a čas setkání byl přizpůsoben volnému času respondentů.

„Jen někteří lidé jsou ochotni sdělovat podrobnosti ze svého soukromí s vědomím, že budou zveřejněny. Proto je zachování soukromí důležitým požadavkem výzkumu. Pouhá anonymita není dokonalým řešením, protože např. místo výzkumu lze odhalit ze souvislosti.“ (Hendl, 2005, s. 155)

Důvod, proč se autorka této práce zabývá touto problematikou, je ten, že se domnívá, že v současné době této cílové skupině v rozmezí 15-19 let není v současném sociálním systému věnována adekvátní pomoc a z toho plynoucí následující negativní dopady. Autorka je přesvědčena o tom, že pokud by orgány sociálně právní ochrany byly více zabezpečeny po stránce lidských zdrojů, specialistů na uvedenou problematiku, na sociální práci s cílovou skupinou, měly by k výkonu této činnosti větší časový prostor, což by mohlo být pro celou společnost a především pro samotné mladistvé velkým přínosem.

7.2 Zaměření otázek v řízeném rozhovoru

Jak uvádí Hendl (2005) při kladení otázek respondentům se úvodem začíná neproblémovými skutečnostmi, jako jsou současné aktivity, zkušenosti nebo chování daného jedince. V další fázi přecházíme k dané problematice. Vždy pokračujeme od přítomnosti k budoucnosti.

Metoda při získávání a sběru dat je dána mnoha faktory. Při získávání dat kvalitativní metodou se využívá základní techniky, při níž je zúčastněné pozorování a nestandardizovaný rozhovor. Z hlediska citlivosti dané problematiky zkoumání a zvolené cílové skupiny respondentů byla dle názoru autorky zvolena nejvhodnější technika sběru dat a to technika polostrukturovaných rozhovorů, které se jeví jako nejvhodnější. U techniky kvalitativního rozhovoru, se lze průběžně ujistit, zda dotazovaný otázce rozumí. Kromě jiného lze u dotazovaného vyjevit subjektivní

pohledy a případné názory s možností samostatně navrhnout různé možné vztahy a souvislosti (Hendl, 2005). Hendl (2005, s. 173-176) rozlišuje čtyři druhy nestandardizovaného rozhovoru:

- „1. *strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami*
2. *rozhovor pomocí návodu*
3. *neformální rozhovor*
4. *narativní rozhovor*“

Při samotném výzkumu se autorka snažila dát respondentům znát, že poskytnuté informace a poznatky budou správně využity. Před zahájením rozhovoru měla autorka připraven soubor témat a přidružených otázek. Hendl (2005) vysvětluje rozhovor pomocí návodu: *„Návod má zajistit, že se skutečně dostane na všechna pro tazatele zajímavá témata. Je na tazateli, jakým způsobem a v jakém pořadí získá informace, které osvětlí daný problém. Zůstává mu i volnost přizpůsobovat formulace otázek podle situace. Rozhovor s návodem dává tazateli možnost co nejvýhodněji využít čas k interview. Současně umožňuje provést rozhovory s několika lidmi strukturovaněji a ulehčuje jejich srovnání. Pomáhá udržet zaměření rozhovoru, ale dovoluje dotazovanému zároveň uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti.“* (s. 174)

Při samotném rozhovoru byl záměrně vytvořen prostor respondentům, pro sdělení vlastních názorů či osobních zkušeností v dané problematice. V situaci, kdy nebylo odpovědi porozuměno, byly otázky zopakovány a odpověď respondentů byla ujasňována. Pokud z rozhovoru vyplynula odpověď na určitou otázku dříve, než byla položena, bylo odkloněno od scénáře rozhovoru a upuštěno od opakovaného dotazování. Snahou autorky bylo na respondenty působit věrohodně, aby bylo ze strany respondentů sděleno co nejvíce informací. Po celou dobu rozhovorů byla vynaložena snaha, aby respondenti sdělovali pravdivé zážitky, bez zkreslování či částečných odpovědí.

Otázky v rozhovoru byly zaměřeny na zjištění, jaké bylo očekávání mladistvých od setkání s kurátorem pro mládež a zda byla jejich očekávání naplněna. Dále bylo zjišťováno, zda by se na svého kurátora pro mládež obrátili při řešení svého problému. Zda by sdělili skutečný stav, pravdivě a s důvěrou, nebo by se naopak báli svěřit se. Dotazy směřovaly ke zjištění, v čem by mohl být dětem a mladistvým kurátor pro mládež více nápomocen, a co konkrétního právě daným respondentům v době evidence

u kurátora chybělo, popřípadě co by uvítali. Závěrem rozhovoru bylo zjištění rozdílu vnímání péče kurátora pro mládež v současné době ve srovnání s dobou evidence a zejména s prvním kontaktem se sociální kuratelou. Respondenti se také vyjádřili, zda vnímají činnost kurátora pro mládež prospěšnou či nikoliv.

Miovský (2006) uvádí, že výhodou polostrukturovaného interview je skutečnost, že eliminuje nevýhody strukturovaného i nestrukturovaného rozhovoru tím, že ponechává respondentům větší prostor pro vyjádření a zároveň se drží určitého schématu, které mu zaručuje maximální výtěžnost informací. *„Možnost kombinace prvků nestrukturovaného a i strukturovaného interview činí z metody polostrukturovaného interview téměř ideální nástroj pro oblasti aplikace většiny výzkumných plánů v rámci kvalitativního výzkumu (Miovský, 2006, s. 161).*

Jsou známy i nevýhody zvolené strategie výzkumu. Dle autora Dismana (2002), je u této strategie nízká reliabilita a obtížná zobecnitelnost na určitou populaci. Ta vychází především z toho, že výzkumník pracuje pouze s omezeným, nižším počtem respondentů nebo materiálů. Tato slabá stránka výzkumu se však dá eliminovat získáním podrobnějšího vhledu do zkoumaného tématu.

Dále bývá poukazováno na skutečnost, že kvalitativní metoda je zatížena subjektivitou výzkumníka, který zde hraje velkou roli. Tato výtky je opodstatněná, neboť v kvalitativním šetření se skutečně badatel sám stává výzkumným nástrojem. Tazatel v roli výzkumníka ovlivňuje proces sběru dat i jejich interpretaci. Tento vliv nelze zcela eliminovat a je považován *„za proces interakce mezi výzkumníkem (případně jeho nástroji) a zkoumaným fenoménem“ (Miovský, 2006, s. 265).* Je proto třeba pracovat velmi reflektovaně při prováděných rozhovorech a před respondenty mít stále své jednání pod kontrolou. I přes uvedené nevýhody považuje autorka této práce zvolenou strategii kvalitativního výzkumu za správnou.

7.3 Sestavení případových studií

Než přejdeme k prezentaci jednotlivých rozhovorů, představíme si v této části jednotlivé respondenty pomocí sestavených případových studií.

7.3.1 Případová studie č. 1 – respondent A

Osobní anamnéza

Respondent A již dovršil zletilosti, je mu 18 let. V rámci povinné školní docházky bez výchovných problémů. První kontakt s kurátorem pro mládež v rámci šetření policie pro podezření ze spáchání provinění. Při jednotlivých jednáních kurátora pro mládež s mladistvým v rámci sociálně-právní ochrany dětí byl tento komunikativní a otevřený ohledně jeho trestné činnosti. Pouze při řešení posledního skutku, zřejmě na doporučení jeho právního zástupce, měl s popisem své trestné činnosti problém, daný skutek nepopsal.

Rodinná anamnéza

Chlapec pochází z neúplné rodiny, žije sám se svou matkou. Sourozence nemá. Otec zemřel před čtyřmi lety.

Trestná činnost

V 16 letech v průběhu tří měsíců spáchal tři provinění. Prvním skutkem je loupežné přepadení ve spolupachatelství, kdy došlo k loupežnému přepadení staršího občana obce se získáním finanční hotovosti nad 5 tisíc korun. K danému se již při šetření policie doznává. V té době je studentem střední školy, kdy je hodnocen jako přátelský chlapec, který nevyhledává konflikty, spíše nemluvný, bez kázeňských přestupků. Prospěchově patří k průměrným žákům s vyšší absencí ve škole bez neomluvených hodin. Rozhodnutím soudu je uděleno trestní opatření odnětí svobody v trvání sedmnácti měsíců, podmíněně odloženého na zkušební dobu v trvání dvou let. Dále bylo uloženo výchovné opatření spočívající v dohledu probačního úředníka a je uložena výchovná povinnost nahradit podle svých sil škodu způsobenou proviněním.

Druhým skutkem mladistvého je zvláště závažné provinění loupež v menší samoobslužné prodejně, kdy žádá vydání tržby. Jak sám posléze uvádí, vylekal se ze svého počínání a prodejnu bez vydání financí opouští. Na místě má u sebe zbraň, plynovou pistoli. V té době mladistvý přestupuje na jinou střední školu, kde dosahuje průměrných studijních výsledků. Objevují se opakující se pozdní příchody do školy, za které škola uložila důtku ředitele školy.

Rozhodnutím soudu je uloženo společné trestní opatření odnětí svobody v trvání dvou let, podmíněně odložené v trvání dvou let. Uloženo výchovné opatření dohledu

probačního úředníka a uložena povinnost nahradit podle svých sil škodu způsobenou proviněním.

Posledním skutkem mladistvého je provinění podílnictví, kdy se zapojil do rozdělování kradeného zboží a následného prodeje. Od předchozích šetření policie, kdy se od počátku k daným skutkům mladistvý přiznává, v tomto řízení odmítá vypovídat. Rozhodnutím soudu bylo uloženo souhrnné trestní opatření odnětí svobody v trvání tří let, podmíněně odložené v trvání tří let s dohledem.

Po celou dobu šetření policie, soudních jednání a spolupráce s orgánem sociálně právní ochrany dětí matka svého syna doprovází, aktivně se všemi spolupracuje. Po celou dobu nemá se synem výchovné problémy, tento jí respektuje. Matka vidí problém v problematické partě, se kterou syn v daných třech měsících trávil volný čas.

Současnost

Dnes již zletilý respondent studuje druhým rokem na střední škole. Poprvé od páté třídy základní školy bude mít vyznamenání. Uvádí, že chce tímto poděkovat své matce, která při něm, i v době jeho problematického chování v souvislosti s páchanou trestnou činností, stála. Změnil kamarády, pravidelně navštěvuje probačního úředníka. Tato setkání hodnotí pozitivně, kdy se může svěřit a promluvit na jakékoliv téma. Žije spořádaným životem, ponaučil se.

7.3.2 Případová studie č. 2 – respondent B

Osobní anamnéza

Respondent B je v současné době zletilý, má 19 let. Výchovné problémy nastaly již na základní škole. V 6. třídě podstoupil dvouměsíční pobyt ve středisku výchovné péče (dále jen SVP). Jelikož zameškal látku, opakoval 6. ročník. Po návratu z SVP je patrně zklidněn, dle zprávy školy spolupracuje, je ochotný ke spolupráci s vyučujícími. Nezletilý je v péči kurátora pro mládež. Po pár měsících opět dochází ke zhoršení chování. Dle zprávy ze školy má sklon jednat jako rovný s rovným, kdy vyučující oslovuje vulgárně, neudrží hranice slušného chování. Škola zahájila spolupráci s SVP, pracují s celým třídním kolektivem. Nezletilý vyhrožuje vyučujícím, že si na ně počká, najde si je. Ze zprávy z pobytu v SVP vyplývá, že se nezletilému nedaří přijmout a odlišit role dítě-dospělý. Hůře přijímá kritiku. Objevuje se sebepoškozování – řezání

předloktí. Je v péči dětského psychiatra, kdy je diagnostikována porucha chování. V dalším roce podstupuje druhý dvouměsíční pobyt v SVP, který však předčasně opouští pro velmi hrubé porušení vnitřního řádu.

V 7. třídě základní školy uděleno výchovné opatření třídního učitele a ředitele školy pro neplnění školních povinností a nevhodné chování. V jednom případě fyzicky napadl spolužáka.

Je podán návrh na nařízení ústavní výchovy. Řízení ve věci nařízení ústavní výchovy je zastaveno, jelikož nezletilý přestoupil na základní školu internátního typu.

Po ukončení povinné školní docházky nastoupil na střední průmyslovou školu, obor autoelektrikář. V průběhu prvního ročníku je mu uděleno napomenutí a následně důtka třídního učitele pro nevhodné chování.

V 16 letech je vydáno usnesení o předběžném opatření k umístění nezletilého do diagnostického ústavu pro mládež. Dle zprávy etopeda zařízení je chování nezletilého v rámci zařízení slušné, chlapec je komunikativní. Prezentuje se, že chce zpět domů, chce se věnovat svému studiu. Jeho vystupování vůči dospělým je korektní, snaží se o co nejlepší hodnocení. V době pobytu nebyl na útěku, nebyl zaznamenán vážnější kázeňský přestupek. Ze samostatných vycházek se vrací řádně a včas. Z psychologického vyšetření je patrné, že obecný inteligenční potenciál nezletilého se aktuálně orientačně pohybuje v pásmu solidního průměru. Významným faktorem je jeho, mimo jiné, neverbální komunikace s okolím. Většinou se snaží ve tváři udržet si pevnou a neústupnou masku, která je vlastně pouze jeho pózou. Má vypovídat o jeho neohroženosti, kdy je permanentně připraven k obraně a má pocit ohrožení z okolí. V dětství dle sdělení matky byl nepřiměřeně trestán otcem, byl také terčem napadení mezi svými vrstevníky. Z rodiny má dostatečně fixovány socializované vzorce chování. Emoce se zpravidla snaží držet stranou, emoční problémy si sám připouští. Doporučením bylo pracovat s nezletilým v rámci jeho bydliště v rámci programů určených pro rizikovou mládež. Vhodným výchovným opatřením spatřují stanovení dohledu nad výchovou.

Rozhodnutím soudu je nad výchovou nezletilého stanoven dohled. Matka dává synovi poslední šanci ke změně svého chování a přístupu.

V 17 letech byl zachycen hlídkou policie pod vlivem alkoholu v rámci bezpečnostní akce na požívání alkoholu mladistvými. Střední škola poukazuje na arogantní chování nezletilého, dle třídního učitele z mladistvého jde strach. Svě postavení si mezi vrstevníky hájí i fyzicky, zbil spolužáka. Tito se ho bojí nebo ho bezmyšlenkovitě obdivují. Dokáže si vydobýt svou vůdčí pozici, nerad se podřizuje kolektivu. Následná zpráva ze školy je opět negativní. Dle zprávy má nezletilý sklony k protiprávnímu jednání. Vyskytuje se neomluvená absence.

Mladistvý se zajímá o bojová umění, věnuje se Kick boxu. Je součástí „tvrdého“ jádra fotbalových fanoušků. Na fotbalových utkáních se vyjadřuje fašistickými projevy a hesly. Přidává se ke skupině Hadrbaas, kdy tancem s maskami na tváři vyjadřuje se svými vrstevníky své názory a postoje. Na vyzvání se účastní bitek, kdy nedomýšlí důsledky svého jednání. Obdivuje nacismus, zastává až fanatický postoj k tomuto myšlenkovému směru. Požívá alkoholické nápoje, doma lže, chová se arogantně až agresivně. Střední školu předčasně ukončuje, má pouze základní vzdělání. Eviduje se na úřadu práce, z evidence je však posléze sankčně vyřazen.

V důsledku páchaní trestné činnosti zahájil spolupráci s probační a mediační službou. Spolupráce je hodnocena negativně. Opakovaně se schůzek neúčastní.

Při jednání kurátora pro mládež s mladistvým v rámci sociálně-právní ochrany dětí, byl komunikativní a otevřený. Hovořil o svých aktivitách, ale dle jeho následného jednání bylo zřejmé, že nedokáže vyhodnotit důsledky, které mohou na základě jeho skutků a jednání, pro jeho osobu plynout.

Rodinná anamnéza

Chlapec pochází z neúplné rodiny. Rodiče byli rozvedeni, před dvěma lety otec zemřel. Do svých 18 let žije s matkou, svým bratrem a babičkou. Matka má nového partnera, který s rodinou také žije ve společné domácnosti. Otec za společného soužití s matkou, tuto opakovaně fyzicky napadal, v nadměrném množství užíval alkohol.

Trestná činnost

Ve 14 letech byl podezřelý ze spáchání činu jinak trestného – obecného ohrožení, kdy ve škole odmontoval dva kusy krytek od vypínačů. Věc byla odložena,

jelikož nedošlo k naplnění znaků skutkové podstaty činu jinak trestného – obecného ohrožení.

V 16 letech projednáván v rámci přestupkového řízení pro podezření z přestupku proti občanskému soužití, kdy fyzicky napadl muže. Řízení se zastavuje, neboť spáchání skutku nebylo obviněnému z přestupku prokázáno.

V témže roce probíhá trestní řízení pro podezření ze spáchání provinění – výtržnictví a pokusu ublížení na zdraví. Fyzickým napadením způsobil hematoma, došlo k zlomenině nosních kůstek a otoku vně pravého oka s následnou hospitalizací. Rozhodnutím soudu je uznán vinným ze spáchání provinění ublížení na zdraví a je odsouzen k trestnímu opatření odnětí svobody v trvání čtyř měsíců, podmíněně odloženého na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Je uloženo výchovné opatření dohled probačního úředníka.

V 17 letech řešen v rámci přestupkového řízení pro fyzické napadení. Dalším přestupkovým řízením je řízení pro přestupek proti občanskému soužití, kdy nejprve slovně a poté fyzicky napadá osoby.

Dalším proviněním mladistvého je provinění hanobení národa, rasy, etnického nebo jiné skupiny osob, provinění výtržnictví a provinění projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka. Trestním příkazem samosoudce je uznán vinným ze všech tří provinění a je odsouzen k trestnímu opatření odnětí svobody v trvání šesti měsíců, podmíněně odloženého na dva roky. Je uloženo trestní opatření a to zákaz vstupu na fotbalová utkání konkrétního fotbalového klubu na dobu jednoho roku.

Počátkem roku 2013 je udělena prezidentem republiky amnestie, kdy se v té době mladistvému promíjí jeho podmíněně odložené trestní opatření odnětí svobody v délce čtyř měsíců.

Současnost

Po dovršení zletilosti se odstěhoval od matky a žije se svou přítelkyní v pronajatém bytě. Uvádí, že pracuje, ale konkrétně se k danému odmítá vyjadřovat. Po nabytí zletilosti se dostává opět do rozporu se zákonem. V současné době probíhá šetření policie, kdy je podezřelý ze spáchání trestného činu krádeže.

7.3.3 Případová studie č. 3 – respondent C

Osobní anamnéza

V době průzkumu je respondentovi C 18 let. Na první problémy s chováním a plněním školních povinností poprvé poukazuje základní škola praktická, které byl žákem. Drzé chování a první známky protiprávního jednání, kdy do školy přináší větší obnos peněz. Následně se ukazuje, že finanční obnos odcizil z trezoru rodinné firmy. Záležitost není hlášena na policii. Řeší se domluvou. Nezletilý byl v péči dětského psychiatra, následně podstoupil pobyt v dětské psychiatrické léčebně. V 15 letech nastupuje ke studiu na střední odborné učiliště, obor opravářské práce. Dle zpráv ze školy má mladistvý neomluvenou absenci, výraznější výchovné problémy v rámci školy však patrný nejsou. Mladistvý je hodnocen jako lehkovážný, upovídaný a bezstarostný. Je snadno ovlivnitelný, vyhledává problémové kamarády. Matka se školou nespolupracuje.

Rodinná anamnéza

Mladistvý pochází z neúplné rodiny. Rodiče se rozvedli, když dosáhl věku jednoho roku. Rodiče jsou vyučeni, sourozence nemá.

Trestná činnost

Ve 13 letech nezletilý odcizil jízdní kolo. Trestní stíhání bylo odloženo pro věk. V rámci občansko právního soudu projednáno jako čin jinak trestný. Bylo uloženo výchovné opatření napomenutí.

V 16 letech se mladistvý vloupal do rodinného domu, kde odcizil převážně stavební nářadí. Škoda je vyčíslena na 20tisíc korun. Při podání vysvětlení v rámci trestního řízení mladistvý doznává vloupání do dalších čtyř objektů. Celková škoda je vyčíslena na zhruba 90tisíc korun. Rozsudkem okresního soudu je uznán vinným, bylo uloženo trestní opatření odnětí svobody v trvání šesti měsíců, podmíněně odložené na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Je uložen dohled probační a mediační služby a společensky prospěšná činnost v rozsahu dvaceti hodin. Poškozenému je povinen uhradit škodu ve výši 10tisíc korun.

V 17 letech je mladistvý řešen v rámci přestupkového řízení – úmyslné neoprávněné užívání cizí věci. Zakoupil od kamaráda mobilní telefon, přičemž věděl, že tento byl odcizen na základní škole v obci svého bydliště a užíval ho neoprávněně. Přestupková komise upustila od uložení sankce, neboť došla k závěru, že k nápravě pachatele postačí samotné projednání přestupku.

Ve stejném roce probíhá trestní řízení pro krádež motocyklu a porušování domovní svobody. Odcizené vrací majiteli, za dané se omlouvá. Je vyčíslena škoda téměř 12tisíc korun.

V roce 2013 přichází amnestie prezidenta republiky, kdy se mladistvému promíjí trestní opatření v trvání šesti měsíců, se zkušební dobou. Na odsouzeného se hledí, jako by nebyl odsouzen.

Rozhodnutím okresního soudu je uznán vinným za spáchání provinění porušování domovní svobody a provinění krádeže. Odsouzen k úhrnnému trestnímu opatření v trvání čtyř měsíců, podmíněně odloženém na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Je uložen dohled probační a mediační služby a společensky prospěšné práce v rozsahu třiceti hodin.

Při jednání kurátora pro mládež s mladistvým, v rámci SPOD, nebyl příliš komunikativní. Náhled na jeho trestnou činnost byla v rozporu s jeho výpověďmi v rámci trestního řízení na policii a následně u jednání před soudem.

Současnost

Mladistvý je studentem středního odborného učiliště, v době výzkumu je studentem 2. ročníku. Pravidelně navštěvuje probační a mediační službu. Společensky prospěšné práce má odpracovány. V současné době neprobíhá přestupkové ani trestní řízení.

7.3.4 Případová studie č. 4 – respondentka D

Osobní anamnéza

Respondentce D je 18 let. Výchovné problémy začaly ve 12 letech respondentky, kdy odcizila matce z platební karty celkově cca 50 tisíc korun. Matka

dané na policii neoznámila. Zahájili ambulantní spolupráci se střediskem výchovné péče (dále jen SVP). Doporučením SVP bylo stanovení pevných hranic a pevné vedení ze strany dospělých, zejména jednotnost rodičů ve výchovném působení na dceru. V té době nezletilá podstoupila dvouměsíční pobyt v SVP. Ze závěrečné zprávy z pobytu vyplývá, že se osvědčilo režimové vedení, kontrola a ocenění. Pozitivní podpora a komunikace a důsledná přísnost. Situace se po pobytu mírně zklidní, poté následuje útěk z domova. Ani v tomto případě matka policii nekontaktovala.

Ve 13 letech respondentky je poprvé ze strany OSPOD podán podnět k soudu na nařízení ústavní výchovy. V té době byla nezletilá ve škole šetřena pro krádež peněz spolužačce, podvody s přepisem známek a omluvenek. V obchodě se dopouští odcizení bot a matce z platební karty odcizila další finanční obnos. Otci odcizila 6 tisíc korun. Otec skutek na policii neoznámil. V té době začínají útky nezletilé k otci. Rozhodnutím soudu byl stanoven nad výchovou nezletilé dohled.

Z diagnostiky provedené v průběhu v pořadí již druhého dvouměsíčního pobytu v SVP péče vyplývá, že nezletilá potřebuje vedení, pevný řád a důslednou kontrolu. Je poukázáno na fakt, že důslednost byla často narušena proti sobě jdoucím výchovným působením matky a otce.

Ve 14 letech se nezletilá stěhuje ke svému otci, výchovné problémy však přetrvávají. Pokračují útky z domova, otce nerespektuje. Matce z platební karty odcizila měsíční výplatu a dalších 12 tisíc korun. V témže roce je zachycena strážníky městské policie při krádeži zboží, kdy byla škoda vyčíslena na necelých 1400,- korun. Nezletilá je hlášena v pohřešování, kdy se nevrací domů.

V 15 letech opětovně vybírá matce z platební karty nemalý obnos peněz. OSPOD podává podnět na vydání předběžného opatření, kdy je usnesením soudu předběžné opatření vydáno a nezletilá je umístěna v diagnostickém ústavu pro mládež. V témže roce odcizila matce kabelku s platební kartou. V polovině roku je soudem nařízena ústavní výchova. Nezletilá je přemístěna do výchovného ústavu pro dívky.

Dalším skutkem v té době mladistvé byla v témže roce krádež ve spolupachatelství, neoprávněné opatření padělání a pozměňování platebního prostředku ve spolupachatelství.

V rámci ústavního zařízení dosahuje dobrých studijních výsledků, je bez výchovných problémů. Jediným problémem je návrat mladistvé z dovolenek mimo ústavní zařízení zpět. Většina končí oznámením policii pro její pohřešování.

Počátkem roku 2012 se zvažuje zrušení ústavní výchovy. Otec projevil zájem, vzít si svou dceru zpět do své péče. Zajišťuje přestup dcery na střední odborné učiliště v blízkosti svého bydliště. Sama mladistvá touží po ukončení ústavní výchovy a po návratu k otci. V době podání návrhu k soudu však utíká ze zařízení a setrvává na útěku po dobu tří měsíců. Soudním rozhodnutím je téhož roku návrh na zrušení ústavní výchovy zamítnut. Po návratu do zařízení je motivována k dokončení studia v rámci zařízení i přesto, že nabyde zletilosti před jeho ukončením. Žádá o umožnění dokončení studia a v zařízení setrvává dobrovolně. Studium řádně ukončuje a získává výuční list. Poté opouští zařízení a žije se svým přítelem u jeho rodičů. Pracuje brigádně v restauračním zařízení.

Při opakovaných jednání kurátora pro mládež s mladistvou v rámci sociálně-právní ochrany dětí, tato byla komunikativní. Popis skutků však byl v rozporu s výpověďmi v rámci trestního řízení před policií a následně u jednání před soudem. Spolupráce byla několikaletá, kdy se podařilo navázání velmi dobrého vztahu kurátora pro mládež a mladistvou. Z následných jednání bylo znát, že je mladistvá postupem času otevřenější při řešení svých problémů, dokázala přiznat své chyby. Při pravidelných návštěvách v ústavním zařízení se obracela na kurátora pro mládež s okolnostmi, kdy vnímala křivdu z nejednotného přístupu vychovatelů, nesrovnatelnostmi při předávání informací a nesdělováním informací s přesným pojmenováním a narovinu.

Rodinná anamnéza

Respondentka D pochází z neúplné rodiny, rodiče se rozvedli, když byl respondentce 1 rok. Matka byla 3x provdána, v současné době žije sama. Díky dlouhým přišla o byt a cestuje za prací v rámci republiky. Respondentka má staršího polorodného bratra a starší polorodnou sestru. Otec je podruhé ženatý. S novou partnerkou otce si příliš nerozumí. Matka má již sedm let problémy s alkoholem. Podstoupila dobrovolně léčení v psychiatrické léčebně, ale k požívání alkoholu se opět vrátila.

Trestná činnost

Ve 12 letech spáchán čin jinak trestný, kdy odcizila v domě své spolužačky finanční obnos. Rozhodnutím soudu bylo uloženo opatření a to dvouměsíční pobytový výchovný program v SVP.

V 15 letech je mladistvé uloženo rozhodnutím soudu výchovné opatření výchovná povinnost společensky prospěšná činnost v rozsahu čtyřiceti hodin. Dále byla uložena povinnost dostavovat se po dobu pobytu ve výchovném ústavu v doprovodu pedagogického pracovníka do Domova pro seniory a to vždy jeden den v měsíci v průběhu školního roku. Dozor nad plněním této výchovné povinnosti vykonávala místně příslušná probační a mediační služba.

V témže roce je mladistvá uznána vinnou ze spáchání provinění krádeže ve spolupachatelství. Rozhodnutím soudu bylo uloženo úhrnné trestní opatření odnětí svobody v trvání dvou měsíců, podmíněně odložené na dobu jednoho roku. Byla uložena povinnost zaplatit matce náhradu škody ve výši 12 tisíc korun.

V únoru roku 2013 uděluje prezident republiky amnestii, kdy se v té době mladistvé promíjí její podmíněně odložené trestní opatření odnětí svobody.

Současnost

Respondentce je 18 let. S přítelem žije v pronajatém bytě. Brigádně pracuje v restauračním zařízení. Urovnala si vztah s oběma rodiči a také se svou starší polorodnou sestrou. Uvádí, že jí ústavní výchova pomohla. Uvědomila si, že mohla skončit ve výkonu trestu, jelikož by zřejmě nedokázala opustit závadovou partu svých vrstevníků, se kterými páchala v minulosti trestnou činností.

7.3.5 Případová studie č. 5 – respondentka E

Osobní anamnéza

Respondentce E je 17 let. Výchovné problémy začaly v průběhu povinné školní docházky. V 15 letech respondentky se rodiče obrací na OSPOD. Svou dceru výchovně nezvládají. Mladistvá je v péči dětského psychiatra, je medikována. Rodiče informují, že dcera ve 14 letech podstoupila tříměsíční pobyt v dětské psychiatrické léčebně.

Běžnou základní školu nezvládala, proto rodiče požádali o přestup dcery na základní školu praktickou. Kouří, doma odcizila finanční hotovost. Rodiče s dcerou zahajují spolupráci se střediskem výchovné péče. Sami rodiče připouští, že jsou ve výchově nedůslední. Dle zprávy z psychiatrického vyšetření je patrné problémové chování a nepozornost. Verbální složka intelektu je v horním pásmu lehkého defektu. Názorová složka je ve středním pásmu lehkého defektu. Je diagnostikována porucha pozornosti a paměťových funkcí, nevyzrálост centrální nervové soustavy, která je potvrzena také vyšetřením EEG. Doporučením dětského psychiatra je opakovat pobyt v dětské psychiatrické léčebně. Doporučením z pobytu je zejména důsledné vedení v domácím prostředí. Odkazují se na psychologickou diagnostiku nezletilé, která byla provedena v jejích devíti letech, kdy byly diagnostikovány specifické poruchy chování, hyperkinetická porucha pozornosti s intelektem v pásmu podprůměru.

Ve 14 letech je nezletilá v rámci základní školy praktické udělena důtka ředitele školy za kázeňské přestupky a porušování školního řádu. Rodiče se školou spolupracují, ale dle školy nejsou důslední.

V 15 letech podstupuje opakovaný pobyt v dětské psychiatrické léčebně, a to v délce tří měsíců. Dle zprávy z pobytu chce být neustále středem pozornosti, předvádí se před chlapci a má verbální konflikty s ostatními spolupacientkami. Pokyny personálu příliš nerespektuje. V průběhu pobytu se objevuje sebepoškozování, kdy se řezala na hřbetu předloktí. Doporučením bylo pokračovat v medikaci s pravidelnými kontrolami u dětského psychiatra. Důsledně kontrolovat trávení volného času a docházku do školy. Vést nezletilou k větší zodpovědnosti.

Po ukončení povinné školní docházky nastupuje na střední odborné učiliště, obor cukrářka. V průběhu prvního ročníku je podmíněně vyloučena z internátu, kdy se vrací pod vlivem alkoholu.

Opakují se útěky z domova, kdy je rodiči hlášena na policii. V 16 letech respondentky podává OSPOD podnět na zahájení řízení na uložení výchovného opatření. V té době mladistvá experimentuje s marihuanou, požívá alkoholické nápoje. Autoritou není ani jeden z rodičů. Jelikož se situace vyhrocuje, podává OSPOD návrh na nařízení předběžného opatření. Usnesením soudu je mladistvá umístěna v diagnostickém ústavu pro mládež (dále jen DÚM). Po dvouměsíčním pobytu je

přemístěna do dětského domova se školou, kde studuje stejný obor jako v místě svého bydliště.

V 17 letech otěhotněla s dalším spoluobyvatelem dětského domova se školou. Dle hodnocení zařízení se zklidnila, zlepšila se v chování. Byla přemístěna do výchovného ústavu. Do nového kolektivu se začlenila bez problémů, vyskytují se pouze občasné neshody se spoluobytelkami zařízení. O letních prázdninách 2013 se mladistvé narodil syn, se kterým žije v ústavním zařízení. Dle poslední hodnotící zprávy ze zařízení došlo k několika porušení vnitřního řádu ze strany nezletilé. Z volné vycházky se vrátila pod vlivem alkoholu, z dovolenek mimo ústavní zařízení se opakovaně vrátila pozitivní na THC. Nezvládala zátěžové situace, v jednom případě došlo k fyzické potyčce mezi ní a její spolubydlicí. Měla sklon k rychlým až unáhleným reakcím. Její impulzivní chování a rozhodování bylo řešeno ofenzivní agresí. V rámci zařízení pracuje na sebekázni a zodpovědném jednání. Chybí jí však trpělivost a pečlivost. Zabývá se terapeutickými technikami, zvláště arteterapií, kde uvolňuje agresivitu a také využívá jako prostředek k relaxaci. Co se týče školní přípravy a docházky této se většinou snažila vyhýbat. Z její strany není vyvíjena téměř žádná aktivita k přípravě na budoucí povolání.

Při opakovaných jednání kurátora pro mládež s mladistvou v rámci SPOD, byl postupně navázán dobrý vztah. Mladistvá byla komunikativní, naslouchala doporučením pro změnu svého přístupu a chování, na základě nichž však docházelo pouze ke krátkodobému zlepšení. Mladistvá je lehce zmanipulovatelná, unáhlená, kdy si nedokáže v danou chvíli uvědomit důsledky, které na základě jejího chování, budou plynout. Často přizná svou chybu, slíbí nápravu, ale dochází k opakujícímu se vybočení.

Rodinná anamnéza

Pochází z úplné rodiny, kdy byla nezrušitelně osvojena. Matka je vážně nemocná prochází chemoterapií. Otec požívá v nadměrném množství alkoholické nápoje, zejména v době výchovných problémů dcery. Výchovně dceru nezvládají. Tato s nimi manipuluje, opakovaně fyzicky napadá matku. Otec vždy své dceři ustoupí. V průběhu útěku z dovolenky kryjí svou dceru v rámci svého bydliště i přesto, že si jsou vědomi své povinnosti uvědomění policie.

Trestná činnost

V 16 letech je řešena v rámci přestupkového řízení pro přestupek proti občanskému soužití, kdy fyzicky napadla vrstevníka. Dalším skutkem bylo podání nezletilé osobě nápoje s neznámým obsahem. Tato byla po požití hospitalizována v nemocnici. Opakovaně je šetřena policií pro fyzické a slovní napadení kamarádky. Je řešena v rámci přestupkového řízení pro zneužití tísňové linky.

V době pobytu v dětském domově se školou je opakovaně hlášena v pátrání z důvodu útěku z ústavního zařízení. Je zachycena policií při krádeži alkoholu v obchodě. V rámci přestupkového řízení je řešena pro narušování občanského soužití, kdy otec oznámil na policii vyhrožování jeho dcerou a odcizení alkoholu. Opakovaně řešena v rámci přestupkového řízení pro fyzické napadení své matky.

V 17 letech je policií zahájeno trestní stíhání – podezření ze spáchání provinění krádeže. S kamarádkou se vlouply do rodinného domu svých rodičů. Rozbily okenní tabuli, odcizily zlato a drobnosti. Usnesením okresního státního zastupitelství se stíhání zastavilo, neboť bylo nepřipustné, rodiče vzali souhlas s trestním stíháním své dcery zpět.

Současnost

V rámci zařízení neukončila své studium, kterému se po narození syna příliš nevěnuje. Po dovršení zletilosti se vrátí zpět ke svým rodičům. Tito umožnili, aby v jejich domě žila se svým přítelem a synem. Prognóza dalšího vývoje je značně nejistá. Po narození dítěte se objevuje problematické chování, kdy je v rámci ústavního zařízení proveden test na přítomnost návykových látek a je pozitivní na marihuanu. Mladistvá si neuvědomuje důsledky svého počínání, které mohou následovat vzhledem k péči o jejího nezletilého syna.

7.3.6 Případová studie č. 6 – respondent F

Osobní anamnéza

Mladistvý má 17 let. Do kontaktu s kurátorem pro mládež se dostává v důsledku s páchanou trestnou činností ve svých 15 letech. Výchovné problémy s nezletilým nejsou doma ani ve škole. Je studentem střední školy. Dle aktuálních zpráv ze školy je

kamarádké povahy, přátelský, nejsou patrné sklony k protiprávnímu jednání. Je komunikativní, docházka do školy je řádná. Ve volném čase se věnuje long-boardu. O letních prázdninách v souvislosti s tímto sportem hospitalizován v nemocnici. Byl účastníkem dopravní nehody. Mladistvý přiznává, že na „prkně“ jezdí po cestách, pravidelně je účastníkem silničního provozu. Nedomyšlí důsledky, které pro něho z daného plynou, nejen po právní stránce, ale zejména po stránce svého zdraví.

Při pravidelných jednání kurátora pro mládež s mladistvým v rámci sociálně-právní ochrany dětí, je otevřený a komunikativní. V rámci trestního řízení jsou patrné menší odlišnosti v popisech skutku na OSPOD, policii a následně u soudu.

Rodinná anamnéza:

Respondent F pochází z neúplné rodiny. Po narození nezletilé matce je soudem svěřen do péče babičky. Po dovršení zletilosti matky je svěřen do její péče. Otcí je stanovena vyživovací povinnost, kterou si řádně plní. Mladistvý žije se svou matkou, sourozence nemá. Rodiče zvažují společné soužití. Otec je se synem v pravidelném kontaktu. Zajímá se o jeho výsledky ve škole.

Trestná činnost:

V 15 letech probíhá trestní řízení pro podezření ze spáchání provinění padělání a pozměnění peněz. V rámci trestního řízení s policií spolupracuje, k činu se doznává. Majiteli podniku, kde bankovky proměnil, se omluví, vzniklou škodu nahrazuje. Rozhodnutím soudu byl uznán vinným a byl odsouzen k trestnímu opatření odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců, podmíněně odložené na zkušební dobu osmnácti měsíců.

V důsledku s dopravní nehodou, o které jsme se zmínili v rámci osobní anamnézy, proběhlo přestupkové řízení v rámci odboru dopravy Městského úřadu v regionu prováděného průzkumu. Mladistvému byla uložena pokuta.

Současnost:

V tomto školním roce bude skládat maturitní zkoušku. Respektuje matku a dodržuje nastavená pravidla. Dle hodnocení matky je jeho chování adekvátní k jeho věku. Dle vyjádření rodičů občas odmlouvá, neudělá vše okamžitě, co se po něm požaduje. V průběhu trestního řízení se jeho chování dle rodičů zlepšuje. Dle oznámení policie je opakovaně zachycen při požívání alkoholu. Ve škole se objevila neomluvená absence. Hodnocení chování je však vcelku dobré. Občasné vyrušování a mírná drzost.

Slabší je spolupráce rodičů se školou. V tomto školním roce studium ukončí. Matka se domnívá, že za trestnou činností syna stojí jeho nevhodní kamarádi, kterými se nechal ovlivnit. Připouští také špatnou finanční situaci, která je zřejmě dalším důvodem, proč se syn nechal k danému skutku zlákat.

7.3.7 Případová studie č. 7 – respondent G

Osobní anamnéza:

Mladistvému je 15 let. V průběhu povinné školní docházky se s matkou a mladším bratrem přestěhovali, došlo také ke změně základní školy. Mezi vrstevníky se velmi špatně začlenil, hůře hledá nové kamarády. Chce upoutat pozornost a do školy přináší marihuanu, kterou nabízí mezi své spolužáky. Je zastížen pracovníkem školy, ředitel školy přivolá policii. Od daného šetření nevychází s učiteli, má pocit, že má již nálepkou „špatného“. Přesto je školou hodnocen jako žák s dobrým prospěchem, avšak laxním přístupem, kdy nedává pozor a často zapomíná pomůcky. Do školy přestoupil v minulém školním roce, velice rychle se začlenil do kolektivu nové třídy. Je kamarádký. Matka se školou spolupracuje.

Jednání kurátora pro mládež s mladistvým v rámci SPOD, je mladistvý komunikativní. O skutcích hovoří otevřeně, jeho sdělení jsou shodná s výpověďmi před policií a také před soudem. Je schopen se svěřit s křivkami, které vnímá v rámci školního prostředí, zejména z přístupu učitelů.

Rodinná anamnéza:

Mladistvý pochází z neúplné rodiny, rodiče jsou od roku 2011 rozvedeni. Mladistvý žije se svou matkou a mladším sourozencem. Rodiče vzájemně bez větších problémů komunikují. Obě děti se s otcem stýkají, otec si řádně plní vyživovací povinnost. Matka je vážně nemocná. Mladistvý je jí velkou oporou, pomáhá s mladším sourozencem. Chování je adekvátní věku, matku respektuje a dodržuje nastavená pravidla.

Trestná činnost:

Ve 14 letech probíhá šetření policie v souvislosti s nabízením návykové látky v rámci základní školy. Z jednání na OSPOD je patrné, že projednávaný skutek více mrzí matku než nezletilého. Přiznává, že zakoupil marihuanu a skleněnku (ke kouření)

od náhodného distributora, také nabízení marihuany svým spolužákům. Není příliš komunikativní, odkazuje se na policii, kde o daném již hovořil. Matka se domnívá, že si syn tímto skutkem zřejmě chtěl získat pozici mezi novými spolužáky. Pro věk je trestní stíhání odloženo. Rozhodnutím soudu je uloženo výchovné opatření napomenutí s výstrahou. Při jednání u soudu je nezletilému důrazně vytýkáno jeho jednání zasahující proti zájmu na ochraně života a zdraví před nekontrolovaným nakládáním s návykovými látkami. Také je upozorněno na protiprávnost jednání a na právní následky daného, pokud by do budoucna páchal protiprávní jednání.

Současnost:

V současné době je již mladistvý žákem 9. třídy základní školy. Dle aktuální zprávy ze školy není v třídním kolektivu pro své nevhodné komentáře, kterými na sebe upozorňuje, příliš oblíben.

Stal se fanouškem fotbalového klubu, patří do „tvrdého“ jádra fanoušků. V rámci rodiny je hodnocení chování mladistvého stále pozitivní.

7.3.8 Případová studie č. 8 – respondentka H

Osobní anamnéza:

Mladistvé H je 17 let. Výchovné problémy, v té době, u nezletilé začaly po dovršení 13 let. Nerespektuje matku, u které je v péči, je drzá, nechodí do školy. Rozhodnutím soudu byl stanoven dohled nad výchovou. Chování nezletilé se nezlepšuje, nechodí do školy, kouří a objevují se časté útoky z domova. Tyto tráví převážně u svého přítele v přilehlé obci svého bydliště. Matka je vážně nemocná, na výchovu své dcery nestačí. Usnesením soudu je vydáno předběžné opatření, kterým se nezletilá svěřuje do péče dětského diagnostického ústavu. Matka nezvládá dceru do daného zařízení přivést, jelikož tato opakovaně utíká z domova. Soud vydává výkon rozhodnutí a nezletilá je za asistence pracovnice sociálně právní ochrany dětí předána danému zařízení. Dle zprávy dětského diagnostického ústavu (dále jen DDÚ) se nezletilá zpočátku hůře adaptuje na nové prostředí, má špatné hygienické návyky, ale je snaživá. V rámci školy není problém se zapojením nezletilé do kolektivu dětí. Nemá patřičné vědomosti, je vyšetřena v pedagogicko psychologické poradně (dále jen PPP). Na základě doporučení PPP je přeřazena do základní školy s rámcovým vzdělávacím

programem pro vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením. Dle psychologického vyšetření je verbální projev dívky velmi slabý, jeví se, že na celkovém osobnostním profilu se negativně promítá méně podnětné výchovné prostředí. Tělesná vyspělost dívky odpovídá jejímu věku. Aktuální intelektové schopnosti neverbální se pohybují v pásmu dolní hranice lehké mozkové retardace. Osobnostně se jedná o mentálně simplexní, nevyzrálou a stále více infantilně naivní dívku. Přesto velmi vnímavou a emocionální. Vnitřně vitální a pozitivně laděnou. Nezletilá absolvovala řadu změn, některé pro ni znamenaly značnou psychickou zátěž, se kterou se v době pobytu v DDÚ ještě nevyrovnala. Po absolvování dvouměsíčního diagnostického pobytu je přemístěna do dětského domova. Ústavní výchova je nařízena rozhodnutím soudu v následném roce.

V rámci zařízení má nezletilá díky své velmi výbušné povaze řadu výchovných problémů. Neshody se spoluobyteli zařízení, výstupy s vychovateli. Konfliktní jsou také dovolenky mimo ústavní zařízení trávené u své matky. Matka v té době žije v azylovém domě a přibývá stížností pracovníků domova na chování nezletilé. Vzhledem ke zhoršujícímu se zdravotnímu stavu matky a zejména pro nevhodné chování nezletilé je doporučeno pracovníky azylového domu zkrácení těchto dovolenek na minimální výši, nejlépe pouze na víkendové pobyty. Posléze sama matka žádá, aby dcera jezdila domů v kratších intervalech a pobyty byly pouze víkendové.

V 15 letech respondentka otěhotněla. Vzhledem k tomu byla přemístěna do dětského domova, který je přizpůsoben pro umístění nezletilých matek se svými dětmi. Je přemístěna do jiného kraje, od rodiny je vzdálena cca 200 kilometrů. V té době byla studentkou středního odborného učiliště. V rámci nového zařízení nejsou patrné výchovné problémy. Situace se vyhrotí útekem respondentky v pokročilém stupni těhotenství, ze kterého se nakonec sama vrací zpět do zařízení.

V 16 letech porodila respondentka dceru. Rozhodnutím soudu je matce přiznána rodičovská zodpovědnost a její dceři je nařízena ústavní výchova. Po narození dcery ukončila studium. Z první dovolenky mimo ústavní zařízení se nevrací řádně zpět. Ve spolupráci se sociálně právní ochranou je navštívena v rodině svého přítele a následný den se vrací zpět do zařízení. Dle vyjádření mladistvé, bylo důvodem jejího návratu nedostatek financí na zpáteční cestu. Po narození dcery se opětovně objevují výchovné problémy mladistvé. Je výbušná, přichází do častého konfliktu zejména s vychovateli

zařízení. Její projevy jsou dosti hlasité a agresivní. Vůči zaměstnancům zařízení užívá velmi hrubých vulgárních výrazů. Jedné z vychovatelek vyhrožuje smrtí. Záležitost není oznámena policii.

V 17 letech opětovně otěhotní. Po konzultaci s matkou a také na základě vyjádření mladistvé tato podstupuje interupci.

Konzultace mladistvé a kurátora pro mládež v rámci SPOD jsou velmi časté. Kontakt vyhledává také sama, když si není schopna poradit s problémem, nebo jen cítí potřebu svěřit se. Dochází k odlišnostem popisovaného s jejím hodnocením daného a prostřednictvím zaměstnanců zařízení, ve kterém žije. Teprve poté je schopna přiznání své chyby. Je patrný pozitivní posun v chování mladistvé, kdy za pomoci psychologa zařízení pracuje na své seberefexi, snížení agrese a výbušnosti. Při sdělování informací si velmi často vyjímá z kontextu pouze negativní dopady, kdy je zapotřebí trpělivosti a opětovnému vysvětlení.

Rodinná anamnéza:

Nezletilá pochází z neúplné rodiny. Soužití rodičů bylo komplikované, otec požíval v nadměrné míře alkohol, projevoval se agresivně vůči své ženě a slovně také vůči svým dětem. Rodiče se rozvedli, když bylo respondentce pět let. Nezletilá má mladší sestru, která po jejím umístění v dětském domově, zůstala v péči matky. Od svého narození žila respondentka s matkou a posléze také s mladší sestrou na ubytovnách či v azylových domech. Otec byl opakovaně ve výkonu trestu, kde je také v době prováděného výzkumu.

Trestná činnost:

Ve 14 letech nezletilá odcizila se spoluobyvatelekou zařízení elektroniku v obchodě. Probíhá šetření policií, kdy je spolupráce s nezletilou obtížná, tato mění své verze výpovědí, posléze vše přiznává. Trestní stíhání je odloženo pro věk. Rozhodnutím soudu bylo uloženo opatření napomenutí s výstrahou.

V 16 letech fyzicky napadá spoluobyvatekku dětského domova. Po slovním útoku, vulgárním oslovování a užití urážek dívku fyzicky napadá. Útok je označen za velmi agresivní, kdy dochází ke zranění oka, pohmoždění ruky s následnou hospitalizací. Probíhá šetření policií. Mladistvá přiznává svou chybu, omlouvá se. Státní zástupce zastavuje trestní stíhání na základě § 307 a to podmíněčné zastavení trestního stíhání se zkušební dobou osmi měsíců.

Současnost:

Vzhledem k blížící se zletilosti se v současné době zjišťují možnosti bydlení po ukončení ústavní výchovy. Chování mladistvé je stále komplikované. Dochází k častým slovním atakům vůči zaměstnancům zařízení. Před dvěmi měsíci se zjistilo, že se vzhledem k nevhodnému chování u matky, v době dovolenek mimo ústavní zařízení, nahromadily stížnosti na matku a na základě tohoto nebude matce prodloužena nájemní smlouva. V současné době k matce vzhledem k problémům s bydlením jezdit na dovolenky nemůže. S otcem svého dítěte ukončila vztah a navazala vztah nový. Péči o své dítě v rámci zařízení zvládá, je však otázkou jak vše zvládne sama, bez patřičného dohledu.

7.4 Prezentace poznatků z rozhovorů

Dílčí výzkumná otázka č. 1: „Jaký byl první kontakt s kurátorem z pohledu mladistvých s opakovanou trestnou činností s kurátorem pro mládež?“ Jejich očekávání, vlastní popis setkání a následně vnímání.

Cílem této otázky bylo zjištění, jak sami mladiství vnímali první kontakt s kurátorem pro mládež. Zda měli nějaká očekávání, pokud ano, zda byla či nebyla naplněna. Jak se respondenti při prvním kontaktu na sociální kuratele cítili. Co bylo důvodem prvního kontaktu se sociální kuratelou, zda sociální kuratelu vyhledali sami mladiství nebo jejich rodiče, nebo byli někým odkázáni ke spolupráci.

Co bylo důvodem prvního kontaktu se sociální kuratelou, popsal respondent A „*byl jsem pozván v rámci první trestní věci.*“ Na otázku zda měl nějaká očekávání z první schůzky, odpověděl „*neměl jsem očekávání žádná, nebál jsem se, nevěděl jsem, co od toho mám čekat.*“

Respondent B si na první kontakt ve spojení s konkrétním problémem příliš nepamatoval, „*jsem byl soudem odkázaný.*“ Při dotázání konkrétního období školní docházky, si vzpomněl, že chodil do střediska výchovné péče, dále „*jsem byl do Brna poslaný, a „...u nějakého doktora...*“ Na otázku co od schůzky očekával, odpověděl: „*Nic.*“ Prvního setkání se nebál: „*Já jsem nikdy nevěřil tomu, jako že vy byste měli být ten podnět kvůli tomu, proč bych já se měl zlepšit.*“ Vysvětlil, jak vnímal tehdy

spolupráci s kurátorem pro mládež: „...myslím si, že vy jste spíš byli ten podnět, jako že mi to říct, jo ne přímo prostě, že jenom díky tomu, že jsem začal chodit k Vám, tak jsem z ničeho nic byl super, to ne.“ Byl dotázán, zda to vnímal jen jako postrašení, k tomu uvedl: „To taky ne...“ Na otázku: „Předání informací?“ Uvedl: „Tak přesně.“

Respondent C se prvního kontaktu s kurátorem pro mládež nebál. „Ne v klidu s nadhledem“. Důvodem prvního setkání s kurátorem pro mládež byla: „Krádež.“ Byl dotázán, zda neproběhl kontakt dříve např. pro výchovné problémy. Odpověděl: „...už si to nepamatuju, to už je moc dlouho.“ Na otázku jaké to bylo nebo co očekával, odpověděl: „Jak jako očekával?“ Otázka proto byla upřesněna, jak vnímal první kontakt, zda se např. bál nebo nevěděl co čekat. Odpověděl: „Ne v klidu s nadhledem.“ Byla položena otázka, zda věděl, co to obnáší. K danému se vyjádřil: „Jo, že mi bude vysvětlovat, jak se mám chovat a takové.“ Na otázku odkud měl dané informace, odpověděl: „Z nikama, ale já jsem ti to tak myslel...protože co inčího by mi říkala.“ Kurátora pro mládež vnímal při prvním kontaktu: „Jo ona je v pohodě, já su člověk, kerý pokecá s každým...“

Respondentka D uvedla, že první kontakt s kurátorem pro mládež byl na základě problému „s mamkou...“, kontakt nebyl ze strany sociální kurately, ale „mamka přišla.“ Na otázku zda se bála nebo co čekala od první schůzky, odpověděla: „Bála jsem se, jaké to bude jako že.“ Na otázku čeho se bála, odpověděla: „Tak hlavně toho ústavu...“ Při prvním kontaktu s kurátorem pro mládež vnímala, že: „...jako že nějak ani jí můj názor prostě nezajímal, jo, že prostě spíš mluvila s mamkou.“ Jaké byly její pocity, když odcházela z první schůzky, zda se naplnila její očekávání, odpověděla: „Nevím.“ Bylo proto zrekapitulováno, přicházela se strachem, že bude zavřená do ústavu, kdy se dané po první schůzce nenaplnilo a položena otázka, zda to bylo pro ni pozitivní, s čím odcházela: „Jo určitě.“ Na otázku, zda byly schůzky s kurátorem prospěšné, zda jí něco přinesly, odpověděla: „Ani moc nee.“ Na kurátora pro mládež by se v té době sama neobrátila. Jelikož měla obavy, že půjde do výchovného ústavu, tak při sdělování informací „já jsem zatajovala hodně.“

Důvodem prvního kontaktu s kurátorem pro mládež bylo pro respondentku E: „Že jsem dělala problémy doma rodičům.“ Rodiče se sami obrátili na sociální kuratelu. Zda měla nějaká očekávání z prvního kontaktu, odpověděla: „Já jsem z toho spíš měla srandu.“ Na otázku, zda si něco slibovala, co jí kurátor bude říkat, nebo to bylo pouze o

srandě, odpověděla: „*Jaké to bude... no mně to v tu chvíli bylo asi úplně jedno.*“ Z prvního setkání s kurátorem pro mládež odchází s tím, že „*no tak jako že tož jakože at' to nedělám a tak asi. Chvíli mě to vydrželo a potom to začlo znovu.*“ Pro upřesnění byla položena otázka, zda to mělo pouze chvilkový efekt, načež odpověděla: „*Ehm, jo.*“

Respondent F si na svůj první kontakt s kurátorem pro mládež pamatoval, kontakt byl v důsledku jeho trestné činnosti. „*To bylo skrz ty peníze.*“ Na otázku zda měl nějaká očekávání případně, jaké měl pocity při první schůzce, odpověděl: „*Tak nevěděl jsem, došel jsem pro informace, jak to bude vypadat u soudu, jak to bude jakože probíhat a tak.*“ Na otázku, zda se toho bál, odpověděl: „*No samozřejmě.*“ Na otázku čeho konkrétního se bál, uvedl: „*No, všeobecně.*“ Z první schůzky odchází „*byl jsem uklidněný, z toho, když jsem odcházel.*“ Pro upřesnění byl dotázán, zda tím, že získal informace a věděl, co bude následovat, byl uklidněný, odpověděl: „*Jo.*“

Důvodem prvního kontaktu se sociální kuratelou bylo dle respondenta G: „*Vlastně tak já jsem se šel vlastně s problémem, měl jsem strach vlastně z toho co se bude dít, jak ten člověk bude reagovat. Vlastně, jak se bude chovat a...*“ Byla položena otázka, zda to byl strach, respondent odpověděl: „*No, víceméně.*“ Zda věděl, co činnost kurátora pro mládež obnáší, odpověděl: „*Věděl jsem, že tam vlastně nějak má napomocť v tom, že to co udělal, aby už to nedělal a nějak ho vést cestou nějak tak.*“ Na otázku, zda vést ke zlepšení, odpověděl: „*Ano.*“ Na otázku s čím odcházel z první schůzky se svým kurátorem pro mládež, odpověděl: „*Tak já jsem byl celkem překvapený, já jsem čekal, že to bude horší...*“ Na otázku z čeho byl překvapený, odpověděl: „*No z přístupu, z jednání, jak se jednalo a všeobecně.*“

Důvodem prvního kontaktu s kurátorem pro mládež dle respondentky H byl: „*No kvůli mým problémům, protože jsem nechodila do školy a jako tak jsem tam chodila na domluvu, prostě, aby mi domlúvali at' do té školy chodím a všechno.*“ Prvního kontaktu se bála: „*Bála jsem se, že mě třebaš daj do děcáku. Jsem se bála.*“ Na otázku s čím z první schůzky odcházela, odpověděla: „*No postrašená jsem byla, protože mi říkal, že čím míň mně uvidí, tím mně bude mít radči, protože říkal, že nechce, abych skončila v domově a tak. Na jednu stranu mně to uklidnilo, ale na tu druhou, že jsem se vlastně bála, že prostě nesmím udělat žádný problém, že mně pak dají do toho domova.*“

Dílčí výzkumná otázka č. 2: „Jak vnímají činnost kurátora pro mládež s odstupem času, konkrétně v době prováděného výzkumu? Zpětný náhled, podněty ke zlepšení.

Když se dívá zpětně respondent A, tak si uvědomuje, že *„dříve mně mrzelo, že na mně hleděli, jako na zlého člověka. Nikoho nezajímalo, jaký jsem člověk, nikdo nezkoumal, jak to opravdu je, jakou mám minulost.“* Kdyby měl problém, tak by se s ním na kurátora pro mládež neobrátil, *„jsem zvyklý si své problémy řešit sám...možná co bych nechtěl řešit s mamkou.“* Při sdělování svého problému *„určitě bych nelhal, ale nesděloval bych vše, to co by mě mohlo poškodit.“* Nelhal by, pouze *„jen bych třeba vynechal určité části.“* Ohledně sociální kurately se vyjádřil, že je možná špatně, *„že jste na úřadě, hledíme na Vás jako na úřední osoby, paní, které sedí za stolem.“* Respondent porovnal pozici kurátora pro mládež a probační a mediační službu, kdy uvedl, že na PMS *„mám s pracovníci vytvořen pěkný vztah, nebojím se jí cokoli říct. Možná je to tím, že Vy můžete někam dítě poslat k napravení...“* Co se týče podnětů, co by mohlo dětem chybět při schůzkách na sociální kuratele nebo co by doporučil, uvedl, *„nevím co chybí při práci.“* K podnětům pro sociální kuratele zmínil: *„Možná by to chtělo více času, abyste se mohli více bavit o kamarádech a tak... neptát se jak to vypadá doma a ve škole, ale snažit se mluvit s dětmi jako kamarád...potom by se možná více otevřeli, vysypali by to, co chcete...“* Co se týče vnímání činnosti kurátora pro mládež, zda je prospěšná nebo naopak zbytečná, uvedl: *„Nemyslím si, že je Vaše práce zbytečná, nebo že byste něco dělali špatně, to ne.“* Negativně na něj působí: *„Špatně působí to, že jdeme na sociálku, kdy už to slovo zní, že je něco špatně, že je problém.“*

Respondent B se vyjádřil, že by se na kurátora pro mládež se svým problémem neobrátil: *„Já jsem si vždycky své problémy řešil sám.“* Nesvěřoval se ani své matce, *„...nezatěžoval jsem ji.“* Při sdělování informací kurátorovi pro mládež: *„Tak jako že rozhodně bych Vám nepředával informace o nějaké mé kriminální činnosti, takže bych Vám říkal informace, které jsou legální, takže bych řekl celé všechny informace pravdivé, protože vím, že by mne nijak neohrozily.“* Svěřit se kurátorovi pro mládež by se nebál. Co se týče sociální kurately tak, *„nevím, podle mne je to prostě zbytečné, protože prostě děti jsou děti, a prostě my jsme vždycky měli vždycky svoji hlavu to já vím, že jsem semka šel tak maximálně s nechutí, prostě zaseklý, prostě jsem nechtěl a myslel jsem si prostě o tom, jak ste tady prostě všichni, do mě budou něco prát a mně to*

prostě nezajímalo prostě nevím, jako že jo pak si člověk zpětně uvědomuje, to že prostě ...mi to určitě něco dalo, jo, ale prostě to dítě to stejně tak vnímat nikdy nebude.“

S odstupem času, kdy je v době výzkumu již zletilým, tak mu návštěvy u kurátora pro mládež daly: *„... jsme tady o určitých věcech, jsme prostě spolu promluvili nebo tak, a potom jste mi vždycky akorát řekla, co by asi bylo možná lepší, a toto, taková ta rada.“* *„... nemyslím si, že by to vyloženě bylo to, co by mně pomohlo, ale vím, že to byla část té pomoci.“* Na otázku zda mu něco chybělo ze strany kurátora pro mládež, odpověděl: *„Prostě v tom věku...prostě má člověk puberální mentalitu...kdy prostě rady dospělých jsou hovadiny, prostě blbosti, co on slyšet, to dítě stejně prostě nechce, prostě tomu nevěří, já se budu stejně chovat jinak prostě v tu chvíli...* Poté konkrétně hovořil o době, kdy dovršil zletilosti: *„...otevře se úplně jiný svět, kdy člověk se řadí do takového prostě stáda lidí, kteří prostě ráno vstávají do práce, odpoledne dojí z práce, dát pusu přítelkyni, uvařit si oběd...a zjišťuje, že už to není tak že jak dojde do školy, dělá si ze všeho srandu, pak dojde domů, hodí aktovkou prostě o zem, a dívá se prostě na televizi, jde ven s klukama všichni se smějou, prostě není to tak, prostě realita je prostě trochu jiná.“* Na otázku zda si myslí, že je činnost kurátora pro mládež zbytečná, odpověděl: *„Úplně ne, jako že já si nemyslím, jako že jste tady úplně zbytečně, to určitě ne. Ale prostě nevím.“*

Respondent C uvedl, co se týče řešení svých problémů, zda by se obrátil na kurátora pro mládež, načež odpověděl: *„Asi jo, ale když bych měl problém, tak to prostě neřeknu nikomu absolutně.“* Byl dotázán, jestli si problémy vyřeší sám, načež odpověděl: *„No asi tak...já nevím, já si něk extra na lidi, nemám dobrou zkušenost...pár lidí už mně podrazilo.“* Na otázku, zda mu pohovory s kurátorem pro mládež něco přinesly, odpověděl: *„Nepřináší mně to jako nic, akorát, že spolu akorát mluvíme, myslím si svoje a ona si myslí svoje.“* Na otázku, zda ho to tedy nikam neposunulo, odpověděl: *„Ne že neposunulo, ale prostě si říká, co mám dělat a nemám dělat, já si jdu i tak za svým.“* Na otázku, zda se řídil radami kurátora pro mládež, odpověděl: *„Jo určitě jo, někdy sem tam jo, ale já jsme spíš tak podle sebe.“* Na otázku, zda je něco, co bychom mohli pro děti dělat více, nebo jinak, uvedl: *„Tak když každý má svoji hlavu.“* Byla položena otázka, jestli něco třeba očekával a ono to nepřišlo, jestli je něco takového, načež odpověděl: *„Každý má inčí povahu, a to je nevím někdy mluvit, jak do dubu...“* Na otázku, zda kurátorovi říkal věci, jak jsou ve skutečnosti, s důvěrou nebo

zatajoval, odpověděl: „*Já su upřímný člověk, já vždycky normálně všechno řeknu narovinu, když už se něco stalo, tak to řeknu narovinu.*“ Co se týče konzultací u kurátora pro mládež, tak uvedl: „*Já jenom vždycky poslouchám, enom jak to mám třeba udělat, jestli se mi to bude líbit prostě, tak to udělám...*“ Činnost kurátora pro mládež s odstupem času vnímá: „*Když mně to přijde zbytečné...*“

Respondentka D ohledně řešení svých problémů uvedla, že by se v době evidence na svého kurátora pro mládež neobrátila. Na otázku proč, odpověděla: „*Já nevím, já jsem byla úplně jako že někde jinde, jakože s problémem, nevím.*“ Na otázku, zda by za kurátorem pro mládež se svým problémem přišla nyní, odpověděla: „*Určitě.*“ V době evidence na sociální kuratele při sdělování informací svému kurátorovi pro mládež: „*Já jsem zatajovala hodně.*“ V současné době by se už nebála, nezatajovala by. Na otázku, zda ji v době evidence na sociální kuratele něco chybělo, co bychom mohli dělat pro děti více, uvedla: „*tak když jsem tady byla třeba poprvé nebo tak, tak vlastně ta paní ta kurátorka...jako že nějak ani ji můj názor prostě nezajímalo, že prostě spíš mluvila s mamkou.*“ Pro upřesnění byla dotázána, zda si myslí, že kurátor pro mládež spíše jedná s rodičem, bez toho aniž bychom vyslechli pořádně dítě, uvedla: „*Ehm.*“ Na otázku, jak vnímá činnost kurátora pro mládež, uvedla: „*...já jsem kurátory ráda neměla, až potom třeba před Váma, s Váma, za Váma bych třeba přišla s tím problémem, ale předtím, nevím to asi ne a taky tím, že jsem asi dospívala...*“ Na otázku, zda ji konzultace s kurátorem pro mládež něco daly, vzaly nebo co cítila, uvedla: „*Jako že, moje děti problémy, tak si semka určitě taky zajdu.*“ Pro lepší pochopení byla položena otázka, zda by se obrátila na kurátora pro mládež, protože už má informace, ví, co to obnáší, odpověděla: „*Jo.*“ Na otázku jak vnímá činnost kurátora pro mládež, zda je prospěšná nebo zbytečná, odpověděla: „*Tak já si myslím, že je to potřeba, že jste tady, nevím, tak prostě s těma problémama, že jo? Tak prostě dojdou za Vama, že jo, jako že to vyřešíme nebo tak a potom jsou tu další třeba ústav nebo takové...*“ Jelikož se tato respondentka bála v počátku zahájení spolupráce se sociální kuratelou zavření do ústavu a ústavní výchovou nakonec prošla, byla položena otázka, jak to vnímá v současné době: „*Já jsem ráda, že jsem tam byla...já si říkám, že kdybych byla tady s těma kamarádama třeba, ale byla jsem tam, tak jsem mohla skončit hůř... o jedné mám, ta byla zavřená...*“ Uvedla, že při umístění do výchovného ústavu „*já jsem byla našťvaná...na kurátora rozhodně...na rodiče.*“ Postupem času zjistila, že to bylo

správné rozhodnutí, zejména proto, že nyní vidí, jak dopadla většina bývalých kamarádů. Někteří prošli výkonem trestu, jiní propadli návykovým látkám.

Respondentka E uvedla, že by se na kurátora pro mládež se svým problémem obrátila: „*Jo určitě.*“ Ohledně předávání informací tak jak skutečně jsou nebo by zatajovala, odpověděla: „*Ne to ne, já bych řekla, jak to je, ehm, upřímně.*“ U této respondentky byla také nařízena ústavní výchova, byla dotázána, jak to vnímá s odstupem času: „*...ze začátku nebylo to moc příjemný...tak postupně jsem si začla uvědomovat ty chyby.*“ To, že byla v ústavním zařízení, v současné době hodnotí pozitivně: „*...jsem se naučila aspoň něco...tak když budu dělat problémy, tak teď už mi nehrozí třeba výchovný útav, ale basa, no.*“ Na otázku, zda ji něco chybělo nebo co by mohl kurátor pro mládež dělat jinak, navíc, odpověděla: „*Nee.*“ První kontakt s kurátorem vnímala jako srandu, proto byla položena otázka, jak to vnímá nyní, s odstupem času: „*Ted' už si z toho nemůžu dělat srandu, že když už mám dítě, je to těžší, musím už být samostatná, nesmím spolíhat na všechny, že za mně to udělají.*“ Na otázku, zda je činnost kurátora pro mládež prospěšná nebo zbytečná, odpověděla: „*Tak určitě jo, tak každý dítě, který je nebo jim pomáhá ta sociálka, tak určitě si to časem uvědomí, třeba někteří ne, ale někteří jo.*“ Byla dotázána, zda ona si to uvědomila, načež odpověděla: „*Joo...já teda jo.*“ Podnět nebo doporučení pro kurátory pro mládež nemá, jak to bylo nastavené, tak ji to stačilo.

Na otázku, zda by se respondent F obrátil se svým problémem na kurátora pro mládež, odpověděl: „*No podle toho, o jaký by šlo problém.*“ Pokud by se jednalo o trestnou činnost, odpověděl: „*Tak samozřejmě.*“ Na otázku, zda by s důvěrou řekl vše narovinu, odpověděl: „*Tak řekl bych Vám všechno, jakože, protože k Vám si jdu pro pomoc.*“ Byl dotázán, zda činnost kurátora pro mládež vnímá jako pomoc, načež odpověděl: „*No, ano.*“ Nebál se svěřit ani důsledků, které by pro něj mohly z projednávaného plynout. Byl dotázán, zda ví, jaké důsledky by mohly konkrétně nastat, na což odpověděl: „*No, že kontrola.*“ Na otázku, co by kurátor pro mládež mohl dělat jinak nebo více, odpověděl: „*No hlavně jim říct, jak to probíhá všechno, co je čeká a tak.*“ Byla položena otázka, zda by kurátor pro mládež měl s dětmi mluvit narovinu, na což odpověděl: „*No přesně tak.*“ Byl dotázán, zda v jeho případě přišlo to „narovinu“, jeho odpověď: „*No, já jsem hlavně chtěl vědět, jestli jako jestli mě jako hned zavřou nebo ne, to byla hlavní věc, co jsem potřeboval vědět.*“ Jak vnímá kurátora

pro mládež v současné době, v porovnání s prvním kontaktem, odpověděl: „*Nemám problém jít za Vámi.*“ Byl dotázán, zda to stále vnímá jako pomoc, jako na začátku, na což odpověděl, že ano. Další otázkou bylo, zda vnímá činnost kurátora pro mládež jako prospěšnou nebo naopak zbytečnou, kdy odpověděl: „*Určitě, nějakým způsobem prospěšné.*“ K podnětům pro kurátory pro mládež, uvedl: „*Jako, že já nevím konkrétně, jako plané jakože naděje, nebo něco takového, jakože radči rovnou narovinu, aby se s tím smířil a tak to pak to bude dobré.*“

Respondent G na otázku, zda by se obrátil na kurátora pro mládež se svým problémem, odpověděl: „*Tak záleží, o jaký problém by šlo přesně.*“ Na otázku, kdyby se jednalo o trestnou činnost, odpověděl: „*Mou nebo někoho koho znám?*“ Ohledně své trestné činnosti „*tak asi bych se svěřil, záleží, o co by šlo.*“ Přišel by se poradit, „*asi bych sem šel spíš dobrovolně.*“ Na otázku, zda mu něco chybělo, nebo co by mohl doporučit kurátorům pro mládež, co by mohli dělat jinak nebo lépe, odpověděl: „*Tak mě nic nechybělo, mně se opravdu líbil třeba ten přístup, s jakým tady přistupujete, nic bych neměnil.*“ Na otázku, jak hodnotí činnost kurátora pro mládež v současné době, s odstupem času, odpověděl: „*Hodnotím to asi stejně jak na začátku, prostě jsem udělal určitý kopanec.*“ Zda se ponaučil a poradenská činnost kurátora pro mládež byla k něčemu, odpověděl: „*No...myslím, že to bylo potřeba celkem, tak přesně.*“ Na otázku zda vnímá činnost kurátora pro mládež jako prospěšnou nebo naopak zbytečnou, uvedl: „*Tak já si myslím, že je to prospěšné, vlastně, kdyby jim někdo měl vysvětlit, jak to je, že by se prostě mělo jednat, tak jak vy tady s nimi tady jednáte, ne třeba jak jedná policie.*“ Na otázku, jestli vidí rozdíl v jednání kurátora pro mládež a policie, uvedl: „*No rozhodně.*“ Byl dotázán, zda to bylo přístupem policie, načež odpověděl: „*No přístupem.*“

Respondentka H by se na kurátora pro mládež se svým problémem obrátila: „*Šla bych asi za tím kurátorem a poradila by sem se radči, protože já nedokážu držet svoje pocity v sobě a radči to řeknu někomu.*“ Přišla by si pro radu, pomoc a sdělila by informace upřímně, tak, jak ve skutečnosti jsou. Na otázku, zda respondentce něco v péči kurátora pro mládež chybělo, nebo co by mohla doporučit, odpověděla: „*Tak já nevím, ke mně se chovali tak stejně...dojžděli jednou za tři měsíce za mnou, takže mi chybělo se zpovídat těm jako těm kurátorům a věčně jsme se domlouvali, někdy dojeli, někdy nemohli dojet, že takže třeba jsem si chtěla postěžovat trošku na to v domově, co*

se mi nelíbilo a neměla jsem tu šanci třeba...zase tady, když sem, tak to mám jako dobrý s Váma, a můžu Vám všechno říct a poradit se, přijdu se poradit s Váma nebo řešit svoje problémy s Váma.“ Jako podnět a doporučení pro kurátory pro mládež uvedla: „...jako že být trošku důslednější...nebýt úplně přísný, ale jako chápat ty děti a všechno a prostě být na ně trošku milejší...ne úplně jako, ale důslednější, tak trošku jako, vést k něčemu.“ Byla položena otázka, zda dané u kurátora pro mládež měla, nebo ji to chybělo, na což odpověděla: „*Tak jako těžko říct, prostě protože já jsem je vlastně málo vidala, jako, ale jo, sem tam to bylo jako takhle od té paní, radila mi jako, co mám dělat, ale ona byla přísnější zase, ona byla přísná.*“ Na otázku, jak to je v současné době, odpověděla: „...*tak teďka mi to přijde, že s Váma je to dobrý jako, mně přijde, že jste na mně hodná...*“ Na otázku, zda je tam ta důslednost, nebo tam chybí, odpověděla: „*Je tam ta důslednost, tlačíte vždycky na mně, že mám takto být, a tak to má být a to je dobře, to se mně právě líbí.*“ Na otázku jak vnímá činnost kurátora pro mládež v současné době, odpověděla: „*Tak dřív jsem byla dítě no, tak jsem všechno viděla jakože špatně, všechno toto, že jdou všechny proti mně a všechno a teď to vidím právě, že s dobrou stránkou, jako že se chcete mně pomoci a snažíte se najít nějakou cestu a všechno, to chápu a jsu za to ráda, jako že, jako mám takovýho spolupracovníka, jako ste vy jako tadle, jako že kdykoliv za váma možu dojít, a něco říct, jak to mám udělat nebo tak, takže su za to ráda jako že takhle to je.*“ Zda je činnost kurátora pro mládež prospěšná nebo zbytečná, respondentka uvedla: „...*je prospěšná, tak určitě jako, vždycky k něčemu něco je, určitě, že musijou hlídat, jak to prostě je prostě ta péče a všechno těch dětí a všechno prostě to by nešlo jinak.*“ Respondentka se také v počátku obávala ústavní výchovy, která nakonec byla nařízena. Byla položena otázka, zda by se obrátila na kurátora pro mládež s ohledem na své zkušenosti při řešení problémů se svým dítětem, k danému uvedla: „...*jako kdybych třeba to dítě nezvládala, tak bych určitě nějakým způsobem se domluvila, jak na to dítě třeba. Ne, že bych ho chtěla šoupnout do děčáku, ale jak mám na to dítě jako že tohle, jak se mám k němu chovat, aby bylo na mě takový a takový nebo, aby se ke mně chovalo jinak.*“ Přišla by si pro radu. Stejně tak jako předchozí respondentky s nařízenou ústavní výchovou, byla dotázána také respondentka H, jak vnímá v současné době svou ústavní výchovu, na dané odpověděla: „...*vždycky něco zlý je něčemu dobrý a já su ráda, za to, že jsem byla v tom děčským domově, protože kdybych nebyla, tak bych se ničemu nenaučila...já jsem se všechno naučila v domově,*

uklízet, vařit...trošku to sebeovládání...su vděčná, že sem mohla navštívit výlety všelijaký...měla sem spoustu kamarádů...hodně mi to dalo všechno za těch pět let...já jsem se totiž ponaučila třeba z mých problémů...byla sem drzá, dostala jsem z toho takový problém, pak sem šla do většího problém, do většího a pak sem si to uvědomila...“

7.5 Shrnutí poznatků a doporučení pro praxi

Shrnutí získaných poznatků k 1. dílčí výzkumné otázce: „Jaký byl první kontakt s kurátorem z pohledu mladistvých s opakovanou trestnou činností s kurátorem pro mládež?“ Jejich očekávání, vlastní popis setkání a následně vnímání.

Na první kontakt s kurátorem pro mládež si vzpomněli téměř všichni respondenti. Z důvodu trestní věci byl první kontakt s kurátorem pro mládež u čtyř respondentů a to A, C, F a G, kdy uváděli konkrétní skutky, na základě nichž probíhalo trestní řízení. Respondent B nejprve uvedl, že byl na sociální kuratelou odkázaný soudem, ale vzápětí si vzpomněl, že spolupracoval již dříve. Respondentky D, E a H uvedly, že důvodem kontaktu se sociální kuratelou bylo to, že dělaly doma problémy.

Prvního kontaktu s kurátorem pro mládež se bála polovina respondentů, konkrétně respondenti D, F, G a H. Respondentky D a H shodně uvedly, že se bály, že půjdou do ústavního zařízení. Respondent F blíže nespecifikoval, čeho konkrétně se bál. Na rozdíl respondent G blíže popsal, že se bál jednání a chování kurátora pro mládež. Respondenti A, B, C uvedli pouze, že se prvního kontaktu nebáli. Respondentka E uvedla, že to byla sranda.

Co se týče povědomí o sociální kuratele, tak většina uvedla, že si v té době mysleli, že jim budou kurátorem pro mládež předávány informace, doporučení, jak se mají chovat a co mají dělat. Respondent G uvedl, že přišel poprvé s tím, že ho kurátor pro mládež nějak bude vést. Pouze respondentka E uvedla, že to mělo pouze chvilkový efekt. Respondent B uvedl, že nevěřil, že by se měl na základě schůzek s kurátorem pro mládež změnit. Schůzky s kurátorem pro mládež nepřinášely téměř nic také respondentce D. Co obnáší sociální kuratela, nevěděl respondent A.

Z první schůzky s kurátorem pro mládež odcházeli tři respondenti uklidnění. Respondent F protože získal potřebné informace, respondent G, protože ho překvapil přístup a jednání kurátora pro mládež, jelikož to čekal horší. Respondentka H byla uklidněná, ale i naopak postrašená. Odcházela s tím, že věděla, že pokud udělá problém, hrozí jí ústavní výchova. Respondentka D si nevzpomněla, ale jelikož se bála, že bude zavřena do ústavu a po první schůzce nebyla, vnímá dané pozitivně. Respondentce E bylo v danou chvíli všechno jedno. Respondenti A, B, C se k danému nevyjadřovali.

Shrnutí ke 2. dílčí výzkumné otázce: „Jak vnímají činnost kurátora pro mládež s odstupem času, konkrétně v době prováděného výzkumu? Zpětný náhled, podněty ke zlepšení.

Při kladení otázek ke druhé dílčí výzkumné otázce byli respondenti dotázáni, zda by se s důvěrou obrátili s problémem na kurátora pro mládež. K rozdílným odpovědím dochází u chlapců v porovnání s dívkami. Chlapci téměř shodně odpověděli, že se při řešení problémů spoléhají sami na sebe. Všichni chlapci uvedli, že by záleželo na tom, o jaký by šlo problém. Dále chlapci shodně uvedli, že by při sdělování informací nelhal, ale pouze by vynechali ty části, které by je mohly ohrozit. Všechny respondentky, mimo respondentku D, shodně odpověděly, že by se na svého kurátora pro mládež se svým problémem obrátily bez ohledu na to, o co by šlo. Informace by sdělovaly, tak jak ve skutečnosti jsou.

Na otázku jak vnímají činnost kurátora pro mládež s odstupem času, se odpovědi lišily. Respondent A v době evidence vnímal, že na něho bylo pohlíženo, jako na zlého člověka. Měl pocit, že se nikdo nezajímá o to, jakým je ve skutečnosti člověkem, jakou má minulost. Negativní pocit měla také respondentka D, kdy uvedla, že se kurátor pro mládež nezajímá o její názor, hovořil spíše s její matkou. Respondent B nikdy nevěřil, že by se měl působením kurátora pro mládež změnit. Něco mu to dalo, ale byla to pouze část té pomoci. Podobně to vnímá respondent C, který uvedl, že mu konzultace s kurátorem pro mládež nic nepřináší. Jak uvedl, řídil se jeho radami, ale pokud se mu to, co mu kurátor pro mládež říká, nebude líbit, udělá si stejně po svém. Respondentka E si uvědomila, že to již není legrace. Musí být zodpovědnější a samostatnější. Respondent F vnímá činnost kurátora pro mládež stejně jako na počátku a to jako

pomoc. Stejně se k danému vyjádřil také respondent G. Rozdíl ve vnímání činnosti kurátora pro mládež, vnímá respondentka H, která uvedla, že v počátku měla dojem, že jsou všichni proti ní. V současné době vidí i tu dobrou stranu, kdy ji chce kurátor pro mládež pomoci, snaží se najít cestu. V kurátorovi pro mládež vidí spolupracovníka, za kterým může kdykoliv přijít a poradit se. Rozdíl ve vnímání je také u respondentky D, která by se na kurátora pro mládež obrátila až v současné době, s odstupem času.

Na otázku zda vidí činnost kurátora pro mládež jako prospěšnou či zbytečnou a v čem, odpověděli mimo respondenta C téměř všichni shodně. Respondent A si nemyslí, že by byla zbytečná nebo že by kurátor pro mládež dělal něco špatně. Respondent B uvedl, že není úplně zbytečná. Respondentky D a E uvedly, že je potřeba, že kurátor pro mládež je. Respondent F uvedl, že je nějakým způsobem prospěšná. Shodně odpověděl také respondent G, který dodal, že kurátor pro mládež vysvětlí jak to je, jak by se mělo jednat. Pozitivně činnost kurátora pro mládež vnímá, také respondentka H. Pouze respondent C uvedl, že mu činnost kurátora pro mládež připadá zbytečná. Konkrétně v čem je nebo není činnost kurátora pro mládež prospěšná, se všichni respondenti nevyjádřili. Respondentka D uvedla, že mohou za kurátorem pro mládež přijít děti s problémem, kdy to společně vyřeší. Respondentka E uvedla, že děti si to časem některé uvědomí, když jim pomáhá „sociálka.“ Respondent G uvedl, že je potřeba, když dětem kurátor pro mládež vysvětlí, jak to je. Dále uvedl, že by se mělo jednat tak, jak s ním bylo na sociální kuratele jednáno. Respondentka H uvedla, že je práce prospěšná, protože musí ty děti hlídat.

Co se týče podnětů pro kurátory pro mládež, nevyjádřili se k danému všichni respondenti. Respondent A uvedl, že by bylo vhodné hovořit s dětmi více jako kamarád, kdy by se více otevřely, sdělili by, co kurátor pro mládež potřebuje vědět. Jako jediný uvedl, že by bylo potřeba více času na dané konzultace. Negativně vnímá to, že kurátor pro mládež sídlí na úřadě, vnímá ho jako úřední osobu, už slovo „sociálka“ zní, že je něco špatně, že má problém. Respondent B si myslí, že děti to v daném věku slyšet prostě nechtějí. Respondentka D uvedla, že by se více mělo hovořit s dětmi, nezaměřovat se hlavně na rodiče. Respondentka E by nic neměnila. Nic nechybělo také respondentovi G a F, kdy respondent F pouze doporučil hovořit s dětmi narovinu. Důslednost byla doporučena kurátorům pro mládež respondentkou H, kdy upřesnila, že ne velkou přísnost, ale důslednost.

Výstupy z kvalitativního výzkumu této práce mohou pomoci stávajícím kurátorům pro mládež při výkonu jejich profese, ale také pro nově příchozí. Poznatky z provedeného výzkumu mohou být předány kurátorům pro mládež na pravidelných setkáních, která se uskutečňují v rámci Krajského úřadu Zlínského kraje.

Všichni se můžeme zamyslet, zda je náš přístup a forma jednání s dětmi a mladistvými vhodnými nebo bychom měli něco změnit. Je zřejmé, že je sociální kurátela represivní složkou. Není zcela možné vytvářet s dětmi a mladistvými kamarádské vztahy. Je důležité hovořit otevřeně, vysvětlit co by ještě mohlo nastat. Největší odměnou je pro kurátora pro mládež, když se ozvou již zletilí jedinci, aby se podělili s tím, jak se jim v životě daří.

Pro autorku této práce je pozitivním zjištěním, že je sociální kurátela vnímána jako pomoc a činnost kurátora pro mládež je vnímána za prospěšnou.

Autorka této práce již v současné době sama využívá získaných poznatků z výzkumu, a to přímo v práci s delikventní mládeží. Již nyní se více zaměřuje na děti jako takové, jejich pocity, vnímání, charakter, okolnosti jejich protiprávního jednání a je jim dán přinejmenším stejný prostor pro vlastní vyjádření, jako rodičům, s nimiž je rovněž jednáno.

ZÁVĚR

Diplomová práce je zaměřena na oblast sociálně právní ochrany dětí, konkrétně na sociální kuratelu. Teoretická část seznámí čtenáře s danou problematikou, s možnými způsoby řešení počínaje výchovnými problémy až po protiprávní jednání dětí a mládeže.

Cílem praktické části této práce bylo zodpovězení hlavní výzkumné otázky: „Jak vnímá delikventní mládež činnost kurátora pro mládež?“ Čehož bylo dosaženo pomocí dílčích výzkumných otázek a došlo ke zjištění, že činnost kurátora pro mládež je z pohledu delikventní mládeže vnímána za prospěšnou.

Ke kurátorovi pro mládež si mladiství přichází pro pomoc, za účelem zjištění informací, zejména co se týká důsledků plynoucích z jejich chování či protiprávního jednání. Při prováděném výzkumu dochází k rozdílnému postoji k činnosti kurátora pro mládež mezi chlapci a dívkami. Z výzkumu vychází, že chlapci jsou při jednání se svými kurátory opatrnějšími, zejména při sdělování informací. Sdělují pouze ty části, které je nemohou ohrozit. Přesto nelžou, pouze hovoří o těch skutečnostech, které jsou legální. Naopak dívky jsou sdílnější ve vyjadřování svých pocitů, otevřenější a k osobě kurátora pro mládež přistupují s větší důvěrou. Co se týče těchto dívek, z výzkumu mimo jiné vyplynulo, že všechny z dotazovaných dívek se obávaly ústavní výchovy, všechny ústavní výchovou nakonec prošly. Jak se samy vyjádřily, jsou rády, že žily v ústavním zařízení. Naučily se nejen novým věcem, ale získaly nové zkušenosti, nové kamarády, navštívily místa, která by zřejmě v rámci své biologické rodiny nenavštívily. Pozitivně vnímaly fakt, že nařízením ústavní výchovy byly odtrženy od nevhodných kamarádů. Uvědomují si, že by zřejmě skončily špatně, možná i ve výkonu trestu. Doba evidence u kurátora pro mládež byla několikaletá. S odstupem času se jejich vztah s kurátorem stává otevřenějším, kdy se na něho obrací s důvěrou při řešení svých problémů. Kurátor byl označen jako spolupracovník, což vnímá autorka této práce také velmi pozitivně.

Závěrem je nutné konstatovat, že je činnost kurátora pro mládež psychicky, mnohdy i fyzicky, ale i časově náročná. Hledáme taková řešení, která budou pro děti a mladistvé účinná. Nejedná se o rozhodnutí jedné osoby, ale dochází ke konzultacím se spolupracovníky, aby měla nejmenší dopady na dítě a byla pro dané dítě

nejvhodnějším. Všechna naše rozhodnutí však nejsou jednoduchá, ač mohou být v daných situacích dětmi i mladistvými vnímána jinak. Dle názoru autorky této práce, je činnost kurátora pro mládež srdeční záležitostí, protože bez srdce na pravém místě by toto zaměstnání nebylo možné vykonávat.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- ČERNÍKOVÁ, V. *Sociální ochrana terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-138-0.
- DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha : Karolinum, 2002. ISBN 978-80-2460-139-7.
- GÉRINGOVÁ, J. *Pomáhající profese – tvořivé zacházení s odvrácenou stranou*. Praha : Triton, 2011. ISBN 978-7387-394-3.
- GOJOVÁ, A. *Sborník stujních textů pro sociální kurátory*. Ostravská univerzita v Ostravě, 2009. ISBN 978-80-7368-627-7.
- HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha : Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-485-4.
- JEDLIČKA, R. KLÍMA, P. KOŤA, J. NĚMEC, J. PILAŘ, J. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 1. vyd. Praha : Themis, nakladatelství Tiskárny MV, p.o, 2004. ISBN 80-7312-038-0.
- KALEJA, M. *Etopedie*, Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, 2011.
- MACEK, P. *Adolescence*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-X.
- MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2009. ISBN 978-80-247-2310-5.
- MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J. KODÝMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
- MATOUŠEK, O. A KOL. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 3. vyd. Praha : Portál, 2011. ISBN 80-7367-825-8.

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha : Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

NÝVLTOVÁ V. *Psychopatologie pro speciální pedagogy*. 1. Vyd. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-48-8.

RIEGER, Z. *Návrat k rodině a domů*. Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-544-8.

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 1. vyd. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.

SUCHÝ, O., ŠVANCAR, Z. *Mládež a kriminalita*. Praha : Melantrich, 1972.

ŠRAJER, J., MUSIL, L. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. 1. vyd. Olomučany : Albert, 2008. ISBN 978-80-7326-145-0.

ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. 1. Vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. ISBN 80-244-0337-4.

Seznam zákonných norem

Trestní zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 94/1963 Sb. o rodině.

Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

KOZOŇ, A. *Pedagogický výskum*. Trenčín : SpoSoIntE, 2009. ISBN 978-80-970121-1-3.

KUNÁK, S. *Vybrané možnosti primárnej prevencie negatívnych vplyvov na deti a mládež*. Bratislava : Vydavateľstvá IRIS, 2007. ISBN 978-80-89256-10-5.

SILVERMAN, D. *Jako robiť kvalitatívny výskum*. Bratislava : Ikar, 2005. ISBN 80-551-0904-4.

Seznam použitých internetových zdrojů

Dětská psychiatrická nemocnice [online]. 2013 [cit.2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.dpl-velkabites.cz/>

Dětská psychiatrická nemocnice Opařany [online]. 2013 [cit.2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.dpnoparany.cz/o-nas/>

Psychiatrická nemocnice Brno [online]. 2013 [cit.2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.pnbrno.cz/oddeleni/stanice-detoxikacni/%29arid=%7B713a857e-6582-11df-a416-001d7dd7ff90%7D&sf=0>

Seznam ostatních zdrojů

Mezinárodní klasifikace nemocí 10. revize. Duševní poruchy a poruchy chování. Popisy klinických příznaků a diagnostická vodítka. [přel. z angl. orig.]. Praha, Psychiatrické centrum 1992, 282 s. „Zprávy“ č.102. ISBN 80-85121-37-9.

SEZNAM ZKRATEK

ADHD	- Porucha pozornosti s hyperaktivitou
CNS	- Centrální nervová soustava
DDÚ	- Dětský diagnostický ústav
DÚM	- Diagnostický ústav pro mládež
OSPOD	- Oddělení sociálně právní ochrany dětí
PMS	- Probační mediační služba
SPOD	- Sociálně právní ochrana dětí
SVP	- Středisko výchovné péče
THC	- Marihuana, návyková látka

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Doslovné přepisy rozhovorů.....	I
--	----------

PŘÍLOHY

Příloha A – Doslovné přepisy z rozhovorů s respondenty

Respondent A

Respondent A odmítl nahrávání na diktafon, s poskytnutím rozhovoru bez nahrávání souhlasil.

V současné době je doma vše v pohodě. Ve škole bude mít poprvé vyznamenání od páté třídy. To by chtěl hlavně pro matku, udělat jí radost, jelikož ta po celou dobu za ním stála a snaží se na něj dívat již jinýma očima. S přítelkyní se rozešli, teď je spokojený se současnou. První kontakt s kurátorem byl kvůli předvolání první trestné věci. Očekávání jsem neměl, nebál jsem se, jen jsem nevěděl, co mám od toho čekat. Kdybych měl problém, asi bych s ním nepřišel za kurátorem, nevím, jsem zvyklý si své problémy řešit sám. Možná co bych nechtěl řešit s mamkou, se kterou mám jinak otevřený, důvěrný vztah. Při sdělování svého problému bych určitě nelhal, ale nesděloval bych vše, to co by mi mohlo poškodit. Ale nelhal bych, jen bych třeba vynechal určité části. V současné době sekám latinu, nic nepáchám, žiji řádným životem, nebyl jsem řešen policií. S bývalou partou se nestýkám, mimochodem téměř všichni jsou zavření. Co by mohl kurátor dělat více pro děti, nevím. Nevím, co chybí při práci. Když se dívám zpětně, mrzí mě, že na mně hleděli a to zejména při soudních líčeních jako na zlého člověka, mám pocit, že nikdo nezkoumal, jakým opravdu jsem, nezkoumali mou minulost. I soudce se na mne tímto způsobem díval. Je to možná tím, že je kurátor pro mládež na úřadě, tím je vnímán jako úřední osoba, paní, které sedí za stolem. Možná by se kurátor pro mládež neměl ptát, jak to vypadá doma, ve škole, ale snažit se mluvit s dětmi jako kamarád, potom by se možná více otevřely, vysypaly by to, co chce vědět. Ve srovnání s PMS, kam docházím pravidelně každý měsíc, mám s pracovníci vytvořen pěkný vztah, nebojím se jí říct cokoli. Možná je to tím, že kurátor pro mládež může někam dítě poslat k napravení. Možná by to chtělo více času, aby se mohli více pobavit o kamarádech a tak. Nemyslím si, že je práce kurátora pro mládež zbytečná, nebo že by něco dělal špatně, to ne. Špatně působí to, že se jde na úřad na sociálku – už to zní, že je něco špatně, že je problém.

Respondent B:

Já tady mám první teda otázku, kdy jsi měl první kontakt s kurátorem, co byl ten podnět, kdy ty jsi vlastně jako na OSPOD jako poprvé přišel, co to bylo za problém, jestli si vzpomeneš, a nebo jestli ty jsi přišel sám, ale mně se zdá, že to bylo naopak, že? No já jsem, jako že sem? Přímo sem jsem byl toto jsem byl soudem odkázaný. Soudem? Ve škole, když jsi měl problémy, ty jsi tady spolupracoval už dýl – to jsem chodil na Help nebo tak, pak vím, pak vlastně že pak vlastně, že jsem byl do Brna poslaný a vlastně z Brna pak rozhodli o tom, že mám chodit sem. Diagnost'ák v Brně myslíš? No, ale to bylo všechno soudně ne? Myslím. A na základce? To jsem taky ale chodil do Helpu, myslím. Vzpomínáš si jenom na ten Help? Takže ted'ka. A ještě ...jsem byl ve Zlíně u nějakého doktora K. k tomu jsem chodil a potom byl ten HELP jo a potom ještě ta..potom ještě, ježíš, to je vlastně Help on se ted'ka vlastně přestěhoval. Předemnou jsi spolupracoval asi s paní M., je to tak? Jo, jo. Protože ono tak sedí. Co jsi očekával od toho? Nic. Nic, dobře. Takže a nesliboval sis vůbec nic od té naší spolupráce tady s kurátorem? Já jsem nikdy nevěřil tomu, jako že vy byste měli být ten podnět kvůli tomu, proč bych já se měl zlepšit, to je, myslím si, že vy jste spíš byli ten podnět jako že mi to říct, jo ne přímo prostě, že jenom díky tomu, že jsem začal chodit k vám, tak jsem z ničeho nic byl super, to ne. No jasně, jasně, takové to bu bu bu postrašit. To taky ne. Ani to ne? To taky ne, prostě takový ten aa Předání informací? Tak přesně. Takže když jsi neměl očekávání, tak ani nemohla být naplněna, což tady mi navazuje další nějaká ta otázka. Takže kdybys měl nějaký problém, tak by ses asi neobrátil na nás tady s důvěrou? Já jsem si vždycky své problémy řešil sám. Ani mamce třeba? Nesvěřoval jsem se jí většinou, když byl nějaký problém, který jsem vyřešil sám. Prostě ne. Nezatěžoval jsem ji. Takže bys nikdy na žádný úřad nešel žádat o pomoc, radši by ses spoléhal sám na sebe. Dobře. Když už jsme tady něco řešili, nebo kdybys měl sám přijít, když už to tady mám tak položené tak jestli by jsi vždycky řekl, skutečně to jak to je, pravdivě a nebo bys třeba i něco zatajil nebo jak bys to víš jako kdybys měl předat nějakou informaci mně tady, co bychom spolu měli řešit, jestli bys to s důvěrou řekl pravdivě jak to skutečně je a nebo by jsi radši. Tak jako že rozhodně bych vám nepředával informace o nějaké mé kriminální činnosti, takže bych vám říkal informace, které jsou legální, takže bych řekl celé všechny informace

pravdivé, protože vím, že by mne nijak neohrozily. **Jasně, ale není v tom, žádné že by ses bál se svěřením nebo takhle?** Ne. **Když to zhodnotíš teďka zpětně v čem by se to mohlo změnit tady z naší strany, abychom byli více těm dětem, co mají podobné problémy jako ty nápomocni, napadá Tě něco co bychom mohli udělat, v čem bychom jim mohli pomáhat, těm dětem my z naší strany, tady nevím, podle mne je to prostě stejné zbytečné, protože prostě děti jsou děti, a prostě my jsme vždycky měli vždycky svoji hlavu to já vím, že jsem semka šel tak maximálně s nechutí prostě zaseklý, prostě jsem nechtěl a myslel jsem si prostě o tom, jak jste tady prostě všichni do mě budou něco prát a mně to prostě nezajímalo prostě nevím, jako že jo pak si člověk zpětně uvědomuje, to že prostě mohlo to mi to určitě něco dalo, jo, ale prostě to dítě to stejně tak vnímat nikdy nebude. **Takže teďka, když jsi zletilý, tak si myslíš, že Ti to něco dalo, co konkrétního Ti to dalo?** Prostě, že jsme tady o určitých věcech jsme prostě spolu promluvili nebo tak, a potom jste mi vždycky akorát řekla co by asi bylo možná lepší, a toto, taková ta rada. **Ted'ka už to vnímáš pozitivně, tenkrát sis řekl, prostě at' si povykládá.** Ne, jak jsem říkal prostě v té první otázce, že si nemyslím, že by to vyloženě bylo to, co by mně pomohlo, ale vím, že to byla část té pomoci. **Tak to je pozitivní. Super teda. Takže v tom případě jsi mi odpověděl i na tu další otázku. Já tady mám, jak hodnotíte pozici kurátora nyní oproti době vlastně té naší vzájemné spolupráce, takže se na to díváš už trochu jinak a v čem by teda mohla být prospěšná to jsi vlastně říkal, že asi z Tvého pohledu nijak. Chybělo Ti něco z naší strany? Nebo Tě to prostě jenom obtěžovalo a nikdy sis neřekl, mohli by mi pomoci?** Prostě v tom věku v tom věku prostě má člověk pubertální mentalitu prostě, kdy prostě, rady dospělých jsou hovadiny, prostě blbosti, co on slyšet, to dítě stejně prostě nechce, prostě tomu nevěří, já se budu stejně chovat jinak prostě v tu chvíli, pak přijde ten buch ten se otevře se úplně jiný svět, kdy člověk se řadí do takového prostě stáda lidí, kteří prostě ráno vstávají do práce, odpoledne dojí z práce, dát pusu přítelkyni, uvařit si oběd a lehnout si k televizi prostě jo, nebo si jít třeba zaběhat nebo prostě něco, ale prostě už je zařazený do stáda a zjišťuje to, že už to není tak že jak dojde do školy, dělá si ze všeho srandu, pak dojde domů, hodí aktovkou prostě o zem, a dívá se prostě na televizi, jde ven s klukama všichni se smějou prostě není to tak, prostě realita je prostě trochu jiná. **Myslíš si, že je to úplně zbytečné tady ta naše práce.** Úplně ne, jako že já si nemyslím, jako že jste tady úplně zbytečně,**

to určitě ne. Ale prostě nevím. **Konkrétně tobě prostě.. jsi řekl, jak to má být. Dobrá tedy.**

Respondent C

Tak, ty máš za sebou jakou trestnou činnost D.? Krádež. Krádež? A co si za to dostal? Měls tam podmínku, nebo jak to tam bylo? Podmínku sem dostal, prospěšné práce, a dohled. **A všechno máš hotové, ty prospěšné práce už máš hotový?** Jo. **A dohled máš na jakou dobu?** Dohled ten bych měl ještě rok nebo tak. **A na probační a mediační chodíš pravidelně?** Jo. **Super, co se týče nějaké pokračující trestné činnosti tak?** Nic. Nic. **Ted'ka sekáš latinu. Chodíš do školy ještě?** Chodím, akorát jsem tam teď zaspával, tak sem dostal dvojku z chování ehm ale to už jako nevyhodí mně . To už má jako že všechno dobré. **A už vstávám tak v pohodě. Perfektní takový trošku vykřičník pro tebe že už víš, že by Tě mohli i vyloučit? Ty jsi ve kterém?** Já už jsem měl právě podmínečné vyloučení. **Měl jsi už?** Minulý rok ehm. Mně to akorát skončilo a zrovna sem dostal zase, takže mně to tak tak vyšlo. **A už jsi ponaučený? Ted'ka už se snažíš vstávat normálně jo?** No už vstávám. Tak normálně, už vstávám. **Perfektní a ve škole?** Ve škole dobré, známky mám docela taky dobré akorát praxi chcu zlepšit protože teď jsem se dozvěděl, že mám čtyřku, ehm, ale já jsem měl jedničku ale to mám čtyřku jo Ano proto. Protože jinak bych měl normálně jedničky. Jako z praxe.. **Je to pololetí D., do konce roku to můžeš zlepšit já vím šak, a co děláte na praxi?** Svařuju tam, brousím. **Hm a to Tě baví jde ti to asi ne? Manuálně jsi zručný takhle, jo. Doma taky pomožeš mamce?** Jo jo svářečák, teď jsem skončil kurzy dva, eště si chcu udělat na hořáky a.. **Tak to je super, že máš svářečák, perfektní. To mám akorát na Céočko. Super. D., já mám takových pár otázek i trošku na činnost toho kurátora, cos měl teda za sebou, vlastně k paní N. jsi chodil jak dlouho? Skoro půl roku, asi. Půl roku? Asi. A poprvé jsi s ní přišel do kontaktu, když jsi spáchal tu krádež, jak jsi říkal na začátku. Hm jo. Nebyly tam dřív nějaké výchovné problémy, že byste spolu komunikovali dříve?** To ne, ale byla tam inčí a ta z tama odešla, s tú sem moc mluvil, ale to už si vůbec nepamatuju, to už je moc dlouho. **To bylo na základní škole ještě? Takže možná nějaké výchovné problémy to tak vypadá. Já jsem to měl úplně jedno a to samé jak dneska. Podmínku, prospěšné práce a probační. Takže předtím to první? Jak ted'ka říkáš, že? A ted'ka to**

bylo naposledy, tady to. **A jaké to bylo, nebo očekával jsi něco od toho kurátora?** Jak jako očekával? **Jako když jsi poprvé přišel k tomu kurátorovi, jaks to vnímal, bál ses nebo nevěděl jsi co čekat?** Ne v klidu s nadhledem. **A tys věděl, co to obnáší?** Jo, že mi bude vysvětlovat, jak se mám chovat a takové. **A tos věděl odkud takovéto informace?** Z nikama, ale já jsem si to tak myslel. **Myslel sis to?** Protože co inčího by mi říkala. **A měls důvěru v kurátorku?** Jo ona je v pohodě, já su člověk, kerý pokecá s každým. Ehm. **No super. Takže když třeba, bysměl třeba problém tak by ses na ni obrátil?** Asi jo, ale když bych měl problém, tak to prostě neřeknu nikomu absolutně. **A vyřešíš si to sám?** No asi tak. **Srovnáš si to nějak v hlavě a najdeš sám řešení?** Jo asi tak nějak, já nevím já si ňák extra na lidi nemám dobrou zkušenost. **Takže už máš nějakou negativní zkušenost?** No asi tak nějak. Pár lidí už mně podrazilo, ehm. **Tak to je ale super, že ten vztah jste měli dobrý to je paráda a třeba teďka už jseš dospělej, jak se na to díváš teďka zpětně jako z pozice toho dospěláka, jo?** Nevím. **Vidíš v tom třeba něco pozitivního, přineslo ti to něco, takové ty pohovory vlastně s paní kurátorkou?** Nepřináší mně to jako nic, akorát že spolu akorát mluvíme, myslím si svoje a ona si myslí svoje. **Jasně. Takže nikam tě to neposunulo?** Ne že neposunulo, ale prostě si říká, co mám dělat a nemám dělat, já si jdu i tak za svým. **Jasně. A tak třeba jak jsi říkal na začátku, že mi bude říkat, co mám dělat, co nemám dělat, řídil ses třeba těma radama?** Jo. Jo určitě jo, někdy sem tam jo, nevím, ale já jsem spíš tak podle sebe. **Jasně, a teďka když bys to zhodnotil zase jak ten dospělý kluk co má za sebe odpovědnost tak myslíš si, co bychom měli pro ty děti, které máme teď v současnosti v péči udělat něco víc, co třeba tobě chybělo? Nějaký nápad nemáš, něco pro nás?** Tak když každý má svoju hlavu. **Jasně. Něco třeba cos myslel, že tady bude a nepřišlo to. Čekals. Já nevím, každý má inčí povahu, a to je nevím někdy mluvit jak do dubu, ehm. To je. A tak asi hodně někdy záleží na partnerském vztahu, takový ten spíš ne úplně ten direktivní, že ty musíš, ale partnerský vztah, asi by to bylo pozitivní, co myslíš?** Tož to jo, no. **Když jste třeba řešili ty trestné činy tak určitě my chceme slyšet po těch dětech, co se stalo, jak se to stalo, tak s důvěrou jsi ji to říkal nebo třeba zapíral, něco aby ses třeba nepoškodil, nebo jsi vždycky vysypal všechno na rovinu, jak to skutečně je?** Já su upřímný člověk, já vždycky normálně všechno řeknu na rovinu – když už se něco stalo, tak to řeknu narovinu. **Takže i na té policii jsi to řekl, přiznání tam asi bylo?** Jo, jo

akorát někdy prostě, když jsem si nechtě někdy koupil telefon, který byl kradený, to sem zapíral, protože v tom byl zas kámoš. **Nechtěls ho potopit?** No jasně. **Tak zase to je dobrá vlastnost, že sice víš, že to..** Sem sá policajtům řekl, oni mi řekli, přesto takže jméno si neřekl na té policii, tož jak se to vezme no, nechtěl jsem jim to říct, ale oni mají svoje metody. Takové. Ehm. **Takže máš to takhle nastavené i s kamarádama, že prostě držíš slovo.** Dá se říct, že jo no. **Takže jsi člověk, který, na kterého se můžou s důvěrou obrátit, že bys to třeba nepovykládal, že udržíš to tajemství?** Tož jako že něco si nechám pro sebe. **Perfektní a na probační mediační, když to porovnáš třeba tady na ospodu kurátora třeba tu probační a mediační, je v tom velký rozdíl v těch konzultacích?** To je skoro to samé. **Že nic neočekáváš anebo, že je to trošku lepší?** Já jenom vždycky posluchám, enom jak to mám třeba udělat, jestli se mi to bude líbit prostě, tak to udělám, prostě. **Jasně. Hm. Dobře, mně spíš fakt zajímalo, ty teďka jako dospělý hodně na to jak teďka žiješ tím životem. Jsem ráda, že teďka nic nepácháš žádné přestupky a podobně, že se tomu vyvarováš, u tebe je ten vykřičník teď ta podmínka, protože kdybys teďka něco udělal, tak tam už hrozí i to vězení.** To jo. **Něco, pořád se snažím něco dostat v čem je ta naše práce prospěšná, jestli vůbec je, nebo Ti to přijde zbytečné?** Když mně to přijde jako zbytečné, já jsem byl v ústavě v pépelku, ve Velké Bíteši, teďka tam má nastupovat kámoš, tam do mě hučeli to samé, beztak sem si jel po svém, ehm, a vůbec mně to tam neprospělo, ještě sem byl horší, když sem z tama vylezl, tak začalo toto. **Takže si tam čerpal možná negativní zkušenosti od těch ostatních.** Nevím. **Takže ty jsi typ člověka který prostě, musí si to prožít, musí si na to přijít sám a nějaké takové ty poradenské kecy co my tady...** Podle svého, prostě nevím. **Máš to tak i doma, jako autorita jsme my, ale mamka třeba s tat'kou je autorita trošku někde jinde.** No tož to je inčí, nevím jako s mamkú já vycházím dobře, ale když prostě mi něco vadí nebo tak, tak ji to řeknu svoje, já ji to řeknu narovinu. **A tak v rámci slušnosti, asi ne?** Tož to jo, ale někdy prostě už mně ujedou nervy. **Takže seš výbušnější, když takhle jednáš?** To, když na mně někdo béká, furt po mně něco chce prostě, je mně jedno kdo to je policajt, tak je mi to úplně jedno, tak vyletím. **Je to teďka o něco lepší, když už jsi ten dospělák, když třeba se třeba krotíš malilinko, nějaká ta vnitřní změna jestli tam je?** Jo je to inčí prostě, kdybych vyletěl po šéfovi, tak mně vyhodí. Já už jsem chodil teďka do práce, například já jsem jezdíval jsem na Slovensko. **Takže sis už**

vydělával? Čím bys chtěl být, až ukončíš tuto školu? Svářečem. Svářečem přímo, takže ukončíš školu a hned si budeš hledat práci? Já už to mám domluvené. Už to máš domluvené? Akorát čekám, až vyjdu školu. A ty ji ukončíš příští rok? No dá se říct, že jo. Ještě rok a půl no. Ehm. Takže tento školní ne, ten příští školní rok? Tak to je super, že to máš zajištěný tak si myslím, že i příjem mají docela slušný. Jo dobrý příjem. Nevím jaký to má dopad na zdraví takový svářeč co vlastně oči, podle mě dýcháš nějaký ty splodiny., takže na celoživotní práci to není, tož není a nevím nevím, to se musí furt chodit na kontroly, na prohlídky, to dělá uvnitř to tělo na ten orgán to trochu působí, takové ty, nevím, není to na celou dobu, ale ještě se učím opravářské práce zemědělské spravuju traktory, autobaterie, rekonstrukce. Takže nějaké vyhlídky máš i potom? Já vím, že i v zahraničí je hrozně o to o svářeče zájem. Já mám aji v zahraničí, akorát že já kdybych tam chtěl jít, já bych tam chtěl i bývat, v momentě odstěhoval, akorát, že já neumím angličtinu a to je ten jediný problém a já se to prostě nejsem schopný se to naučit, takže nevím. A ve škole máte angličtinu? Vůbec já právě angličtinu, přírodopis, nic takového. Ani němčinu, vůbec žádný cizí jazyk nemáte? Němčinu nic. A tak třeba někdy tě to.. Na základce jste měli co za jazyk? Na základce jsme měli angličtinu a to jsem byl rád, že sem sotva věděl, jak se řekne, paprika nebo něco takového prostě mně to nebavilo. A tak někdo na ty jazyky prostě není jo, zas jsi manuálně zručnýa prostě třeba já nevím, my ženské se třeba lépe naučíme jazyk, ale prostě třeba zase neopravíme, nebo já nevím nenavrtáme, protože prostě máme trošku strach z těch vrtaček a tak podobně. Já vrtám, já umím udělat díрку. Takže seš šikovnej, já mám hroznou radost, že funguješ pokud všechno je v pořádku. Těším se na tento rok, budu si dělat papíry na auto, hm akorát si budu muset udělat psychotesty oni tam dávají takové pěkné otázky, nevím. Počkej ty chceš dělat papíry na nějaké větší auto? Ne na osobní já teďkom dělám na traktor, ale nebudu to dělat, protože tam je technika a je tam toho moc a mně to nebaví, je tam toho moc motory. A tam jsou psychotesty v autoškole? Teď už jo. Teď už je to po novém? Teď už je to po novém. V pořádku to je,.. ale v tož v pořádku to je, ale v pořádku to není pro lidi, které neví co odpovědět. Jasný, no. Protože vem si to za tím volantem, musíš sledovat milion věcí kolem. Já z tebe cítím, že ty se bojíš. Za zkoušku nic nedáš. Akorát si maximálně připlatím, budu platit do té doby, než to udělám. Dobře D., tak jo, já si myslí, že ty si žiješ teďka tak

spořádaným životem, že nebude nutné se již vídat d budoucna. Zvonění mobilu - Můžu si to zvednout? Babička - hovor s babičkou. **To nevidím na nějakou dlouhodobější spolupráci, pokud budeš mít problém, tak víš kde nás najdeš, chtěla bych ti poděkovat, že jsi došel, přeju ti aby ti všechno v životě vyšlo a dělal všechno co bys chtěl, třeba i ten cizí jazyk, vycestovat a třeba tě to donutí až na místě, jo horko těžko se člověk učí slovíčka, když tady nekomunikuje v cizí řeči, ale když už jseš v té cizí zemi, tak ti nic jinýho nezbyvá.** To je lepší no, no nevím, já vždycky když ne pusú tak rukama a nohama a to se dá. Přesně tak. No zrovna dneska, nevím. No já se pokaždé dorozumím. **Vidíš, že to jde, tak se toho nemusíš nebát. A já věřím tomu, že kdybys byl v tom zahraničí, tak už si ty slovíčka zafixuješ, protože je budeš muset používat.** Jo no tož nevím rodina všici jezdili s kamionem nebo s autobusem a já teda vůbec. Já možu mít kamion zadarmo a nechcu. aji ve škole mám jako že v tom e v tom oboru, toho traktora mám v oboru. **Tak ty už sis vybral svoje jo, jestli budeš opravovat a budeš svářet, nemůžeš dělat zase všechno, to bys měl strašně hodně rozšířené prostě.** Nevím já, mně baví i péct, dorty a takové tyto blbosti, baví mně aj vařit, spravovat telefony a elektroniku a takové. Jakože nevím. **Takže budoucí manželka až jednou bude, ta bude spokojená, protože když ji navaříš.** To jo ale na mně zrovna nějak moc extra nejdú. **A to taky přijde, a asi jsi nepotkal ještě tu pravou, protože všechno má svůj čas.** To je taky možný. **A pokud narazíš na holku což ti třeba vůbec nic neříká, nesedí ti tak potom máš pocit, že ti to moc nejde, ale o tom to není, že ti to nejde, že jsi nenašel tu pravou, třeba na tebe někde čeká.** Mně to připadá, jako taťka. **Taky měl problém?** Tož ne, akorát. Koho měl akorát moju mamku, a potom si nikoho, jo našel, tetu Janu a ta ho akorát zadlužila a dala mu akorát dluhy. **Tak to musíš být ostražitý a opatrný.** Teďka se spolu už skoro vůbec jako že nebavíme, Jako ne že nebavíme, ale nemám proč tam jít, maximálně za babičkú a nevím posedět chvílu na kafe, a hm. **Tak můžeš se zase poučit z chyb tatínka, aby ses do budoucna vyvaroval.** Já vím jaký je a nechci být jako on, protože nevím. **Ber to zase jako plus pro tebe ty, víš co nechceš, abys byl takový, a můžeš na tom pracovat, abys takový nebyl** Nevím takú povahu nemám co on má a nechcu být takový jako je on, úplně povahově su úplně inčí. Nevím. **A to je dobře.** Nevím je to inčí. Já teda puđu. **Jo určitě, takže D., děkuju, měj se moc pěkně a at' se ti daří. Nashledanou.**

Respondentka D

Tak já jsem ráda, že jsi přišla, pozvala jsem si Tě abych si tě vlastně natočila, s Tebou rozhovor pro svůj výzkum pro diplomovou práci, která bude mít název Činnost kurátora pro mládež z pohledu delikventní mládeže. To zní škaredě, ale s tím nic neuděláme. Smích. Je to nahráváno s Tvým souhlasem, je to dobrovolné, kdyby se Ti to nelíbilo, že to prostě to nechceš nahrávat, bála by ses toho, tak mi to řekneš a vypneme to, jo? Jo. Supr. Ted' mi řekni, jak se máš, jak se Ti daří? Smích. Pracuješ pořád v tom, na té picérce? Nee. A dobré? Taky servírka? Přítel v pohodě, všechno v pohodě? Bydlíme sami v bytě. Smích. Takže úžasný pokrok, takže už zkoušíš jaké to je být dospělá. Zvládáte to i finančně, i takhle všechno v pořádku? Jo. Včera jsem byla hrozně ráda, že jsem Tě zastihla u tat'ky. Měl narozeniny. Narozeniny? Ale dobré všechno, s mamkou se taky vídáš? Ona zůstala v Praze. Zůstala tam celou dobu v Praze? Ale už se zase bude vracet sem, měla úraz s rukou a má trvalé následky. A kam se bude vracet, kde bude bydlet? Má to domluvené s kamarádkama, do Hradiště. Jo jasně bude s kamarádkou. Tak já bych se chtěla zeptat, hlavně jestli si vzpomínáš sama jo, kdy byl první kontakt s kurátorem, neříkám s kým, to je jedno, ale s někým tady na sociálně právní ochraně a z jakého důvodu. Jestli si to pamatuješ? Nevím. Smích. Aspoň nějaký problém, vzpomeneš si, jestli něco doma? Anebo to byla.. S mamkou no teda. Problémy doma s mamkou? A někdo Tě tady poslal anebo jsi přišla sama. Mamka přišla. Mamka přišla za náma nás požádat o pomoc? Jaké to bylo tady jít? Bála ses nebo, co jsi od toho čekala úplně poprvé? Bála jsem se jaké to bude jako že... A Čeho ses bála? Tak hlavně toho ústavu, já nevím.. Že prostě za to, že neposloucháš, Tě hned někam pošlem? Smích. Takže strach, bylo to naplněné ten strach anebo? S čím jsi odsud odcházela poprvé? Já nevím. (Respondentce začal vybrovat telefon, hovor nepřijala). V Pohodě. Myslíš, že je to důležité, klidně to na chvílku zastavíme. Ne dobrée. S čím jsi odcházela po té první schůzce tady od nás? Nevím. Smích. Nevíš, nepamatuješ si? Bylo to teda, myslíš si, že to bylo pozitivní nebo takhle ty jsi šla s hrozným strachem, že tě zavřeme, my jsme tě nezavřeli tak myslíš si, že to bylo pozitivní, s čím jsi odcházela? Jo určitě. Dalo Ti to něco? Ty schůzky tady s nama. Smích, ani moc nee. Jo jako já to беру. Když bys měla nějaký problém, jo

šla bys tady za nama to řešit? Jo teď už jo. Teď už jo, s odstupem času že už se na to díváš trošku jinak, anebo v té době bys přišla s problémem? V té době nee. Proč ne? Já nevím, já jsem byla úplně jako že někde jinde, jakože s problémem, nevím. Ale teďka když jsi dospělá, nějaký ten pátek už se známe, tak bys třeba za mnou přišla to probrat? Určitě. Nebála by ses, nezatajovala bys? Smích Ne. Dobře. Když třeba se řešilo něco, nějaká třeba krádež nebo tenkrát to bylo vlastně jenom s těma kreditníma kartama, vždycky bys tady řekla bez ostychu narovinu, jak to bylo anebo bys něco zatajovala třeba ze strachu, že třeba bude něco zneužito proti tobě nebo jaks to cítila v té době? Já jsem zatajovala hodně. Mlžilas? Ehm. Ze strachu o to, že Tě zavřeme? Jo. Smích. V té době teda jsme říkali, že ne. V té době by ses bála, ale teďka už jo. Smích. A když se teďka na to díváš z pohledu toho dospělého člověka, co ti tady chybělo, co by třeba my teďka, co máme děti v té péči, co bychom mohli udělat navíc, co tobě třeba scházelo v té době, nebo třeba způsob jednání nebo něco, jestli je něco takového? Tak když jsem tady byla třeba poprvé nebo tak tak vlastně ta paní ta kurátorka nebo to tak vlastně jako že nějak ani ji můj názor prostě nezajímalo, že prostě spíš mluvila s mamkou a ehm. Tak že, máš pocit, že spíše se jednalo s rodičem, bez toho aniž bychom vyslechli pořádně to dítě, jak to cítí, proč to bylo? Ehm. Ehm. Zajímavé. Na probační mediační jsi taky chodila? Vedle soudu na konzultace? Nee. Takže nějaké srovnání nemáš. Ale chodila jsi k vícem kurátorům tady v rámci.., když to srovnáš, jako nechci srovnávat jestli je někdo lepší horší to v žádném případě jo, ale když to srovnáš i tu práci – jo jestli třeba u někoho, já nevím jestli třeba někdo alespoň z nás, ti dokázal... Vypneme... Vypneme telefon, protože zvoní telefon. Takže pokračujeme telefon je ukončen, chtěla jsem se zeptat na to, když máš za sebou zkušenost s více pracovníky s těmi kurátory tady u nás, jestli třeba s to cítila, tak, že třeba k někomu bys zašla raději, třeba že tě nějakým způsobem oslovil a měla by jsi k němu větší důvěru a nebos to prostě brala tak že prostě sociálka kurátoři nee, jo že ta důvěra nebyla celkově? No tak nevím tak jako že já jsem já jsem kurátory ráda neměla, až potom třeba před Váma, s Váma, za Váma bych třeba přišla s tím problémem, ale předtím nevím to asi ne a taky tím, že jsem asi dospívala, že jsem.. Ono tady asi je hlavní problém, to že my jsme úředníci na tom úřadě. Myslíš si, že kdybychom nebyli v rámci úřadu, v rámci sociálního odboru, že bychom byli třeba mimo, že by to bylo lepší ten pohled na

nás? Asi jo. Asi jo. Tak ono asi je v pořádku, že ten kurátor by měl být ten negativní, my jsme ta poslední štace, když už žádný poradenský servis už nefunguje, tak asi to tak musí být. A kdybys ted'ka zhodnotila svýma slovy, jak bys hodnotila ted' tu práci co děláme tady, když už jsi dospělá, v porovnání s tím, jak to cítila, zase se asi vrátím, jak sme se na začátku jsme se o tom trochu bavily, ale kdybys to nějak zhodnotila dohromady. Smích, jako že zase ze začátku a ted'?

Ted'ka v porovnání, ted'ka, když se podíváš třeba já nevím, budeš mít taky děti, bude mít třeba to dítě problém, když to vezmeš z pozice dospěláka, jestli Ti třeba dalo, vzalo nebo takhle, s tím co jsi cítila před tím, kdyžs tady docházela jako mladistvá. Jako že, moje děti problémy, tak si semka určitě taky zajdu. Obrátila by ses na nás, už jsi informovaná, už víš, co to obnáší.. Bez ostychu tady přišla. Jo. Chápu to dobře?. A ted'ka něco bud' negativního nebo pozitivního, jestli si myslíš, že ta naše práce, ten kurátor tady má vůbec, jestli je to pozitivní že tady jsme, anebo že jsme úplně zbyteční, že to vůbec není potřeba, abychom tady byli. Tak já si myslím, že je to potřeba, že jste tady, nevím, tak prostě s těma problémama, že jo? Tak prostě dojdu za Vama, že jo jako že to vyřešíme nebo tak a potom jsou tu další třeba ústav nebo takové nevím.. Ještě mně zajímá, protože vím, že vlastně tím ústavem jsi prošla, jak se na to díváš na tu ústavní péči jako dospělá? Já jsem ráda, že jsem tam byla. Takže dalo ti to hodně? Hodně. Supeer. Vlastně vzdělání jsi získala, nějaká pravidla jsi musela dodržovat, to je možná i dobré ted'ka v tom vztahu. Nevím celkově no prostě, nevím, já si říkám, kdybych byla tady s těma kamaráda třeba ale byla jsem tam, tak jsem mohla skončit hůř. Takže v pravý čas došlo k tomu, že jsi byla odebraná od té špatné party? Ehm. Ted'ka už se nevidáš s těma bývalýma kamaráda? Máš třeba, já nevím, nějaké informace, co dělají nebo takhle? O té jedné mám, ta byla zavřená, takže jako že ji potkám, nebo tak, ale nebavím se. Ale vidíš že byla třeba ve vězení, tak je to pozitivní, proto, že víš, že možná by jsi skončila úplně stejně. Ehm. Jak ted'ka to máte, třeba s rodičema? Zlepšilo se to taky ted'ka, když už jsi dospělá a už nejsi v ústavním zařízení? Hlavně s taťkou, jo. Hodně se to zlepšilo? Už jsi dospěla.. Jo určitě. Smích. A je to protože, že už vlastně jsi dospělá, že on už za tebe nezodpovídá, třeba že už ti nemůže něco, je to tím že už jsi samostatná, ted'ka už? Asi jo, jako že já jsem se mu bála představit přítele, ale to jsem zvládla. Padli si to do oka je to tak? Ehm. Já jsem si to myslela, že to tak

dopadne. A třeba když jsi ještě byla mladistvá, tak se stávalo, že jsi tat'kovi slíbila, že přijedu, tat'ka Tě čekal a nedošlas? To se taky změnilo? Ted'ka už jsi dochvilnější? Ehm, jo tat'ka mi třeba zavolá, ať přijedu, tak přijedu, když nemůžu tak zavolám. **Perfektní. A s mamkou?** S mamkou je to těžší, protože je daleko, ale taky slíbila jsem že přijedu, a přijela jsem tam na víkend a to bylo super. Ale teď už jsem ji neviděla dlouho. Smích. Ale jestli se vrátí.. ale voláme si každý den. **Problémy, které mamka měla dříve, už nejsou?** Já si myslím, že něco tam ještě bude, ale už to není tak katastrofální. **Jak to bylo, když jste bydlely tady spolu?** Ehm. **Super.** I se ségrou už se vídáme. **Takže i to se spravilo. A vyříkaly jste si všechno? Jo a pochopily jste se vzájemně?** Jo. Smích. **Tak dobře. Já děkuji za rozhovor.**

Bylo cítit, že je respondentka nesvá, na většinu otázek reagovala smíchem. Po vypnutí nahrávacího zařízení se uvolnila a rozhovor pokračoval. Přiznala, že to bylo divné, když věděla, že natáčíme. Padla další otázka, jak to vnímala, když musela jít do ústavu, jak to vnímala, zda byla naštvaná a na koho. Uvedla, že na všechny, na kurátora rozhodně, ale taky na rodiče. Postupem času zjistila, že to bylo správné rozhodnutí, zejména proto, že nyní vidí, jak dopadla většina bývalých kamarádů. Někteří si prošli výkonem trestu, propadli návykovým látkám. Postupem času navázala vztah se svou kurátorkou. V loňském roce sama po dovršení zletilosti kurátorku přišla navštívit. Nedávno se s přítelem odstěhovali od jeho rodičů, kde bydleli cca jeden rok. Žijí v podnájmu v bytě 1+1. Byl to nezvyk bydlet v paneláku hlavně pro přítele, který vyrůstal v rodinném domě. Popisovala, jak bylo těžké zvykat si na klid, který najednou mají. První praní v pračce, praní, které přítel na pračce proseděl z obavy, že to musí rušit sousedy. Stejně tak, když si pustila vodu, že je to moc hlasité. Klid oproti ústavu, kde byl pořád kravál, křik, u přítele, kde byl o hodně let mladší sourozenec. Rozvykládala se o složitém vztahu rodičů přítele, kde dochází k domácímu násilí. Mluvila o tom s přítelovou matkou, která to neřeší a asi řešit nebude. Je jí zejména líto mladšího brášky přítele, který tímto hodně trpí. Často se stávalo, že přišel do patra za nimi s pláčem. Bylo sděleno, že při vhodné příležitosti, když si bude opět tímto způsobem s matkou přítele povídat, má poradit, že může přijít na naše oddělení, kde jí můžeme být nápomocni, také odkázána na intervenční centrum, bílý kruh bezpečí, vše najde na internetu. Usmála se, že mamka to nějak neřeší, je v pohodě, vždycky je na druhý den v pohodě. Tátu hodně usměrňoval přítel, než se odstěhovali, tak se díky němu předešlo bití matky. Teď je tam ještě prostřední bratr, který má vztah s otcem stejně komplikovaný jako přítel. Hovořila o tom, že ona by to nesnesla, zbil by ji a skončil by. Prošla si tím taky, když byla bita její mamka, celý život narážela na stejný typ chlapů. Přítel je otci hodně podobný, vyjádřena obava, aby takový jednou taky nebyl. Se zařízením do bytu pomohla matka respondentky, kdy si mohli vzít zařízení do bytu, které měla po svém vystěhování ze svého bytu, uskladněno u svého přítele. Matka přítele také pomohla, koupila nějaké nádobí a tak. Tat'ka respondentky nemá z čeho pomoci. Je v důchodu. teď má obavy o jeho zdraví, protože by měl jít na operaci, ale bojí se, nechce jít. Svatbu neplánuje, děti také ne, protože si myslí, že má ještě hodně času a taky soužití v rodině přítele, kdy docházelo na jednu stranu k domácímu násilí na stranu druhou až k rozmazlování nejmladšího, kdy si ho tatínek získával různými

věcmi, vyústilo ke konci až v alergii na malého. Ale pořád převládala lítost nad tím, čím si prochází díky otci. Když se stěhovali, malý hodně plakal. Taky se před stěhováním pohádala s otcem přítele, kdy mu upřímně řekla, že jeho problém je hlavně alkohol. Nyní se navštěvují, vychází spolu dobře. Komplikovaný vztah se současnou ženou tatínka se také zlepšil, protože už s nimi nebydlí, nevidají se často. Posteskla si, že včera měl tatka narozeniny, jeho manželka ale odjela za rodinou na Slovensko. S tátou byla sama. Se všemi z ústavu je v kontaktu na facebooku, píše si, volají. Byla hodně překvapená, že jí napsala paní vychovatelka z ústavu k svátku. Překvapilo ji to, že si vůbec vzpomněla. Bylo vzpomněno, že si vážím toho, že do zletilosti vydržela v zařízení na dobrovolném pobytu a ukončila si vzdělání. Usmála se, že stejně jednou utekla, protože to tam nemohla vydržet, do toho přítelovi onemocněl dědeček, tak šla s ostatními nakoupit a utekla. Vrátila se, rozebrali to a je ráda, že ji nevyloučili, ale umožnili ji studium dokončit. Nyní s kamarádkou plánují, že si udělají do zařízení výlet, zajedou všechny pozdravit. V zařízení strávila 4 roky. Je překvapená, že hodně holek z ústavu je těhotných, některé už dítě mají. Kamarádka teď přiznává, že netušila, že to bude tak těžké v 18ti starat se o dítě. Se smíchem řekla, co si myslela? Bylo poděkováno, že si udělala čas, popřáno štěstí v životě.

Respondentka E

Tak jsem ráda, žes došla. Tenhle ten rozhovor je nahrávaný, vlastně souhlasíš s tím, nemáš s tím problém, kdyby s tím problém byl, tak mi řekneš a já to přestanu nahrávat, jo? Ehm. Je to za účelem nějakého výzkumu pro mou diplomovou práci, která se jmenuje Činnost kurátora pro mládež z delikventní mládeží – z pohledu delikventní mládeže, ták. Ehm. A mám tady připravených nějakých pár otázek, abych vlastně zjistila, jaký na to máš pohled. Ehm. Kdybys měla si vzpomenout – první kontakt s kurátorem u nás, víš z jakého důvodu to bylo? Že jsem dělala problémy doma rodičům. A bylo to, protože my jsme Tě oslovili, anebo rodiče oslovili nás? Jak to bylo? Mě se zdá, že rodiče. Rodiče přišli za náma pomoc - žádat o pomoc? Jo. Mělas nějaké očekávání, kdyžs tady šla? Co sis myslela, kdyžs tady šla poprvé? Já jsem z toho spíš měla srandu. Srandu. A slibovala sis něco od toho, co Ti ten kurátor bude říkat? Jaké to bude. Jenom sranda? No mně to v tu chvíli bylo asi úplně jedno. Ehm. A ta sranda se naplnila? Bylo to fakt o srandě anebo když, s čím jsi odcházela? Když užs tady byla a odcházela pak jsi domů, tak s jakýma pocitama jsi odcházela? No tak jako že tož jakože ať to nedělám a tak asi. Chvíli mě to vydrželo a potom to začlo znovu. Takže chvilkový efekt to nějaký mělo? Ehm. Jo. Kdybys měla nějaký problém, v té době, ještě pořád nemáš 18, přišla by jsi za nama tady – jo abychom Ti s tím pomohli? Jo určitě. Neměla bys strach měla bys důvěru? Jo Určitě. Jo? A řekla bys to vždycky tak, jak to ve

skutečnosti je, nebo by jsi mlžila, třeba zatajovala něco? Ne to ne já bych řekla jak to je. Ehm. Upřímně. **Ty máš za sebou i vlastně ústavní výchovu a když vlastně byla nařízena, co jsi cítila vůči rodičům v vůči nám tady, jaks to prožívala?** No já nevím, bylo to pro mě takový ze začátku, nebylo to moc příjemný no. **Zlobila ses nebo Ti to bylo taky jedno jako na začátku?** Tak postupně jsem si začala uvědomovat ty chyby. **Aji v průběhu toho pobytu? Když to zhodnotíš, bylo to k něčemu, že jsi byla v ústavu?** Jo určitě jo. Jsem se naučila aspoň něco. **A co ses naučila?** Tak když budu dělat problémy tak teď už mi nehrozí třeba výchovný ústav, ale basa, no. **Takže jsem si uvědomila, že je to úplná zbytečnost dělat ty problémy. Nestojí to za to. A teďka když za chvíli vlastně budeš mít 18, uvědomuješ si, že už to nebude jenom o tom ústavu, ale už by to bylo třeba o vězení?** Jo určitě. **Supr. Když bys nám měla třeba říct nějaký názor, co bychom my mohli dělat navíc, nebo co třeba ty bys čekala a nepřišlo to, co Ti tady chybělo v té péči? Bylo takového něco? Nee. Nee? Ty teďka už máš dítě, kdyby mělo problémy, s důvěrou by ses na nás obrátila z pozice té matky?** Jo určitě. **Joo? Jo já bych došla. Supr. Takže nechybělo Ti vůbec nic? Ne. A když se podíváš, teďka když už se fakt blíží těch osmnáct a zase zpátky, je tam nějaký posun v tom přemýšlení? Na začátku to byla velká sranda. Ehm. A teďka když se na to díváš zpětně, jak bys to zhodnotila?** Teď už si z toho nemůžu dělat srandu, že když už mám dítě, je to těžší, musím už být samostatná, nesmím spolíhat na všechny, že za mně to udělají. **A myslíš, že ta naše práce je prospěšná? Joo. Určitě. Má to nějaký efekt, myslíš na ty děti?** Tak určitě jo, tak každý dítě, který je nebo jim pomáhá ta sociálka, tak určitě si to časem uvědomí, třeba někteří ne, ale někteří jo. **A ty sis to uvědomila? Joo. Smích. Já jo teda. Tys byla jak dlouho v zařízení dohromady? Mně se zdá, že dva roky, no rok a něco určitě. Ehm. Takže Tě naučili, s čím Ti pomohli tam vlastně v tom zařízení, cos tam pochopila, co ses tam naučili?** Tak dětský domov mně naučili to, že není všechno jen být někde zavřená, spolíhat na to, voni půjdou se mnou tam, voni mi to zařídíjou, voni mi to koupíjou. A takhle. **A to Tě naučili, že to tak v životě nefunguje? Joo. Ehm. A ve výchovnáku? Tak tam už to bylo horší, tam už jsem sebou měla dítě, takže to už, tam už mně prostě naučili se starat vo to miminko, jak mám řešit problémy, nebo když je nemocný, nebo takhle. Ehm. Takže ten základ Ti dali?** Jo určitě jo. **Z pohledu teďka na rodiče, když to vezmeš, že jsi dělala problémy dříve a teďka už vlastně se staráš sama o dítě, tak když to**

vezmeš teďka z pohledu k těm rodičům, změnilo se nějaký ten přístup z Tvé strany k těm rodičům? Tak já si myslím, že určitě něco tam jako že se změnilo, ale ještě by to chtělo vylepšit no. **A myslíš si, že i rodiče by měli na tom zapracovat? Já teďkom narážím trochu na tátu, který měl problémy.** No určitě by měl, protože já jsem mu to říkala, že nechci být tam, jako kde se bude pít, aby to viděl malý, to nechcu. **A je to ještě pořád problém aktuální s tím pitím nebo s tím tat'ka začal něco dělat?** Tak on si myslím, že s tím něco dělá, ale.. **Ale ještě to takový efekt nemá?** Ještě to není úplně takový, jaký by to mělo být. Ehm. **Dobrá. Co bych se Tě ještě zeptala. Někaké doporučení fakt nemáš, co by třeba, fakt bychom mohli udělat něco navíc?** Nee. **Stačili Ti takhle intenzivně ty schůzky, jak to bylo, ty návštěvy vlastně byly co tři měsíce v ústavu?** No to stačilo. **A Tak je pravda, že ta důvěra tam byla, protože ty maily co od tebe chodily.** Ehm. **Někaké Ty rady a tak dále? Jinak už máš všechno vyřízený na úřadu práce?** Ještě ty peníze musím vyřídit, ale to oni mi řekli až v osmnácti. **Dobře, tak já děkuji za rozhovor.**

Po vypnutí diktafonu hovor pokračoval ohledně pětíměsíčního syna. Tento je velmi často nemocný. Nyní má opět velmi vysoké teploty. Navštívili lékařku, pokud problémy nevymizí, budou muset do nemocnice k hospitalizaci. Nezl. byla motivována, aby dané podstoupila. Utvrdila pracovníci, že je to jasné. Zřejmě bude mít problém s mlékem, po kterém je okamžitě zahleněný, objevuje se dušnost. Nyní zkouší ovesnou kaši. S přítelem, otcem dítěte se vztah uklidnil, již to není „italské manželství“. Po dnešní schůzce musí do nemocnice pro výsledky malého. Nezl. byla uvolněná, je znát, že se blíží dovršení zletilosti, kterou skončí ústavní výchova.

Respondent F

Takže já Tě tady vítám, děkuji, že jsi přišel a že teda svobodně sám z vlastní vůle mi poskytněš tenhle rozhovor, který je na diplomovou práci, která se bude jmenovat Činnost kurátora pro mládež z pohledu delikventní mládeže. Uvědomíš si první kontakt s náma tady, se sociální kuratelou, kdy to bylo? No asi před dvěma rokama, ne? A za jakých okolností? Přišel jsi ty sám anebo to bylo v důsledku něčeho? To bylo skrz ty peníze. Skrz trestnou činnost? Ted'ka mi řekni, když jsi tady byl úplně poprvé a přišels tady, s čím jsi tady přišel, co jsi očekával, nebo jaké byly Tvoje pocity, když jsi tady šel? Tak nevěděl jsem, došel jsem pro informace, jak to bude vypadat u soudu, jak to bude, jakože probíhat, a tak. **Bál ses toho? No samozřejmě. **Čeho ses bál konkrétně, že může nastat?** No, všeobecně. **Všeobecně nějakých důsledků, že něco přijde z naší strany, a když jsi poté schůzce odcházel,****

s čím jsi odešel, naplnilo se to ty obavy, anebo jsi byl uklidněný, nebo jsi byl vystresovaný, s čím jsi odcházel? Byl jsem uklidněný, z toho, když jsem odcházel. Takže protože jsi získal informace, tak jsi byl v klidu, žes věděl už, co bude následovat? Jo. Takže ta očekávání nebyla naplněna, protože ty jsi šel s hrozným strachem, ale došlo k uklidnění, takže negativní očekávání naplněno nebylo? Chápu to dobře? Jo. Super. Kdybys měl nějaký problém, teďka v současné době, obrátil by ses na nás? No, podle toho, o jaký by šlo problém. Já nevím, kdybys měl nějaký průšvih. Jako, že zase trestná.. No třeba. Tak samozřejmě. A s důvěrou bys nám řekl úplně všechno, nebo bys něco zatajoval? Tak řekl bych vám všechno, jakože, protože k Vám si jdu pro pomoc. Ehm. Takže to vnímáš jako pomoc, tady, že dáváme? No ano. Takže bys nám řekl všechno, i kdybys věděl, že už máš problém tak bys nám to řekl všechno narovinu, protože bys čekal pomoc z naší strany? No. . Ehm. Super. A na té policii, když byla trestná činnost Tvoje, tak jsi taky vypovídal hned pravdu? Ne. Smích. Zatajovals to tam. No a posléze ses doznal. Jo. K soudu jsi už šel s tím, že už jsi to doznal, všechno, je to tak? Ano. Takže svěřit by ses nebál? Ne. Nebál by ses vůbec těch důsledků? Ne. Víš ty, jaké důsledky by z toho třeba mohly být z naší strany, když je nějaký problém? Jako... Víš co to vůbec obnáší, kurátor, jakou máme činnost třeba víš jaké máme i opatření v rukou které třeba můžeme třeba uložit tomu dítěti? No, že kontrola. Třeba, můžeme i já nevím, obrátit se na soud ve věci nařízení ústavní výchovy, to je všechno v naší vlastně kompetenci. Super, že to bereš jako pomoc. To je, to jsem ráda. Teďka kdybys mi řekl nějaký názor nebo co ti tady chybělo v té naší péči, nebo co bychom mohli udělat navíc pro ty děti, které třeba přijdou po Tobě? No hlavně jim říct, jak to probíhá všechno, co je čeká a tak. Mluvit s nimi narovinu, říct jim přesně? No přesně tak. V Tvém případě to přišlo to narovinu? No, já jsem hlavně chtěl vědět jestli jako jestli mně jako hned zavrou nebo ne, to byla hlavní věc, co jsem potřeboval vědět. Ehm. Proto, že že že ano možná možná ne, možná ano, a pak jako že, tady jsem slyšel, že jsem nezkušený, a nakonec právník mi řekl že ne, prostě... A v tom přístupu třeba chybělo Ti něco? Myslím, že ne. A když to srovnáš, teďka ta první schůzka když jsme se bavili, když jsi šel s těma obavama tady a teďka v současné době, jak to bereš, jak se na to díváš na toho kurátora, je tam nějaká změna? Nemám problém jít za Váma. Ehm Pořád náš vnímáš jako pomoc, jako pomocníka ne naopak? Jo.

Ehm a myslíš si teda, když to bereš jako pomoc, myslíš si, že ta naše práce je prospěšná nebo že je to zbytečné, tady ta pozice, že to vůbec nemusí být? Určitě, nějakým způsobem prospěšné. Ehm. Takže vlastně od začátku do teď vlastně je ten přístup pořád stejný, protože nic negativního nepřišlo a vlastně pro Tebe to vlastně dopadlo dobře. Ehm. Ted'ka chodíš do školy? Ehm. Všechno v pořádku, žádná neomluvená absence? No, mám tam neomluvenou absenci. A ted'ka znova bude v novém pololetí, nebo jak se tady domluvíme? Už se nebude opakovat. Ne,ne ted'ka mám poslední půl rok a to už jsem si řekl, že... Ted'ka máš před zkouškama, končíš? Ty tam máš dohled probační a mediační služby, uložené soudem nebo to máš bez dohledu? Chodíš na probační mediační službu? Nee. Nechodíš? Takže máš jenom podmínku? Ehm. A kdy Ti končí ta podmínka? Mám ji na rok a půl. To znamená letos. Myslím, že, já nevím, kdy mi začala. Začala vlastně rozhodnutím a nabytím právní moci toho soudního rozhodnutí. Ehm. Takže příští rok. Ehm. A ted'ka momentálně žádný střet se zákonem, žádný přestupek, vůbec nic všechno v rámci, perfektní? Doma taky, posloucháš mamku? Jistě. Jistě pomáháš jí doma, všechno v pohodě? Ehm. Dobře. Nic tě ještě nenapadá, co bychom fakt mohli, nějaký podnět, co bychom mohli pro ty děti udělat navíc? Nevím, já akorát.. Jsi spokojený s tím, jak to je? Jako že já nevím konkrétně, jako plané jakože naděje, nebo něco takového, jako že raději rovnou narovinu, aby se s tím smířil a tak to pak to bude dobré.. Je pravda, že my se snažíme těm dětem říct, co může nastat ale nikdy nemůžeme říct, bude to tak, protože nevíme, jak to u toho soudu dopadne. No. Ale zase vždycky ty možnosti aspoň si myslím, že všichni tady kurátoři, to tak dělají. Dobře děkuji za rozhovor. Jo, smích, všechno?

Respondent G

Takže já ti děkuji, že jsi přišel a že jsi ochoten mi poskytnout tenhle rozhovor pro mou diplomovou práci, která se bude jmenovat činnost kurátora pro mládež z pohledu delikventní mládeže. Mám tady připravený nějakou strukturu rozhovoru a mým cílem té práce je zjistit vůbec nějaký ten pohled na toho kurátora, a co tady vlastně děláme pro ty děti. Takže první otázka by směřovala k tomu, jak si uvědomuješ první kontakt se svým kurátorem, s čím jsi tady šel a s čím jsi odcházel, jestlis měl strach, nebo jestli Ti to bylo úplně jedno nějaký tvůj

názor na tohle? Vlastně tak já jsem sem šel vlastně s problémem, měl jsem strach vlastně z toho co se bude dít, jak ten člověk bude reagovat. Vlastně jak se bude chovat a ... **Takže to byl strach?** No víceméně. **Věděls, co to vlastně obnáší ta činnost toho kurátora, co vlastně dělá takový kurátor?** Ehm. Věděl jsem, že tam vlastně nějak má napomoc v tom, že to co udělal, aby už to neděl a nějak ho vést cestou nějak tak. **Ke zlepšení?** Ano. **Když jsi odcházel poprvé z té schůzky, tak co to bylo, pořád ses bál anebo došlo k uklidnění nebo to bylo ještě horší?** Tak já jsem byl celkem překvapený, já jsem čekal, že to bude horší a... **Takže jsi byl mile překvapený a, z čeho? Z toho přístupu?** No z přístupu, z jednání, jak se jednalo a všeobecně. **Dobře.** **Takže vlastně to očekávání nebylo naplněno, protože ty jsi šel se strachem, že se tady bude dít bůhví co a odcházel jsi téměř spokojený a uklidněný?** No. **Chápu to dobře?** Přesně tak. **Kdybys měl nějaký zásadní problém, obrátil by ses na nás tady na kurátory s důvěrou, řekl bys to všechno polopatě jak to je nebo bys něco zatajoval, bál by ses třeba říct nebo bys měl tu důvěru?** Tak záleží, o jaký problém by šlo přesně. **Kdyby se třeba jednalo o trestnou činnost?** Mou nebo někoho koho znám? **Tvou.** Tak asi bych se svěřil, záleží, o co by šlo. **A kdyby takhle kdyby se třeba stala nějaká trestná činnost, že bys něco spáchal tak myslíš si, že bys šel k nám dobrovolně anebo bys čekal na ten podnět, že my Tě vyzvem, ať přijdeš, když už to praskne a my už to budeme vědět?** Asi bych sem šel spíš dobrovolně. **A přišel by ses poradit co s tím dál?** Ehm. **Supr.** **Kdybys, potom vlastně co spolu spolupracujeme nějaký ten pátek, kdybys měl poradit nám tady kurátorům, co bychom mohli udělat jinak nebo lépe, nebo co Ti třeba chybělo tady?** Tak mě nic nechybělo, mně se opravdu líbil třeba ten přístup, s jakým tady přistupujete, nic bych neměnil. **Nic bys neměnil, vůbec žádný podnět?** Ne. Ne, **supr.** **A když to shodnotíš teďka zpětně, když jsi teďka možná o rok, o dva jsi starší než, když jsme zahájili tu spolupráci, tak díváš se na to ttaky trošku jinak, nebo to hodnotíš stejně jako na začátku?** Hodnotím to asi stejně jak na začátku, prostě jsem udělal určitý kopanec... **A ponaučil ses? A bylo to k něčemu, ta naše poradenská činnost tady?** No. **Vedeš řádný život?** Myslím, že to bylo potřeba celkem, tak přesně. **A kdybysi zhodnotil, jak vidíš vůbec tu naši práci jo, jestli ji vidíš, že je prospěšná, že těm dětem, je to potřeba, aby ta pozice byla anebo je to úplně k ničemu, co bys k tomuto řekl?** Tak já si myslím, že je to prospěšné, vlastně, kdyby jim někdo měl vysvětlit jak to je, že by

se prostě mělo jednat, tak jak vy tady s nimi tady jednáte, ne třeba jak jedná policie. **Ehm. Vidíš v tom velký rozdíl my a policie?** No rozhodně. **Nelíbil se ti přístup?** No přístupem. **Ehm. Dobrá tedy. Tak jo, já hlavně potřebuji zjistit vůbec ten pohled toho prvního kontaktu a teďka s odstupem času a to říkáš, že to bylo stejné. Nějaké podněty nemáš, protože jsi maximálně spokojený.. Dobrá, tak jo, všechno tak děkuji za rozhovor. Nemáte za co.**

Po vypnutí nahrávacího zařízení v hovoru pokračováno. Mladistvý uvedl, že nyní končí 9. třídu ZŠ, chtěl by se hlásit na školu střední zaměřenou na počítače. Na pololetí měl prospěch zhoršený, kdy měl čtyřky. Uvedl, že jestli může, tak by rád mluvil o škole, kde má pocit, že mu v očích některých učitelů zůstala nálepka kvůli marihuaně. Dnes řešili incident ve škole, kdy kluci nacpali křidu do zámku na skříní. Učitel, který přišel dané řešit, okamžitě obvinil z poškození jeho. Mrzelo ho to, aniž by se zeptal zbytku třídy, měl viníka. Škoda nevznikla žádná, nakonec bylo odemykání skříně opět v provozu. Školu celkově hodnotil pozitivně, kdy vidí mírné zlepšení. Taky mezi spolužáky došlo ke zlepšení. S otcem se stýká. Jak se domluvili s matkou, že mu nebudou říkat o jeho šetření policií, tak se jim podařilo udržet, otec o ničem neví. Nechtěli mu přidělovat starosti, když sám má s danou holkou problém. O daném se s otcem nebaví, neví, jestli už bylo šetření ukončeno nebo stále trvá. Bylo popřáno štěstí při přijímacím řízení.

Respondentka H

Tak děkuji, že jsi přišla, vlastně na rozhovor, děkuji za to, že vlastně si Tě můžu nahrávat na diktofon a ty otázky na které se budu ptát, jsou za účelem mé diplomové práce, která se bude jmenovat Činnost kurátora pro mládež z pohledu delikventní mládeže. Týká se to hlavně toho, jak tu práci děláme, co o tom víš, nebo jak to vnímáš, jo? Ta první otázka směřuje, kdy byl první kontakt s kurátorem, jestli si pamatuješ na základě čeho, co bylo za problém? No kvůli mým problémům, protože jsem nechodila do školy a jako tak jsem tam chodila na domluvu, prostě, aby mi domlúvali ať do té školy chodím a všechno. **A kdyžs tam třeba šla úplně poprvé, bála ses, nebo Ti to bylo úplně jedno?** Bála jsem se, že mě třebaš daj do děcáku. **Ehm.** Jsem se bála. **A když jsi z té schůzky odcházela, tak ten strach přetrvával, nebo jsi byla uklidněná nebo..** No postrašená jsem byla, protože mi říkal, že čím míň mně uvidí, tím mně bude mít radči, protože říkal, že nechce, abych skončila v domově a tak... Na jednu stranu mně to uklidnilo, ale na tu druhou, že jsem se vlastně bála, že prostě nesmím udělat žádný problém, že mně pak dají do toho domova. **Jasně. Takže sis z toho vzala to, že budeš.. že to je na Tobě, když budeš dobře fungovat,**

tak ta ústavka nebude, chápu to dobře? Ehm, ehm, ehm. Jo. **Kdybys měla problém teďka v současné chvíli, zašla by jsi s důvěrou za svým kurátorem, řekla bys to, jak to je nebo by ses bála a nepřišla bys?** Šla bych asi za tím kurátorem a poradila bysem se radči, protože já nedokážu držet svoje pocity v sobě a radči to řeknu někomu. **Ehm. Takže bys na rovinu to řekla, jak to je, nemlžila bys, nezatajovala by jsi nic.** Ehm. **Přišla by sis pro pomoc a pro radu?** Ehm. **Máš nějaké zkušenosti s tím kurátorem, x-let zpátky, jo, jsi v péči, když to vezmeš máš jich více za sebou, těch kurátorů.** Ehm. **Není to jen o jednom člověkově, chybělo ti něco v té péči, nebo co bys uvítala, co bys nám třeba doporučila, že my pro ty děti máme dělat jinak a nebo třeba navíc, co Tobě nepřišlo?** Tak já nevím, ke mně se chovali tak stejně, akorát měla jsem, jsem měla trvalé bydliště tam, takže jsem to měla daleko, dojížděli jednou za tři měsíce za mnou, takže mi chybělo se zpovídat těm jako těm kurátorům a věčně jsme se domlouvali, někdy dojeli, někdy nemohli dojet, že takže třeba jsem si chtěla poztěžovat trošku na to v domově, co se mi nelíbilo a neměla jsem tu šanci třeba takto, tady zase tady když sem, tak to mám jako dobrý s Váma, a můžu Vám všechno říct a poradit se, přijdu se poradit s Váma nebo řešit svoje problémy s Váma. **Super, takže tak jak to je nastavený, jak to máme tady, když přijdeš, tak to je všechno dostačující, nemáš něco, co třeba co bys doporučila pro ty kurátory ostatní, co tu práci budou dělat nebo dělají, že třeba by mohli dělat trošku jinak?** Tak ehm tak jako že být trošku důslednější a jako, nevím, nebýt úplně přísný, ale jako chápat ty děti a všechno a prostě být na ně trošku milejší jako úplně, ale.. ne úplně jako, ale důslednější, tak trošku jako, vést k něčemu. **A tohleto jsi měla nebo Ti to chybělo?** Tak jako těžko říct, prostě protože já jsem je vlastně málo vídala, jako ale jo, sem tam to bylo jako takhle od té paní, radila mi jako, co mám dělat, ale ona byla přísnější zase, ona byla přísná. **A teďka v současné době když to vezmeš? Jako teďka? Ehm.** Ne, tak teďka mi to přijde, že s Váma je to dobrý jako, mně přijde, že jste na mně hodná a takhle a... **Ta důslednost tam je nebo tam chybí?** Je tam ta důslednost, tlačíte vždycky na mně, že mám takto být, a tak to má být a to je dobře, to se mně právě líbí. **Super. A když to zhodnotíš teďka zpětně, jo? Že teďka už za chvíli budeš dospělá, a když to srovnáš na začátku, jak to vnímala toho kurátora, jak ho vnímáš teďka?** Tak dřív jsem byla dítě no, tak jsem všechno viděla jakože špatně, všechno toto, že jdou všechny proti mně a všechno a teď to vidím právě, že s dobrou stránkou, jako že se chcete

mně pomoci a snažíte se najít nějakou cestu a všechno, to chápu a jsou za to ráda, jako že, jako mám takovýho spolupracovníka jako ste vy jako tady, jako že kdykoliv za Vama možu dojít, a něco říct, jak to mám udělat nebo tak, takže su za to ráda jako že takhle to je. **Super. A teda, když by jsi zhodnotila, vůbec tu naši práci, myslíš si, že je to dobře, že ten kurátor tady je, že ta práce je prospěšná, nebo je to úplně k ničemu?** Ne je prospěšná, tak určitě jako, vždycky k něčemu něco je, určitě, že musijou hlídat, jak to prostě je prostě ta péče a všechno těch dětí a všechno prostě to by nešlo jinak. **Ted'ka už jsi mamka, kdybys měla někdy do budoucna problém a máš zkušenost s kurátorem a vůbec s ústavní péčí, obrátila by ses jako máma na toho kurátora?** Kdybych měla problém s tím dítětem? **Ano.** Ehm. Asi jo, jako kdybych třeba to dítě nezvládala, tak bych určitě nějakým způsobem se domluvila, jak na to dítě třeba. Ne že bych ho chtěla šoupnout do děčáku, ale jak mám na to dítě jako že tady, jak se mám k němu chovat, aby bylo na mě takový a takový nebo, aby se ke mně chovalo jinak. **Ehm. Takže by ses přišla tady poradit, abychom my Ti doporučili něco, aby to mezi Vama zase bylo dobré, aby Tě respektovalo?** Určitě. **Chápu to dobře?** Ehm. **Supr. Dobře. Tak jo, napadá tě ještě něco, kdybys měla něco doporučit, nakonec nějakou tečku pěknou tomu dát?** Smích. Nevím třeba, nevím. **Ještě se Tě zeptám na jednu otázku, ta sice s tímhle tím moc nesouvisí, ale máš za sebou ústavní péči 4 roky zhruba? Od 13. Takže pět let dejme tomu, jo? Dalo Ti to něco, myslíš si, že je dobře žes tam byla, nebo s čím budeš odcházet až budeš opouštět to zařízení?** No já už si to říkám asi rok už zpátky sem si to říkala, pomalu, vždycky něco zlý je něčemu dobrý a já su ráda, za to, že jsem byla v tom děččím domově, protože kdybych nebyla, tak bych se ničemu nenaučila, jo? Protože prostě moji rodiče mně k ničemu takhle úplně nevedli, jo jak to řeknu, máma byla nemocná, slabá, že? Táta s nama nebyl no a já jsem se všechno naučila v domově, uklízet, vařit a všechno tady a ještě co jsem se naučila, trochu to sebeovládání, jsem se už trochu víc naučila. Dříve, jako rok zpátky třeba, jsem bývala strašně výbušná, nebo dva roky tomu, sem byla strašně výbušná, každá blbost mně rozhodila, ale ted' už ne, třeba normálně ted' už vím, že když je to jako třeba jako moc, jo jako že ozvu se, ale když je to blbost tak prostě ne, chápu ty jako že když vím, že mají pravdu, tak sem radši ticho a nebudu si dělat problémy, ale naučila sem se jako že třeba, že su vděčná, že sem mohla navštívit výlety všelijaký, v Chorvatsku sem byla jo, všechno sem mohla poznat takhle, naučila sem. měla sem spoustu kamarádů a všechno

jo takhle, hodně mi to dalo všechno za těch pět let, hodně jsem se naučila a byla jsem kolikrát zklamaná a všechno, to prostě k tomu asi všechno patří, jako prostě, ale. Odejdu s tím, že prostě mám už něco za sebou, jako že vím prostě že jako že mám pár zkušeností, no tak.. a docela se už aj těším prostě, na ten svůj prostě, na to svoje prostředí, že budu mít svoje si budu uklízet sama, si budu vařit všechno sama a budu si jako prostě nevím dělat pěkné v tom domě, baráčku nebo v bytě, jestli tam budu bydlet, na to se těším prostě, že si to tam budu upravovat a prostě takový, jakože na to se fakt jakože pořád těším. **A to sebeovládání je to většinou práce paní psycholožky se kterou jsi spolupracovala, nebo čím to je myslíš, vedením těch vychovatelů v tom domově?** Víte, čím to je? **Ehm.** Já jsem totiž ponaučila třeba z mých problémů ehm byla jsem drzá třeba, dáme příklad, byla sem drzá, dostala jsem z toho takový problém, pak sem šla do většího problému, do většího a pak sem si to uvědomila a postupně, postupně od té Nikoly, tak od té Nikole od té doby sem se fakt změnila, jestli víte, však víte. **Určitě.** Od té doby. **Už jsi viděla i takové ty nástrahy, co by bylo, kdyby.**

Bohužel selhala technika a ukončilo se nahrávání. Respondentka na větu: **Už jsi viděla i takové ty nástrahy, co by bylo, kdyby to dopadlo ještě hůř?** Ano. Uvědomila si, že vše mohlo dopadnout hůře. Vzápětí bylo poděkováno za poskytnutý rozhovor.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Marcela Malúšová

Obor: Speciální pedagogika oborová

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Činnost kurátora pro mládež z pohledu delikventní mládeže

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 65

Celkový počet stran příloh: 22

Počet titulů českých použitých zdrojů: 22

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 3

Počet internetových zdrojů: 3

Počet ostatních zdrojů: 1

Vedoucí práce: PaedDr. Lubomír Bajcura Ph.D.